

Cross sectioneel onderzoek naar de samenhang tussen waardering van de groene ruimte, beweeggedrag en ervaren gezondheid

Auteur: Laura Rijnten
Studentnummer: S1032108

Bachelor Thesis Geografie, Planologie en Milieu (GPM)
Faculteit der Managementwetenschappen
Radboud Universiteit Nijmegen
September 2022
Begeleider: Kevin Raaphorst
Woordenaantal: 23310

Radboud Universiteit

Voorwoord

Altijd ben ik al nieuwsgierig geweest naar de verhalen van mensen. Binnen mijn opleiding Geografie, Planologie en Milieu komt dat aspect sterk naar voren. Ook middels dit onderzoek heb ik via enquêtes en een interview boeiende verhalen mogen horen en interessante mensen ontmoet. Ik hoop dan ook dat ik u als lezer kan boeien met dit onderzoek, maar ook met de mensen achter het verhaal.

Samenvatting

Dat groen voordelen heeft blijkt uit vele wetenschappelijke onderzoeken en kranten artikelen. Het heeft voordelen op de fysieke en mentale gezondheid van de mens, het welzijn van de mens, het klimaat en de stad. Maar er blijkt uit onderzoeken en kranten ook dat er veel groen mist in het stedelijk gebied. Juist in een tijd als deze waar steeds meer overstromingen en hittegolven de ronde doen vanwege de klimaatverandering, is een groene stad essentieel. Daarom wordt in dit onderzoek onderzocht waar verbeteringen kunnen plaatsvinden in wijken omtrent groen. Om te weten welke verbeteringen dit zouden moeten zijn, wordt er gekeken naar de behoefte van inwoners. Dit wordt gedaan in de wijken Holtenbroek IV te Zwolle, Wolfskuil te Nijmegen en Oosterflank te Rotterdam. De wijk Wolfskuil is gekozen omdat deze niet erg groen is. Holtenbroek IV en Oosterflank zijn gekozen omdat deze relatief veel groen hebben, maar met een lage gebruikswaarde.

Tevens wordt gekeken hoe waardering van het groen samenhangt met beweeggedrag. Dit wordt gedaan middels een Spearman's rho en een meervoudige regressieanalyse. Vervolgens wordt er in dit onderzoek gekeken wat de samenhang is tussen de intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid van de bewoners. Dit gebeurt middels een enkelvoudige regressieanalyse. Hierbij is belangrijk om te weten dat in dit onderzoek de waardering van groen wordt opgesplitst in vier onderdelen. Dit zijn 'wandelt graag', 'fietst graag', 'sport graag' en 'groen is schoon'. Ook het beweeggedrag wordt verdeeld in vier categorieën van intensiteit van bewegen. Dit zijn zitgedrag, lichte intensiteit, matige intensiteit en zware intensiteit.

Ten eerste blijkt uit de Spearman's rho dat er in de wijk Holtenbroek IV een correlatie is gevonden tussen de waardering van groen en beweeggedrag. Er is hier sprake van een lage correlatie tussen de twee variabelen. Tevens is er een significante samenhang gebleken uit de meervoudige regressieanalyse tussen de waardering van groen en beweeggedrag. Echter, dit is bij beide toetsen alleen op het gebied van 'wandelt graag'. Voor de wijken Wolfskuil en Oosterflank is er geen significante correlatie en samenhang gevonden tussen de waardering van groen en beweeggedrag.

Ten tweede wijst de enkelvoudige regressie analyse uit dat er een significante samenhang is tussen beweeggedrag en ervaren gezondheid in de wijken Holtenbroek IV en Wolfskuil. Deze significante samenhang is er niet in de wijk Oosterflank.

Verder is gevonden dat de behoeftes van de inwoners van Holtenbroek IV zijn: schoner groen, meer zitplekken en meer groen in de buitenruimte. Daarna werd geanalyseerd of het beleid van de gemeente Zwolle overeenkomt met de behoeftes van de inwoners van Holtenbroek IV.

Uit de analyse blijkt dat er wordt voldaan aan de behoefte: meer groene buitenruimte. In de toekomst wordt in deze wijk namelijk meer groen gecreëerd langs de rivier die grenst aan Holtenbroek IV. De behoeftes van schoner groen en meer zitplekken is echter onderbelicht in het beleid van de gemeente Zwolle. Wanneer ook deze behoeftes worden toegepast door gemeente Zwolle zal dit zorgen voor hogere intensiteit van bewegen en dit zal leiden tot een hogere ervaren gezondheid. Om deze reden wordt dan ook de aanbeveling gemaakt om de groene buitenruimtes aantrekkelijker te maken voor wandelen. Dit kan door laagdrempelige interventies zoals meer wandelroutes en meer wandelvoorzieningen zoals prullenbakken en zitplekken.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	3
Inhoudsopgave	5
1. Inleiding	7
Introductie	7
Probleemstelling	8
Doelstelling	9
Onderzoeksvraag en deelvragen	10
Relevantie	10
Theoretisch kader	11
2. Methode	17
2.1 Cross sectioneel onderzoek	17
2.2 Case study	17
Hoofdstuk 3. Resultaten	21
3.1 Hoe is de relatie tussen waardering groen, de intensiteit van bewegen in de groene ruimte en de ervaren gezondheid in Wolfskuil te Nijmegen, Holtenbroek IV te Zwolle en Oosterflank te Rotterdam?	21
Beschrijvende statistiek	23
Statische analyse	29
Deelconclusie	42
3.2 Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle en volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?	44
3.2.1 Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle?	44
Deelconclusie	58
3.2.2 Hoe is het huidige groenbeleid volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?	61
Deelconclusie	65
3.3 Wat zijn de behoeftes van de bewoners betreft het groen in de wijk Holtenbroek IV en sluit het gemeentebestuur daarop aan?	68
Deelconclusie	70
4. Conclusie	71
5. Discussie	73
Conclusie en literatuur	73
Beperkingen van het onderzoek	73
Kritische reflectie	74

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek	74
6. Bijlage	75
6.1 Bibliografie	75
6.2 Enquête vragen	82
6.3 Interview guide	87
6.4 Transcript interview	89
6.5 Coderingschema's Atlas.ti	104

1. Inleiding

Introductie

Recent is er veel gepubliceerd over groen in steden en wijken en hoe het groen hierin mist. Zo luidt een artikel van februari dit jaar van NU.nl 'Veel Nederlandse buurten hebben te weinig openbaar groen per woning' (NU.nl, 2022). Ook BNNVARA en regionale bladen zoals Dagblad van het Noorden, Omroep Brabant en Omroep West schrijven over het tekort aan groen in gemeenten. Dit is naar aanleiding van het rapport van de milieuorganisatie Natuur & Milieu, waaruit bleek dat meer dan helft van de onderzochte buurten niet voldeed aan het criterium van 75 vierkante meter groen per woning volgens de Nota Ruimte uit 2004 (Natuur & Milieu, 2022). Terwijl groen juist essentieel is om problemen tegen te gaan zoals wateroverlast en hittestress. Ook is groen essentieel voor biodiversiteit in de stad. Bovendien, is groen voordelig voor het welzijn en de gezondheid van de bewoners van een wijk (Natuur & Milieu, 2022).

Ook veel wetenschappelijk onderzoek bevestigt dat groen in de woonomgeving goed is voor de mens. Zo blijkt uit het onderzoek van Van den Berg et al. (2015) dat mensen in een groene omgeving zich geestelijk gezonder voelen. Ook uit onderzoek van Maas et al. (2009) blijkt dat in een groenere woonomgeving twintig procent minder mensen naar de huisarts komen met klachten zoals depressie en angststoornissen. Uit een recenter onderzoek van Maas & Postma (2020) blijkt dat bewegen in een groene omgeving leidt tot verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van slaap, stressvermindering en het aangaan van sociale contacten.

Wanneer er wordt gekeken naar verschillende wijktypologieën, brengen deze typerende kenmerken met zich mee. In dit onderzoek wordt gekeken naar de naoorlogse wijken Oosterflank te Rotterdam en Holtenbroek IV te Zwolle en de vooroorlogse wijk Wolfskuil te Nijmegen. In een vooroorlogse wijk is er sprake van relatief weinig groen. Zo vinden ook de bewoners van Wolfskuil zelf. Volgens de gemeente Nijmegen (2021) is 26% van de bewoners ontevreden tot zeer ontevreden over de groenvoorzieningen in de wijk. Oorzaken hiervan zijn te weinig groen, te veel rommel tussen het groen, te veel lelijke bomen of struiken en er wordt te weinig gesnoeid (Gemeente Nijmegen, 2021). Dat terwijl groen in de woonomgeving juist voordelig is voor de inwoners. Ook geeft de gemeente Nijmegen (2021) aan dat er relatief veel bewoners kampen met gezondheidsproblemen, veroorzaakt door weinig bewegen en een ongezonde levensstijl. Ook blijft armoede aanwezig in Wolfskuil. Echter, in naoorlogse wijken is er een ander probleem. Hier is niet te weinig groen, zoals in Wolfskuil is aangegeven. Want naoorlogse wijken worden volgens Lörzing en Harbers (2008) juist gekenmerkt door collectieve groenvoorzieningen. Maar de grote oppervlakte groen hebben nauwelijks gebruikswaarde. Daarbij komt kijken dat veel groen gelegen is langs doorgaande wegen, op moeilijk bereikbare plekken of in sociaal onveilige situaties (Lörzing & Habers, 2008).

Er is dus sprake van twee verschillende problemen; te weinig groen en relatief veel groen, maar met een lage gebruikswaarde. Maar om deze problemen op te lossen is er meer informatie nodig over de behoeftes van de inwoners van Oosterflank en Holtenbroek IV om de gebruikswaarde van het groen te verhogen. Ook over de bewoners van Wolfskuil kan er meer informatie worden verzameld over hoe zij het groen dan wel zouden willen zien, in plaats van wat er niet goed is. Door deze lokale behoeftes aan het licht te brengen komen er ook mogelijke oplossingen voor andere voor- en naoorlogse wijken in Nederland.

Probleemstelling

Zoals hierboven omschreven zijn er twee wijk typologieën, de voor- en de naoorlogse wijk en type wijken brengen kenmerken met zich mee. Ten eerste de vooroorlogse wijk Wolfskuil. Een kenmerk is dat zulke wijken zijn gebouwd tussen eind van de 19^e eeuw tot en met de begin jaren 50 van de 20^e eeuw (Lopez et al., 2014). Ook in Wolfskuil zijn de meeste huizen gebouwd in 1948, hiermee heeft de wijk het eerste kenmerk van een vooroorlogse wijk (Parallel.co.uk, z.d.). Een ander kenmerk is dat ze vlak bij het centrum zijn gelegen, dit is ook het geval bij de Wolfskuil. Dit maakt dat de ligging een kwaliteit is van de wijk aldus Lopez et al. (2014). Ook zijn in zulke wijken de functies wonen, werken, winkelen en recreëren gemengd, wat zou kunnen zorgen voor levendigheid en natuurlijke betrokkenheid. Daarnaast zijn de woningen op de straat gericht, wat zorgt voor ogen op de straat en opnieuw voor natuurlijke betrokkenheid (Lopez et al., 2014). Kluck et al. (2017) beschrijven onder andere de kenmerken dat de gebouwen drie tot vier lagen bevatten en er soms een groenstrook te vinden is. Ook dit is het geval in Wolfskuil, gebouwen bestaan uit niet meer dan 3 lagen en er bevinden zich geen parkjes, enkel groenstroken.

Ten tweede de naoorlogse wijk, deze zijn gebouwd na de jaren 50 van de 20^e eeuw en bestaan uit veel hoogbouw zo beschrijft Lopez et al. (2014). Dit komt overeen met de huizen in Holtenbroek IV, de hoogbouw komt uit de jaren 1966, 1969 of 1972 en de laagbouw uit 1965, 1967 en 1970 (Parallel.co.uk, z.d.). Oosterflank is ook een naoorlogse wijk, de gebouwen komen voornamelijk uit 1980 en 1985. Andere kenmerken van een naoorlogse wijk zijn dat de functies wonen, werken, winkelen en recreëren niet gemengd zijn, zoals bij de vooroorlogse wijk, maar ze zijn hier juist gescheiden. De bouwblokken en stratenpatronen van zulke wijken zijn planmatig opgezet en vormen een gridstructuur door de rechte lijnen. Ook zijn er veel pleinen en plantsoenen, echter zijn deze niet altijd in het zicht van de bebouwing. Ook de gesloten onderste bouwlaag, bijvoorbeeld een garage, zorgt voor minder toezicht. De inrichting kan worden omschreven als monotoon en uniform (Lopez et al., 2014). Kluck et al. (2017) gebruikt niet de term naoorlogse wijk, maar de term 'naoorlogse tuinstad met (semi) hoogbouw' met als kenmerken dat gebouwen vier tot en met zes lagen bevatten, er een berging is op de begane grond, er is veel groen te vinden en zijn gebouwd tussen 1950 en 1960. Ook interactieve kaarten omschrijven Holtenbroek IV als een naoorlogse wijk (Klimaat-effectatlas, 2018) (Klimaat-effectatlas, z.d.).

Maar Oosterflank heeft ook andere kenmerken. De wijk bevat ook groen, maar wel wat minder. Groen is vooral terug te vinden als brede groenstroken rondom de wijk. Daarnaast wordt Oosterflank gekenmerkt door een kronkelend stratenpatroon in plaats van het rechtlijnige patroon. Dit zijn volgens Kluck et al. (2017) kenmerken van een bloemkoolwijk. Bovendien koppelen de interactieve kaarten Oosterflank ook aan het type bloemkoolwijk (Klimaat-effectatlas, 2018) (Klimaat-effectatlas, z.d.). Dat maakt Oosterflank een ander soort naoorlogse wijk, namelijk een bloemkoolwijk.

Kijkend naar Nijmegen er is er te zien dat de vooroorlogse wijk Wolfskuil kampt met veel gezondheidsproblemen en ontevredenheid van inwoners over het groen in hun wijk. Volgens de gemeente Nijmegen (2021) zijn er in de Wolfskuil relatief veel bewoners met gezondheidsproblemen, veroorzaakt door een ongezonde levensstijl en weinig bewegen. Daarnaast zijn er volgens de gemeente Nijmegen (2021) 26% van de inwoners ontevreden tot zeer ontevreden over de groenvoorzieningen in hun wijk. Daarentegen ligt het gemiddelde in Nijmegen dat ontevreden tot zeer ontevreden is over de groenvoorzieningen op 15% (gemeente Nijmegen, 2021). Hier is een verschil van 11% te zien tussen het gemiddelde van geheel Nijmegen en de Wolfskuil.

Naast gezondheidsproblemen in Wolfskuil, heeft in gemeente Nijmegen 42% van de volwassenen in Nijmegen last van overgewicht, waarvan 11% ernstig overgewicht (VZinfo.nl, z.d.). Bovendien is overgewicht niet enkel een lokaal en regionaal probleem, maar is het ook een nationaal volksgezondheidsprobleem. Naast roken zijn overgewicht en obesitas de belangrijkste oorzaken van ziekten volgens Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2022). Daarbij komend geeft Nederland 500 miljoen euro per jaar uit aan de gevolgen van ernstig overgewicht (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, z.d.).

Maar van lokale gezondheidsproblemen is niet alleen in Wolfskuil sprake. Ook in Holtenroek IV en in Oosterflank hebben de inwoners overgewicht, zo'n 55% (AlleCijfers, 2022a) (AlleCijfers, 2022b). Daarnaast is er in Oosterflank 15% van de mensen (zeer) ernstig eenzaam en geeft 48% aan zich wel een sociaal eenzaam te voelen. Wanneer er wordt gekeken naar depressie heeft 50% matig tot hoog risico op depressie (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, 2017). Verdere betrouwbare cijfers over de gezondheid van Holtenbroek IV zijn er helaas niet te vinden.

Zoals het onderzoek van Lörzing & Habers (2008) al aangaf hebben naoorlogse wijken wel groen, maar heeft het groen een lage gebruikswaarde en is het groen gelegen naast doorgaande wegen, op slecht bereikbare locaties en in sociaal onveilige situaties. Er is dus wel groen, maar dit matcht niet met de behoeftes van de bewoners. Door behoeftes van de bewoners in kaart te brengen kan het groen worden aangepast zodat het groen een hogere gebruikswaarde kan krijgen. Op deze manier kunnen de voordelen van groen z'n werk gaan doen en helpen met depressie, angststoornissen, sociale contacten aangaan en geestelijke gezondheid (Maas et al., 2009) (Van den Berg et al., 2015) (Maas & Postma, 2020). Ook is een groene omgeving voordelig bij het tegen gaan van overgewicht, zo hebben kinderen in een groene wijk 15% minder vaak overgewicht volgens Hassink et al. (z.d.).

Al met al is hier het probleem te zien dat, ondanks de veronderstelde relatie tussen groenvoorzieningen en gezondheid, dit niet terug is te zien in naoorlogse wijken. Bij de vooroorlogse wijken, met relatief minder groen, is er hetzelfde patroon te zien als bij naoorlogse wijken met veel groen.

Doelstelling

Het onderzoek heeft als doel om inzicht te krijgen tussen de waardering met de leefomgeving en het beweeggedrag van de inwoners van Wolfskuil, Oosterflank en Holtenbroek IV. Daarnaast wordt een vergelijking gemaakt tussen deze drie wijken. Het tweede onderdeel, de case study, heeft als doel om inzicht te krijgen in het groenbeleid van Zwolle en de behoeftes van de inwoners van Holtenbroek IV op het groen in hun woonomgeving. Om zo inzicht te krijgen in het type interventie dat wellicht de meeste invloed kan hebben.

Onderzoeksvraag en deelvragen

Onderzoeksvraag:

“Welke aanpassingen in de groene ruimte kunnen beweeggedrag bevorderen?”

Deelvragen:

1. Wat is de samenhang tussen waardering van de groene ruimte, de intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid in de Wolfskuil te Nijmegen, Holtenbroek IV te Zwolle en Oosterflank te Rotterdam?
2. Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle en volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?
3. Wat zijn de behoeftes van de bewoners betreft het groen in de wijk Holtenbroek IV en sluit het gemeentebeleid daarbij aan?

Relevantie

Wetenschappelijke relevantie

Volgens het onderzoek van Maas et al. (2009) is er een relatie tussen groen in wijken en fysieke en mentale gezondheid. Vooral voor kinderen en inwoners met een lagere sociale en economische status was deze relatie het sterkst. Ook wijst het onderzoek van Van den Berg et al. (2015) erop dat mensen in een groene omgeving zich geestelijk gezonder voelen. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van Maas & Postma (2020) dat bewegen in een groene omgeving leidt tot verbetering van de kwaliteit en kwantiteit van slaap, stressvermindering en het aangaan van sociale contacten. Het is daarom van belang dat er relatief veel en kwalitatief goed groen is, in een woonomgeving. Om die reden wordt er in dit onderzoek gekeken naar de relatie tussen waardering voor groen, intensiteit van bewegen en ervaren gezondheid in de gekozen wijken. Bovendien wordt ook extra gekeken naar Holtenbroek IV en wat daar de behoeftes zijn van de inwoners om dit aan te laten sluiten op het groen in de wijk. Hiermee zal dit onderzoek inzichten toevoegen over de samenhang tussen deze drie variabelen en de specifieke behoeftes van de inwoners van Holtenbroek IV en of het beleid aansluit op deze behoeftes. Zo zal het onderzoek bestaande theorieën complimenteren.

Maatschappelijke relevantie

Dit onderzoek is belangrijk vanwege de gevolgen die te weinig beweging met zich meebrengt. Overgewicht is namelijk zowel op lokaal, regionaal en nationaal niveau een gezondheidsprobleem (Gemeente Nijmegen, 2021; VZinfo.nl, z.d.; Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2022). Naast de fysieke gezondheid is groen ook van belang bij de mentale gezondheid. Dit gaven namelijk de onderzoeken van Maas et al. (2009), Berg et al. (2015) en Maast & Postma (2020) al aan.

Daarnaast zijn er ook economische redenen om bewegen in het groen in de wijk te stimuleren. De kosten van de gevolgen ernstig overgewicht in Nederland zijn namelijk 500 miljoen euro. De indirecte kosten zijn zelfs 2 miljard euro (Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, z.d.).

Theoretisch kader

Literatuur bespreking

Voor dit onderzoek zijn een aantal begrippen van belang. Om deze reden worden hieronder een aantal begrippen geoperationaliseerd.

Het eerste relevante begrip voor dit onderzoek is 'gezondheid'. Gezondheid wordt in de bewegingsrichtlijnen gedefinieerd als "de afwezigheid van lichamelijke en geestelijke chronische ziekten." (Gezondheidsraad, 2017) (Pfeifer et al., 2016) (Australian Government Department of Health and Ageing, 2014) (Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Protection, 2011) (National Center for Chronic Disease Prevention, 2015). Omdat deze definitie naast de Nederlandse richtlijnen ook is gebaseerd op Duitse, Australische en Britse richtlijnen en het Amerikaanse centrum voor ziektecontrole en preventie, wordt dezelfde definitie ook in dit onderzoek overgenomen.

Het tweede belangrijke begrip is 'voldoet aan beweegnorm' is er gekeken naar de drie Nederlandse normen voor bewegen. Dit zijn de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB), de Fitnorm en de Combinorm (Bernaards & Van Buuren, 2012). De NNGB adviseert minimaal vijf dagen in de week minstens een half uur intensief te bewegen, dit kan door stevig door te lopen. De Fitnorm adviseert minimaal drie dagen in de week minstens twintig minuten zwaar intensief te bewegen, dit kan door hard te lopen. Volgens de Combinorm moet je aan de NNGB of de Fitnorm voldoen (Gezondheidsraad, 2017a).

Deze normen zijn onderzocht door de Gezondheidsraad (2017a) en beveelt aan dat kinderen van 4 tot achttien jaar elke dag minimaal één uur aan beweging doen van matige tot zware intensiteit. Voor volwassenen is de aanbeveling om minstens 150 minuten per week matig tot intensief te bewegen, verspreid over meerdere dagen. Dit kan door te gaan fietsen of te wandelen. Dit onderzoek was in opdracht van de minister van Volksgezondheid (Gezondheidsraad, 2017a). Voor het begrip 'voldoet aan beweegnorm' wordt dan ook de normen van de Gezondheidsraad (2017a) aangehouden.

Ook wordt het begrip 'zitgedrag' gebruikt. Hiermee worden zittende of liggende activiteiten bedoeld, waar weinig energie wordt gebruikt. Voorbeelden zijn hierbij tv-kijken, lezen, computerwerk, zittend gamen en zitten tijdens transport, met uitzondering van slapen (Gezondheidsraad, 2017b).

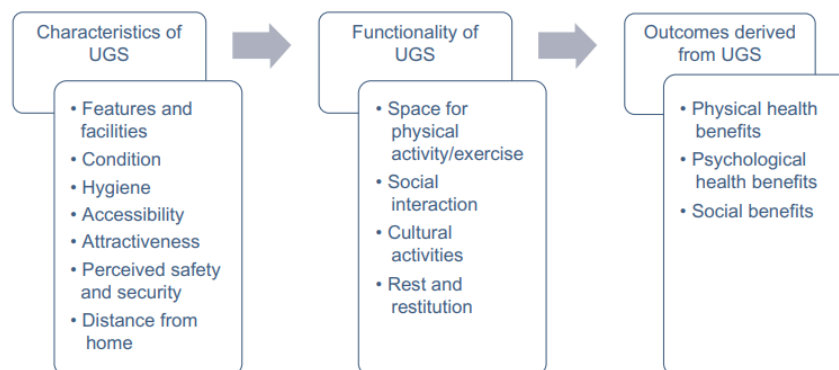
Tevens zijn er ook verschillen tussen soorten bewegen. Dit zijn zitten, zoals hier bovenstaand benoemd, licht intensief bewegen, matig en zwaar. Met licht intensief kan worden gedacht aan afwassen of een muziekinstrument bespelen. Met matig intensief bewegen kan worden gedacht aan wandelen en fietsen. En met zwaar intensief bewegen kan men denken aan hockeyen, voetballen of hardlopen (Gezondheidsraad, 2017b; Pfeifer et al., 2016; Australian Government Department of Health and Ageing, 2014; Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Protection, 2011; National Center for Chronic Disease Prevention, 2015).

Tevens wordt er gekeken naar literatuur en conceptuele modellen met als onderwerpen groen en bewegen. Uit het onderzoek van Lee, Jordan & Horsley (2015) blijkt dat groen stedelijke ruimtes een belangrijke plek zijn om actief te zijn. En een aanzienlijk deel van lichamelijke

activiteit in de kindertijd vindt dan ook plaats in stadsparken. Naast de kans op fysieke activiteit heeft groen ook invloed op de frequentie van fysieke activiteiten. Bovendien houdt het verband met een kleinere kans op overgewicht en obesitas (Lee, Jordan & Horsley, 2015). Ook bleek uit het onderzoek van Lee, Jordan & Horsley (2015) dat stedelijk groen op verschillende manieren wordt gebruikt door bewoners. Het is daarom belangrijk om te weten wat de behoefte zijn van inwoners. Ze vermelden daarom dat publieke betrokkenheid van belang is bij planning- en ontwerpproces om stedelijke ontwikkelingen beter aan te laten sluiten op lokale behoeften.

Tenslotte zeggen ze ook dat stedelijk groen voordelen heeft op fysieke activiteiten, mentale gezondheid en sociale contacten. Dit laten ze zien met het model hieronder, te zien in figuur 1. Hierin is de relatie te zien tussen de kenmerken van stedelijk groen, de functionaliteit en uitkomsten van stedelijk groen.

Hiermee laten Lee, Jordan & Horsley (2015) zien dat er geen directe causaliteit tussen kenmerken van stedelijk groen en uitkomsten zijn, maar dat de relatie meer complex is en met meerdere factoren te maken heeft. Gezondheidsuitkomsten zijn waarschijnlijk wel direct te linken aan activiteiten die plaatsvinden in het stedelijk groen. Dit wordt aangeduid met 'Functionality of UGS' (Lee, Jordan & Horsley, 2015).

Figuur 1. Conceptueel model (Lee, Jordan & Horsley, 2015).

De kenmerken die Lee, Jordan & Horsley (2015) gebruiken voor stedelijk groen, te zien in figuur 1, zijn kenmerken en faciliteiten, conditie, hygiëne, toegankelijkheid, aantrekkelijkheid, ervaren veiligheid en beveiliging en afstand van park tot huis. Ook is in figuur 1 de functionaliteiten van stedelijk groen te zien. Dit zijn plek voor fysieke activiteiten en oefeningen, sociale interactie, culturele activiteiten en pauze en herstel. Tenslotte de uitkomsten van stedelijk groen, zoals te zien in figuur 1, zijn fysieke gezondheidsvoordelen, psychologische gezondheidsvoordelen en sociale voordelen.

Wat nog duidelijker aangegeven kan worden binnen het model zelf is dat verschillend gebruik van stedelijk groen gekoppeld zijn met specifieke uitkomsten. Want zoals Lee, Jordan & Horsley (2015) zelf al aangeven zijn sociale voordelen gelinkt aan sociaal contacten in stedelijk groen. Maar hoe het model er nu uit ziet kunnen sociale voordelen ook gelinkt zijn aan andere functionaliteiten, terwijl dit verband wellicht veel minder sterk is.

Ook andere wetenschappelijke onderzoeken spreken over de kenmerken toegankelijkheid van groene ruimtes en de afstand van park tot huis zoals Lee, Jordan & Horsley (2015). Zo wordt in de studie van Coombes et al. (2010) de term toegankelijkheid gedefinieerd als de objectieve meting in meters van huis tot groene ruimte. In deze studie zijn de twee kenmerken

samengevoegd. De bevindingen in het onderzoek van Coombes et al. (2010) geven aan dat een goede toegankelijkheid van groene ruimtes kan helpen bij het stimuleren van fysieke activiteiten van inwoners. Daarnaast tonen de resultaten aan dat de frequentie van het gebruik van de groene ruimte afneemt wanneer de afstand park tot huis toeneemt. Verder blijkt uit het onderzoek dat wanneer inwoners dichtst bij een groene ruimte wonen dat als formeel park werd geclassificeerd meer kans hebben om doelen omtrent fysieke activiteiten te bereiken en minder kans hebben op overgewicht of obesitas (Coombes et al., 2010). In dit onderzoek worden groene ruimtes namelijk in vijf categorieën opgedeeld. Ten eerste formeel park, deze parken hebben een georganiseerde indeling, gestructureerde paden en zijn goed onderhouden. Ten tweede informele parken, deze hebben een informele indeling en een minder georganiseerd gevoel. Ten derde natuurlijke parken, dit zijn habitatten zoals bos of heide. Ten vierde jongeren parken, dit zijn gebieden die zijn ontworpen voor gebruik door tieners of kinderen. Ten slotte de vijfde categorie sportparken, dit zijn gebieden zoals speelvelden en tennisbanen (Coombes et al., 2010).

In Giles-Corti et al. (2005) wordt gekeken naar het kenmerk aantrekkelijkheid. Aantrekkelijkheid wordt hier gedefinieerd door de attributen in de groene ruimte. In deze studie zijn tien attributen geselecteerd die gerelateerd zijn aan fysieke activiteiten. Vijf attributen gaan over de kwaliteit van de omgeving, dit zijn de aanwezigheid van water, vogels, bomen die schaduw creëren langs wandelpaden, waterirrigatie systemen en het park grenst aan het strand of een rivier. Drie andere attributen gaan over beleving, dit zijn sportfaciliteiten, aanwezigheid van wandelpaden en speeltoestellen. De overige twee kenmerken gaan over veiligheid en zijn aanwezigheid van verlichting en rustige omliggende wegen. Echter moet er rekening worden gehouden met de locatie van dit onderzoek, namelijk Australië. De kenmerken zijn opgesteld door Australische planologen en de survey is beantwoord door inwoners van Perth, Australië. De kenmerken en antwoorden kunnen namelijk beïnvloed worden door de locatie. Parken in Australië hebben wellicht een irrigatiesysteem nodig met haar drogere klimaat, terwijl dit in Nederland niet het geval is (Bestereistijd, 2022).

Daarnaast wordt er ook Giles-Corti et al. (2005) de term veiligheid gebruikt. Dit is wel anders dan de termen ervaren veiligheid en beveiliging dan het onderzoek van Lee, Jordan & Horsely (2015). Het is opnieuw een samenvoeging van de termen. Veiligheid wordt aan vier dingen gerelateerd, namelijk de aanwezigheid van licht, zichtbaarheid van omliggende wegen of huizen, het type van de omliggende wegen en de aanwezigheid van kruisingen.

Ten tweede het onderzoek van Bedimo-Rung et.al. (2005). Het onderzoek laat zien hoe parken en recreatiegebieden mogelijk publieke gezondheid beïnvloeden. In figuur 2 is het conceptuele model te zien wat de relatie tussen parken en fysieke activiteit toont en uiteindelijk de gezondheid van gebruikers van parken. De onderzoekers bevelen aan om een transdisciplinair veldwerkonderzoek te verrichten die onderzoekt of de relatie tussen parkomgevingsattributen en fysieke activiteitsniveaus binnen de parkomgevingen te onderzoeken. Volgens Bedimo-Rung et.al. (2005) bestaan richtlijnen voor fysieke activiteit uit vier componenten, namelijk tijd, type, intensiteit en frequentie. Maar onderzoek over vrije tijd richt zich op frequentie van vrijetijd deelname, het gebruik van de vrije tijd en het type fysieke activiteit in de vrije tijd. Wat zij vonden ontbreken in de literatuur is het koppelen van vrijetijdsbesteding in het park aan intensiteitsniveaus van fysieke activiteit. Zoals zittende, matige en krachtige activiteitsniveaus.

Daarnaast is er volgens Bedimo-Rung et al. (2005) groeiende belangstelling voor het vaststellen van feitelijk bewijs van voordelen zoals economische voordelen door hogere eigendoms waarde en lagere zorgkosten. Ook zouden veel disciplines zoals volksgezondheid, landschapsarchitectuur en recreatie, zich afvragen hoe bestaande parkomgevingen beter kunnen worden gepromoot of aangepast om het fysieke activiteitsniveau en gezondheid te verhogen.

Want door fysieke activiteiten te bieden, kunnen parken fysieke en psychologische gezondheidsvoordelen opleveren.

Om een basis te bieden voor onderzoek naar omgevingskenmerken in relatie tot (hogere) fysieke activiteit is er een conceptueel model gecreëerd, te zien in figuur 2. Het model deelt parkomgevingen in voordelen in, wat het verband voorstelt van fysieke activiteit en park kenmerken. Het model benadrukt de potentiële relatie tussen park omgevingskenmerken, parkbezoek, fysieke activiteit in parken en fysieke gezondheidsvoordelen

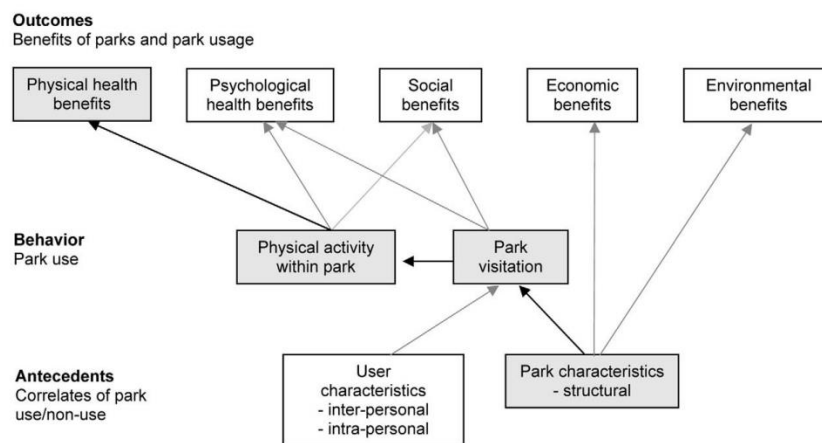
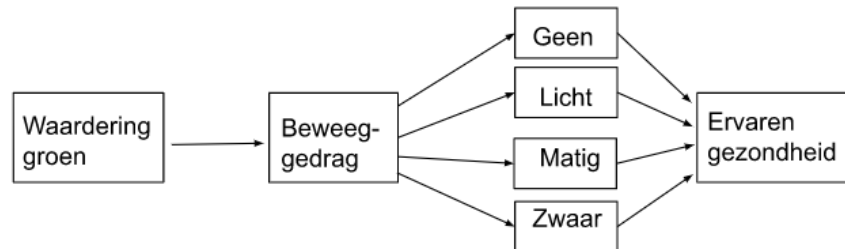

Figure 1. The relationship between parks and physical activity. Note: Darker arrows and shaded boxes indicate the main connections covered in this paper.

Figuur 2. Conceptueel model (Bedimo-Rung et al., 2005).

Conceptueel model

In figuur 3 is een visuele weergave te zien van het conceptueel model dat dit onderzoek weergeeft. Het sluit aan op de literatuur bespreking en de hoofdvraag “Welke aanpassingen in de groene ruimte kunnen beweeggedrag bevorderen?”. De lijnen tussen de variabelen geven de verbanden aan. Ten eerste kan waardering van de groene ruimte een positieve invloed hebben op het beweeggedrag, uitgesplitst in de intensiteit van de fysieke activiteiten. Ten tweede kan de intensiteit van fysieke activiteiten invloed hebben op de ervaren gezondheid van mensen.

Figuur 3. Conceptueel model (afbeelding van auteur).

De variabele 'Beweeggedrag' is uitgesplitst in vier soorten intensiteit van fysieke activiteiten in het conceptueel model. Deze zijn afgeleid van het theoretisch kader er zijn geen intensiteit, lichte, matige en zware intensiteit. Tot slot wordt ervaren gezondheid gemeten in dit onderzoek.

Hypothesen

Met betrekking tot dit onderzoek zijn er een aantal hypothesen opgesteld. De eerste hypothesen hebben betrekking op de variabelen waardering van groen en intensiteit van bewegen. Hierbij is een Spearman's Rho en een meervoudige regressie analyse uitgevoerd. Deze hypothesen gelden voor alle drie de wijken, Holtenbroek IV, Wolfskuil en Oosterflank. Er wordt verwacht een correlatie en een significante samenhang te zijn tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen.

H₀: Er is geen correlatie tussen de waardering van groen en de intensiteit van bewegen.

H_a: Er is een correlatie tussen de waardering en de intensiteit van bewegen.

H₀: Er is geen significante samenhang tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen.

H_a: Er is wel een significante samenhang tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen.

De volgende hypothese betreft de variabelen intensiteit van bewegen en ervaren gezondheid. Hierbij is een enkelvoudige regressieanalyse uitgevoerd. Er wordt verwacht dat er een significante samenhang zal zijn tussen de variabelen intensiteit en gezondheid. De hypothesen gelden voor alle drie de wijken.

H_0 : Er is geen significante samenhang tussen intensiteit van bewegen en ervaren gezondheid.
 H_a : Er is wel een significante samenhang tussen intensiteit van bewegen en ervaren gezondheid.

2. Methode

2.1 Cross sectioneel onderzoek

In dit onderzoek is gebruikt gemaakt van Mixed methods. Ten eerste een cross sectioneel onderzoek, deze zal een vergelijking maken tussen drie wijktypologieën. Dit zal gaan door middel van een survey in drie verschillende wijken. De eerste wijk is Wolfskuil te gemeente Nijmegen, de tweede wijk is Holtenbroek IV te gemeente Zwolle en derde wijk is Oosterflank te Rotterdam. Deze twee laatste zijn jaren '70 wijken. Daarbij kan Oosterflank getypeerd worden als bloemkoolwijk en Holtenbroek IV als naoorlogse wijk. Wolfskuil is een jaren '50 buurt, wat ook wel wordt getypeerd als vooroorlogse wijk. In deze wijken zullen questionnaires worden afgenomen als dataverzamelmethode. Vervolgens zal deze data worden getoetst aan de hand van statistische regressieanalyses en een Spearman's rho om de veronderstelde relaties van het conceptueel model te toetsen.

Enquête

Voor de enquête waren er circa drie vragen toegestaan om toe te voegen aan de vragenlijst die afgenomen is in de drie wijken. De drie vragen die werden voorgelegd voor dit onderzoek waren 'Hoe vaak maakt u gebruik van de groene voorziening in de wijk?', 'Waarvoor gebruikt u het groen in uw wijk nu? Meerdere antwoorden mogelijk.' en 'Welk gebruik mist er nog in het groen in uw wijk? Meerdere antwoorden mogelijk'. Met de eerste vraag kan er iets worden gezegd over de frequentie waarmee groene ruimtes worden gebruikt. Met de tweede vraag zou er duidelijk worden waarvoor groene ruimtes nu gebruikt worden en welke kwaliteiten het heeft. Met de derde vraag zou er duidelijk worden welke functies en kwaliteiten er nog aan het groen mist. Deze kwaliteiten en functies zaten verwerkt in de antwoordmogelijkheden. Na overleg met de supervisor zijn de open vragen 'Wat doet u in de groene ruimtes?' en 'Wat mist er in de groene ruimtes?' toegevoegd aan de vragenlijst. De eerste vraag zat verwerkt in meerdere aparte vragen van de vragenlijst.

Verdere relevante enquête vragen voor dit onderzoek waren de persoonkenmerken zoals de postcode, geslacht, leeftijd, laatst voltooide opleiding en werkzaamheid. Deze informatie kan namelijk dienen als controle variabelen voor de statistische analyse. Daarnaast waren relevante vragen voor dit onderzoek of er bomen, grasvelden, speeltuinen, ontmoetingsplekken, wandelplekken en fietsplekken dichtbij genoeg waren. Verder waren de vragen omtrent beweging en gezondheid relevant. Alle enquête vragen zijn te lezen in het hoofdstuk 5.3 'Vragen enquête'.

2.2 Case study

Ten tweede wordt er een case study uitgevoerd van Zwolle, met de wijk Holtenbroek IV als focuspunt. Hierbij wordt een document analyse gecombineerd met een kwalitatief interview. Tijdens de document analyse wordt gekeken naar het beleid van Zwolle op het gebied van groen. Bij zowel de documentanalyse als het interview zal een thematische analyse worden gebruikt. Hierbij wordt er gecodeerd op basis van dezelfde indicatoren van groene ruimte en gezondheid als bij de questionnaire. Zo wordt gekeken hoe de percepties zich verhouden tot

het beleid. Ten slotte wordt in de laatste deelvraag de behoeftes van de inwoners van Holtenbroek IV en het beleid met elkaar vergeleken.

Interview

Het interview wordt gehouden met een expert, dit is een gemeenteambtenaar van de gemeente Zwolle zijn die gaat over de planologietak binnen de gemeente. Een planoloog gaat onder andere over de taak waar welke functies komen in een stad of wijk. En een van deze functies binnen het ruimtelijk domein is groen. Daarom sluit een planoloog als respondent goed aan bij dit onderzoek. De respondent is Arjen Vedder en is planoloog binnen de gemeente Zwolle en is werkzaam binnen de beleidsafdeling Ruimte & Economie. Zelf was hij verantwoordelijk voor en heeft meegeschreven aan de Omgevingsvisie van Zwolle. Door middel van een interview met een planoloog die heeft meegeschreven aan de Omgevingsvisie, kan hij dingen nader uitleggen en op andere zaken dieper op ingaan. Ook is het interview nuttig om zo vragen op te helderen die bij de document analyse naar boven komen.

De vragen die zijn gesteld tijdens het interview zijn van tevoren opgesteld. Op deze manier was het een gestructureerd interview. Op deze manier kon er namelijk naar de juiste informatie worden gevraagd, waar nog kennishiaten zaten. De vragen die voorafgaand zijn opgesteld, zijn te lezen in het hoofdstuk 5.2 'Interview guide'. De eerste paar vragen betreffen vragen over de werkzaamheden van de respondent, zodat duidelijk is welke functie de respondent heeft en waar de kennis onder andere ligt. Daarna zijn er vragen gesteld over de visie op groen binnen de gemeente Zwolle om zo beeld te krijgen wat het beeld is van de gemeente over groen, wat toekomstplannen zijn en kijken of dit overeenkomt met het beleid. Daarna zijn vragen gesteld over onderwerpen die nog niet geheel duidelijk waren zoals Buurt voor Buurt Onderzoek en nevengeenstructuur. Tenslotte zijn er vragen gesteld over Holtenbroek IV. Op deze manier wordt er meer informatie gewonnen over deze wijk en kan dit worden vergeleken met de document analyse en de statistische analyse van de questionnaire. Tijdens het interview sommigen vragen niet zijn gesteld, omdat ze al beantwoord waren. En zijn extra vragen zijn gesteld, om zo extra informatie op te doen wat relevant was tijdens het interview. Om die reden is ook het transcript van het interview toegevoegd, te lezen in hoofdstuk 5.3 'Transcript interview'. Dit is het volledig uitgetypte interview, van zowel vragen als de antwoorden.

Coderen

Na het transcriberen is het interview gecodeerd. Door middel van coderen ontstaat er overzicht van wat er is verteld en wat de antwoorden zijn op de interview vragen. Ook kunnen er zo mogelijke verbanden worden gevonden tussen de gegeven antwoorden en kan er makkelijker conclusies worden getrokken uit het interview. De codering is gedaan via het programma ATLAS.ti. Dit is een programma waarmee textuele data geanalyseerd kan worden met behulp van codes, groep codes en notities (Kluck et al., 2017). Ook heeft de Radboud Universiteit een licentie voor dit programma en dat maakt dit programma voor een Radboud student dit mede geschikt om te kunnen coderen.

Open codering

Nadat het hele bestand is getranscribeerd en is doorgelezen. Begint de open codering, hier worden thema's verbonden aan de antwoorden door middel van codes. In tabel 1 is het open coderingsschema te zien.

Tabel 1. Open coderingsschema.

Naam code
Betaalbaarheidsagenda
Beweeggedrag
Buurt voor Buurt
Functie Respondent
Gezondheid
Groen
Groene Agenda
Groenstructuur
Holtenbroek
Kenmerken Holtenbroek
Klimaat
Milieu
Mobiliteit
Naoorlogse wijk
Omgevingsvisie
Planoloog
Reden voor achterlopen Holtenbroek
Samenwerken
Water
Woningen
Zwolle voor iedereen

Er is gekozen voor deze codes om zo gemakkelijk te kunnen vergelijken tussen de documentanalyse en de antwoorden uit het interview. Thema's zoals groen, klimaat, groenstructuur en woningen komen ook voor in het beleid van Zwolle. Ook komen deze codes overeen met de questionnaire. Zowel in de questionnaire als in de codering komen thema's naar voren zoals groen, Holtenbroek, gezondheid en kenmerken groen.

Axiaal coderen

De volgende stap na het de open codering is het axiaal coderen. Hierbij worden alle codes met elkaar vergeleken en worden overeenkomende codes bij elkaar gezet binnen een overkoepelende code. De overkoepelende codes zijn, te zien in tabel 2, 'Bronnen', 'Omgevingsvisie', 'Holtenbroek (IV)', 'Kenmerken', 'Omgevingsvisie' en 'Respondent'.

Tabel 2. Overkoepelende codes.

Naam overkoepelende codes
Bronnen Omgevingsvisie
Holtenbroek (IV)
Kenmerken Omgevingsvisie
Respondent

In tabel 3 is er te zien welke codes er bij welke overkoepelende codes horen.

Tabel 3. Codes van overkoepelende codes.

Code	Overkoepelende code
Betaalbaarheidsagenda	Bronnen Omgevingsvisie
Beweeggedrag	Kenmerken Omgevingsvisie
Buurt voor Buurt	Bronnen Omgevingsvisie
Functie Respondent	Respondent
Gezondheid	Kenmerken Omgevingsvisie
Groen	Kenmerken Omgevingsvisie
Groene Agenda	Bronnen Omgevingsvisie
Groenstructuur	Kenmerken Omgevingsvisie
Holtenbroek	Holtenbroek (IV)
Kenmerken Holtenbroek	Holtenbroek (IV)
Klimaat	Kenmerken Omgevingsvisie
Milieu	Kenmerken Omgevingsvisie
Mobiliteit	Kenmerken Omgevingsvisie
Naoorlogse wijk	Holtenbroek (IV)
Omgevingsvisie	Kenmerken Omgevingsvisie
Planoloog	Respondent
Reden voor achterlopen Holtenbroek	Holtenbroek (IV)
Samenwerken	Kenmerken Omgevingsvisie
Water	Kenmerken Omgevingsvisie
Woningen	Kenmerken Omgevingsvisie
Zwolle voor iedereen	Kenmerken Omgevingsvisie

Hoofdstuk 3. Resultaten

3.1 Hoe is de relatie tussen waardering groen, de intensiteit van bewegen in de groene ruimte en de ervaren gezondheid in Wolfskuil te Nijmegen, Holtenbroek IV te Zwolle en Oosterflank te Rotterdam?

Voor kwantitatieve deel is gebruik gemaakt van een selecte steekproef. Er is gekozen voor een selecte steekproef door gebrek aan tijd en middelen. De vragen van de enquête was 10 mei compleet en kon daarna worden verwerkt in het programma Qualtrics. Hierdoor moest er snel geënquêteerd worden om de analyse te kunnen voltooien. Om deze reden speelde tijd een grote rol. Oorspronkelijk waren er zes studenten die meehielpen aan het enquêteren, maar door ziekte en werk waren dit er vijf. Dit maakte dat ook de middelen minder werden. Bij een selecte steekproef kan er enkel uitspraken worden gedaan over de steekproef, niet de gehele populatie (Korzilius, 2008).

Uiteindelijk is er voor deze selecte steekproef enquêtes gehouden in de buurten Holtenbroek IV, Oosterflank en Wolfskuil. Dit zijn in de steden, in dezelfde volgorde, Zwolle, Rotterdam en Wolfskuil. Dit is gebeurd door een vijftal studenten die de buurten in zijn gegaan en aan hebben gebeld bij huizen in die buurt. Hierbij is telkens minimaal 30 respondenten behaald om de validiteit te waarborgen (Bron). Door random aan te bellen en het afhing wie er opendeed is er sprake van een gemakssteekproef, ook wel gelegenheidssample genoemd. Dit betekent dat er een beperkte valide en betrouwbare uitspraken kunnen worden gedaan (bron). Wel is de betrouwbaarheid geprobeerd te waarborgen door de enquête op een consistente wijze af te nemen. Ook in de data-analyse is zorgvuldig met de gegevens omgegaan en deze zijn in Stistical Package for the Social Sciences (SPSS) verwerkt.

De enquête in Oosterflank is gehouden op donderdag 12 mei, op dinsdag 17 mei in Holtenbroek IV en op woensdag 18 mei in Wolfskuil. Dit was telkens tussen tien uur 's ochtends en vijf uur 's middags. Dit waren namelijk de dagen en tijden dat de vijf onderzoekers samen konden enquêteren. Het was nodig om dit gezamenlijk te doen om zo te weten wie welke straat had gehad en er niet dubbel werd aangebeld bij bewoners, om zo overlast te voorkomen.

In tabel 4 is een weergave te zien van de operationalisatie van de begrippen die nodig zijn om het conceptueel model te onderzoeken. De begrippen komen ook voor in het conceptuele model, zijn daarna toegelicht door indicatoren en extra uitleg. Tenslotte staat de bijpassende vraag van de enquête erbij vermeld.

Tabel 4. Operationalisatie begrippen.

Begrip	Indicatoren	Uitleg	Vragen
Beweeggedrag	Zitgedrag/ geen intensiviteit	Wanneer men niet naar het groen ging of er enkel stilzat	Wat doet u in de groene ruimtes?
	Lichte intensiviteit	Wanneer men mensen hier ontmoet of met vrienden afspreekt	
	Matige intensiviteit	Wandelen of fietsen in het groen	
	Zware intensiviteit	Sporten of spelen in het groen	
Gezondheid	Eigen ervaring van gezondheid	Met de categorieën slecht, matig of (zeer) goed	Hoe is over het algemeen uw gezondheid?
Kwaliteiten groen die missen	Grote	De grote van het groen	Wat mist er in de groene ruimtes?
	Nabijheid	De afstand van huis tot groen	
	Soorten groen	Bomen, struikgewas en bloemen	
	Hygiëne	Groen dat schoon en onderhouden is	
Waardering van groen	Graag in de buurt wandelen	Wanneer men aangeeft dit met het hoogste niveau te waarderen	Wandelt u graag in de buurt?
	Graag in de buurt fietsen	Wanneer men aangeeft dit met het hoogste niveau te waarderen	Fietst u graag in de buurt?
	Graag in de buurt sporten	Wanneer men aangeeft dit met het hoogste niveau te waarderen	Sport u graag in de buurt?

	Groen is schoon	Wanneer men aangeeft dit met het hoogste niveau te waarderen	Is de groene ruimte in de buurt schoon en netjes?
--	--------------------	--	--

Beschrijvende statistiek

In het databestand van de afgenomen enquête zijn gegevens te vinden van 98 respondenten. Hierbij is telkens de norm gehaald van tenminste 30 respondenten om de validiteit te waarborgen. Van tevoren zijn eerst de missing values verwijderd van de dataset. Dit zijn gegevens van variabelen die ontbreken. Redenen dat deze ontbreken kunnen zijn dat de respondent de vraag niet begreep, vergeten is in te vullen of niet wilde invullen. Daarnaast zou het tevens een technische fout kunnen zijn, dat het antwoord niet goed is aangeklikt op de iPad en er gegevens ontbreken.

Holtenbroek IV

In Holtenbroek IV zijn 32 mensen geënquêteerd. Daarmee zijn de uitspraken over deze steekproef tot een beperkte mate valide. Eerst wordt er ingegaan op de vragen die te maken hebben met gezondheid, daarna beweeggedrag, dan wel of geen gebruik groen en vervolgens waardering van groen.

Gezondheid

Vraag 21 van de enquête was hoe men hun eigen gezondheid over het algemeen ervaarde. Hierbij waren de volgende antwoordopties; '(zeer) slecht', 'matig' of '(zeer) goed'. Van de mensen uit Holtenbroek IV vulde 31,3% in hun gezondheid als matig te ervaren, te zien in tabel 5. Dit zijn 10 van de 32 respondenten. 68,8% vulde hier (zeer) goed in. Geen enkele respondent vulde hier het antwoord slecht in.

Tabel 5. Ervaren gezondheid Holtenbroek IV.

Gezondheid	Frequentie	Procent
Matig	10	31,3
(Zeer) goed	22	68,8
Totaal	32	100,0

Bij vraag 22 werd gevraagd of de gezondheid in de afgelopen maand een belemmering was in alledaagse bezigheden. Hierbij hebben 56,3% van de inwoners (bijna) nooit ingevuld, dit waren 18 respondenten. 25,0% vulde soms in, dit waren 8 respondenten. En 18,8% vulde vaak in, dit waren 6 respondenten van de 32. Vraag 23 was 'Was uw gezondheid in de afgelopen maand een reden om minder te lopen of te fietsen?'. Hierbij vulde 62,5% van de respondenten (bijna) nooit, dit zijn 20 respondenten. 21,9% vulde soms in, dit waren 7 respondenten. En 15,6% vulde vaak in, dit waren 5 respondenten van de 32.

Gebruik van groen

In Holtenbroek IV te Zwolle zijn er opnieuw 32 respondenten die de vraag ‘Wat doet u in de groene ruimtes in uw buurt?’ hebben beantwoord, te zien in tabel 6. Hier hebben zeven respondenten aangegeven geen gebruik te maken van het groen in hun buurt, dit is 21,8% van de respondenten. Elf respondenten geven aan de groene ruimte te gebruiken om te wandelen, dit is 34,3% van de respondenten uit Holtenbroek IV. Daarnaast geven twaalf respondenten aan dat ze de groene ruimte gebruiken voor wandelen, maar ook voor andere activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn sporten, hond uitlaten, fietsen en spelen.

Tabel 6. Gebruik groene ruimtes Holtenbroek IV.

	Frequentie	Procent
Geen gebruik	7	21,88
Fietsen	1	3,13
Hond uitlaten	1	3,13
Wandelen	11	34,38
Wandelen en sporten	1	3,13
Wandelen en voetballen	1	3,13
Wandelen en zitten	2	6,25
Wandelen en fietsen	4	12,50
Wandelen en hond uitlaten	1	3,13
Wandelen en opruimen	2	6,25
Wandelen en spelen	1	3,13
Total	32	100,00

Beweeggedrag

Vanuit deze vraag is gekeken met welke intensiteit van fysieke activiteit men de groene ruimte gebruikt. De categorieën hiervoor zijn ‘geen’, ‘licht’, ‘matig’ of ‘zwaar’. En duiden op dezelfde categorien zoals besproken in hoofdstuk ‘Theoretisch kader’. ‘Geen’ staat voor het zitgedrag als fysieke activiteit of het niet gebruiken van de groene ruimte. ‘Licht’ staat voor mensen ontmoeten of afspreken met vrienden. Hier is voor gekozen omdat men dan meer doet dan enkel zitten, het kan namelijk ook lopend worden gedaan. Ook met drukke handgebaren tijdens gebrekken past het meer in de categorie ‘licht’, zoals afwassen en instrumenten bespelen, dan zitgedrag. ‘Matig’ staat voor wandelen en fietsen in het groen en ‘Zwaar’ staat voor sporten of spelen in het groen. Wanneer men meerdere antwoorden invulde is gekozen voor de zwaarste intensiteit. De reden hiervoor is dat de zwaarste intensiteit dan wordt behaald boven op de matige intensiteit. In tabel 7 is de intensiteit van Holtenbroek IV te vinden. Deze tabel zal later worden toegepast in de statistische analyse.

Tabel 7. Intensiteit beweging Holtenbroek IV.

Soort intensiteit	Frequentie	Procent	Uitleg gebruik van groen
Geen	5	15,63	Zitten
Licht	2	6,25	Ontmoeten mensen/afspreken
Matig	23	71,87	Wandelen/fietsen
Zwaar	2	6,25	Sporten/spelen
Totaal	32	100,0	

Wolfskuil te Nijmegen Gezondheid

In Wolfskuil zijn 36 respondenten bereikt. Op de vraag over hoe ze hun gezondheid ervaren, hebben 2 respondenten geantwoord dat deze '(zeer) slecht is', 9 respondenten gaven 'matig' aan en 25 respondenten gaven '(zeer) goed' aan. Dit is te zien in tabel 8. De ervaren gezondheid van de mensen met '(zeer) goed' is goed voor 69,4%. Dit is 0,6% meer dan in Holtenbroek IV, dit ligt dus erg dicht bij elkaar. Daarnaast valt erop dat er in Wolfskuil wel '(zeer) slecht' is geantwoord, in tegenstelling tot Holtenbroek IV.

Tabel 8. Ervaren gezondheid Wolfskuil.

Gezondheid	Frequentie	Procent
(zeer) slecht	2	5,6
Matig	9	25,0
(zeer) goed	25	69,4
Total	36	100,0

Gebruik van groen

In Wolfskuil gaven 8 respondenten aan de groene ruimte niet te gebruiken, dit is 22,22% van de respondenten. 9 respondenten gaven aan het groen te gebruiken om te wandelen, dit is 25%. Nog 7 andere respondenten gaven daarbij aan het groen te gebruiken voor wandelen en een andere activiteit zoals zitten en sporten. Dit is te zien in tabel 9.

Tabel 9. Gebruik groene ruimtes Wolfskuil.

	Frequentie	Procent
Geen gebruik (gaat ergens anders heen)	8	22,22
Hond uitlaten	3	8,33
Met de kinderen (naar de kinderboerderij)	5	13,89
Ontmoeten van mensen	1	2,78
Wandelen	9	25,00
Wandelen en zitten	3	8,33
Wandelen, kijken	1	2,78
Wandelen, moestuin	1	2,78

Wandelen, sporten	1	2,78
Wandelen, zitten, spelen	1	2,78
Zitten en genieten van de zon	1	2,78
Zitten en praten	1	2,78
Zitten, mensen ontmoeten	1	2,78
Total	36	100,00

Beweeggedrag

Hierna is opnieuw de intensiteit van de fysieke activiteit afgeleid en verdeeld in vier categorieën. Dit is te zien in tabel 10. Deze is op dezelfde manier gecreëerd als bij Holtenbroek IV.

Tabel 10. Intensiteit beweging Wolfskuil.

Soort intensiteit	Frequentie	Procent
Geen	11	30,56
Licht	2	5,56
Matig	19	52,77
Zwaar	4	11,11
Totaal	36	100,0

Te zien is dat in Wolfskuil meer zitgedrag of geen gebruik van groen is dan bij Holtenbroek IV, dit is 14,93% meer. Een ander opvallende zaak is dat er in Wolfskuil minder matig intensiteit van activiteit plaats vindt en meer zware intensiteit van activiteit.

Oosterflank Rotterdam

Gezondheid

In Oosterflank te Rotterdam hebben 31 respondenten de enquête volledig ingevuld. Bij de vraag over de ervaren gezondheid heeft 12,5% aangegeven deze als '(zeer) slecht' te ervaren. 18,8% ervaarde hun gezondheid als 'matig' en bijna twee derde gaf aan hun gezondheid als '(zeer) goed te ervaren, te zien in tabel 11.

Tabel 11. Ervaren gezondheid Oosterflank.

Gezondheid	Frequentie	Procent
(zeer) slecht	4	12,5
Matig	6	18,8
(zeer) goed	21	65,6
Total	31	100

Hieruit blijkt het percentage voor een (zeer) goede gezondheid in drie wijken nagenoeg hetzelfde. In Oosterflank gaf 6,9% meer aan een (zeer) -slechte gezondheid te ervaren dan in Wolfskuil en 12,5% meer dan in Holtenbroek IV.

Gebruik groen

Op de vraag 'Wat doet u in de groene ruimtes in uw buurt?' hebben ook 31 respondenten gereageerd. Hiervan hebben drie respondenten aangegeven geen gebruik te maken van de groene ruimtes, dit is 9,67% van de respondenten. Veertien respondenten geven aan de groene ruimte te gebruiken om te wandelen, dit is 45,16% van de respondenten. Daarnaast geven zeven respondenten aan dat ze naast wandelen het groen ook voor een andere activiteit gebruiken. Voorbeelden hiervan de hond uitlaten en fietsen. Daarnaast wordt het groen ook gebruikt voor rust, ontspanning of het ontmoeten van mensen. Dit is te zien in tabel 12.

Tabel 12. Gebruik groene ruimtes Oosterflank.

	Frequentie	Procent
Geen gebruik	3	9,67
Chillen	1	3,23
Fietsen	1	3,23
Fietsen lopen speeltuin	1	3,23
Hardlopen, wandelen	1	3,23
Hond uitlaten zitten	1	3,23
Hond uitlaten,	1	3,23
Rusten	1	3,23
Spelen met kinderen	1	3,23
Wandelen	14	45,16
Wandelen met de hond	2	6,45
Wandelen en ontspannen	1	3,23
Wandelen, buiten met kinderen	1	3,23
Wandelen, fietsen	1	3,23
Zitten, kletsen en mensen ontmoeten	1	3,23
Totaal	31	100,00

Beweeggedrag

In tabel 13 is de intensiteit te zien van de respondenten uit Oosterflank. 19,36% heeft ingevuld de groene ruimte niet te gebruiken of er te zitten, dit ongeveer evenveel procent als in Holtenbroek IV. Wel is het percentage minder dan in Wolfskuil, namelijk 11,2%. Een andere overeenkomst met Holtenbroek IV is het percentage dat valt onder de categorie 'matig'. In Oosterflank is dit 70,96%, dit is 0,91% minder dan in Holtenbroek IV. Vergeleken met Wolfskuil vallen 18,19% respondenten in Oosterflank meer onder de categorie 'matig'.

Daarnaast blijkt dat er in Oosterflank geen enkele respondent onder de categorie 'licht' valt, dit was het geval bij de andere twee wijken.

Tabel 13. Intensiteit beweging Oosterflank.

Soort intensiteit	Frequentie	Procent
Geen	6	19,36
Licht	0	0
Matig	22	70,96
Zwaar	3	9,68
Totaal	31	100,0

Deelconclusie

Concluderend is te zien dat de ervaren gezondheid in de categorie (zeer) goed nagenoeg dezelfde percentages hebben, alle drie tussen de 65% en 69%. Opvallend was wel dat respondenten uit Oosterflank vaker aangaven een (zeer) slechtere gezondheid te ervaren, 6,9% meer dan in Wolfskuil en 12,5% meer dan in Holtenbroek IV. Want in Holtenbroek IV vulde geen van de respondenten aan een (zeer) slechte gezondheid te ervaren.

Omtrent het gebruik van groen, was wandelen het meest voorkomende gebruik in de drie wijken. Dit was tussen de 25% en de 45%, daarnaast waren ook velen respondenten die wandelen combineerde met andere activiteiten. Daarnaast had 'geen gebruik' van het groen een groot aandeel. Bij Wolfskuil en Holtenbroek IV was dit beide 22% en in Oosterflank was dit bijna 10%. Opvallend was dat bij de niet gebruikers in Wolfskuil een deel van de respondenten aangaven ergens anders heen te gaan.

Betreffende de intensiteit was opvallend dat er bij Oosterflank geen respondent binnen de categorie 'licht' viel. Bovendien waren er hier twee overeenkomsten te vinden tussen Holtenbroek IV en Oosterflank, deze hadden overeenkomstige resultaten bij de categorieën 'geen' en 'matig'.

Statistische analyse

Waardering van groen en intensiteit

In de statistische analyse van dit onderzoek wordt gekeken naar de correlatie tussen de variabelen waardering van groen en de intensiteit van bewegen. Correlatie gaat over de lineaire samenhang tussen twee variabelen van ordinaal of metrisch meetniveau (Vennix, 2016). De variabelen waardering van groen en intensiteit zijn beide ordinaal, ze hebben namelijk categorieën en hierbinnen is een rangorde. De variabele waardering heeft drie categorieën, de groene, oranje en rode smiley. Waarbij de groene smiley beter is dan de oranje en de oranje smiley beter is dan de rode smiley. De variabele intensiteit van bewegen heeft de categorieën geen, licht, matig en zwaar. Hierbij is zware intensiteit de hoogste haalbare en dus de beste. Voor ordinaal niveau moet de Spearman's rho (r_s) correlatie worden gebruikt (Vennix, 2016). Om deze redenen wordt de Spearman's rho toets uitgevoerd via SPSS. Deze toets wordt gebruikt voor alle drie de wijken. Uit de toets komt een correlatiecoëfficiënt waarmee de verbanden tussen onafhankelijke variabele (waardering groen) en de afhankelijke variabele (intensiteit van bewegen) van het conceptueel model worden getest.

Daarnaast wordt gebruik gemaakt van een regressieanalyse voor de variabelen waardering groen en intensiteit van bewegen. Hiermee wordt het effect van een verklarende variabelen (waardering groen) bepaald op een afhankelijke variabelen (intensiteit van bewegen) (Van Heijst, 2022a). Verklarende variabelen worden ook wel 'predictor variables' genoemd (Field, 2017), dit is in de SPSS tabellen aangegeven als 'Predictors'. En omdat er meerdere verklarende variabelen zijn, moet er worden getoetst met een meervoudige regressieanalyse (Field, 2018). De verklarende variabelen zijn 'wandelt graag', 'fietst graag', 'sport graag' en 'groen is schoon'. Deze onderdelen vormen namelijk de waardering van groen, zoals af te lezen in tabel 1. Bij deze analyses is gekozen voor een betrouwbaarheidsinterval van 95%, hierbij hoort een significantieniveau van 0.05 (5%) (Field, 2018).

Holtenbroek IV te Zwolle

Spearman's rho

In tabel 14 is de tabel van de Spearman's rho toets te zien uit SPSS, deze gaat over de wijk Holtenbroek IV. Deze toets is uitgevoerd met de variabele intensiteit van bewegen en waardering groen, opgedeeld in de onderdelen wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon. Deze heten in de SPSS tabellen 'Wandel_klasse', 'Fiets_klasse', 'Sport_klasse' en 'Groen_klasse'. De variabelen zijn namelijk eerst gehercodeerd. De rode smiley kreeg de waarde 1, de oranje smiley de waarde 2 en de groene smiley de waarde 3.

Tabel 14. 'Correlations'-tabel Holtenbroek IV.

			Correlations				
			Intensiteit bewegen	Wandel_ klasse	Fiets_ klasse	Sport_ klasse	Groen_ klasse
Spearman's rho	Intensiteit bewegen	Correlation	1,000	,393*	,027	,096	-,101
		Coefficient					
		Sig. (2-tailed)	.	,026	,882	,601	,583
N			32	32	32	32	32

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Hier is te zien tussen intensiteit en wandelt graag er sprake is van een significante, lage positieve correlatie ($r = .393$; $p = .026$; $N = 32$). De p-waarde is namelijk lager dan het significantieniveau dan 0.05 en daarmee is deze correlatie statistisch significant ($p > 0.05$) en wordt de nulhypothese weerlegd. De interpretatie van de correlatiecoëfficiënt wordt geïnterpreteerd volgens de tabel van Van Heijst (2022).

Een positieve correlatie betekent dat beide variabelen tegelijkertijd toe- of afnemen. Een negatieve relatie betekent dat de ene variabele toeneemt, terwijl de ander afneemt (Van Heijst, 2022b). Hier betekent een positieve relatie dat wanneer mensen het leuker gaan vinden om te wandelen, de kans groot is dat ze ook intensiever gaan wandelen. Als ze het minder leuk gaan vinden, kan de intensiteit ook afnemen.

De correlatie efficiënten tussen intensiteit en fietst graag en sport graag laat zien dat er een positief verband is, er nauwelijks tot geen correlatie is en is het verband tussen de variabelen niet significant zijn ($r = .027$; $p = .882$; $N = 32$), ($r = .096$; $p = .601$; $N = 32$). Voor groen is schoon is er een niet significant, negatief verband te zien met nauwelijks tot geen correlatie ($r = -.101$; $p = .583$; $N = 32$).

Uit de Spearman's rho blijkt dat er in de wijk Holtenbroek IV er een significante, lage positieve correlatie bestaat tussen waardering van het groen voor het onderdeel wandelt graag en de intensiteit van bewegen. Voor de overige onderdelen fietst graag, sport graag en groen is schoon is er een niet- significant verband en nauwelijks tot geen correlatie. Het verband is negatief voor groen is schoon en positief voor fietst graag en sport graag.

Meervoudige regressieanalyse

Hieronder in tabel 15 is de 'Modal Summary' te zien van de meervoudige regressieanalyse van de wijk Holtenbroek IV.

Tabel 15. 'Modal Summary' Holtenbroek IV.

Model Summary ^b				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,507 ^a	,257	,147	,758

a. Predictors: (Constant), Groen_klasse, Wandel_klasse, Sport_label, Fietstgraag_klasse

b. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

Bij een meervoudige regressieanalyse wordt gekeken naar de Adjusted R square in plaats van de R square. De reden hiervoor is dat meer verklarende variabelen meer variantie verklaard en de Adjusted R Square corrigeert daarvoor (Van Heijst, 2022a). Deze tabel laat zien dat $Adjusted R^2 = .147$. Dat wil zeggen dat de variabelen wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon voor 14,7% de intensiteit van bewegen verklaart. Dit betekent een matige verklaringkracht (Field, 2018).

In tabel 16 is de significantie van het regressiemodel af te lezen.

Tabel 16. ANOVA tabel Holtenbroek IV.

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5,362	4	1,341	2,333	,081 ^b
	Residual	15,513	27	,575		
	Total	20,875	31			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), Groen_klasse, Wandel_klasse, Sport_label, Fietstgraag_klasse

De significantiewaarde (Sig.) is hier 0,081. Het significantieniveau is daarmee groter dan 0.05 en is er te concluderen dat dit model niet statisch significante verklarende variabelen bevat.

In tabel 17 is de 'coefficients'-tabel te zien. Deze laat de significantie, grootte en de aard van het effect van wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon (de verklarende variabele) op de intensiteit (afhankelijke) zien.

Tabel 17. 'Coefficients'-tabel Holtenbroek IV.

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95,0% Confidence Interval for B	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	1,125	1,041		1,080	,290	-1,011	3,261
	Wandel_klasse	,590	,201	,498	2,938	,007	,178	1,001
	Fietstgraag_klasse	-,025	,222	-,019	-,112	,912	-,480	,431
	Sport_label	,057	,175	,056	,324	,748	-,302	,416
	Groen_klasse	-,038	,306	-,021	-,124	,902	-,666	,590

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

De significantie voor wandelt graag is 0,007 en is kleiner dan 0,05. Het dat maakt het effect significant. De andere variabelen hebben geen significant effect, hier is de significantie .912; .748; .902 ($p > .05$). Er valt te concluderen dat het effect van waardering groen op het onderdeel wandelt graag op de intensiteit van bewegen significant is. De andere onderdelen zijn niet significant. De Standardized Coefficients Beta (β) laat zien dat wandelt graag het sterkste effect heeft op intensiteit van bewegen, deze is namelijk .498. Hierna heeft sport graag het sterkste effect. Fietst graag en groen is schoon hebben zelfs een negatieve relatie.

Wolfskuil te Nijmegen

Spearman's rho

In tabel 18 is de Spearman's rho te zien betreft de wijk Wolfskuil.

Tabel 18. 'Correlations'-tabel Wolfskuil.

			Correlations				
			Intensiteit bewegen	Wandel_klasse	Fiets_klasse	Sport_klasse	Groen_klasse
Spearman's rho	Intensiteit bewegen	Correlation Coefficient	1,000	,260	,161	,074	-,128
		Sig. (2-tailed)	.	,125	,349	,670	,458
		N	36	36	36	36	36

De Spearman's rho laat hier zien dat er tussen intensiteit en wandel, fiets, sport en groen een niet significant verband is. De coëfficiënt laat zien dat er nauwelijks tot geen correlatie is ($r = .260$; $p = .125$; $N = 36$), ($r = .161$; $p = .349$; $N = 36$), ($r = .074$; $p = .670$; $N = 36$), ($r = -.128$; $p = .458$; $N = 36$). Voor de onderdelen wandel, fiets en sport is er sprake van een positieve relatie, bij groen is schoon is er sprake van een negatieve relatie.

Uit de Spearman's rho blijkt dat er in de wijk Wolfskuil geen tot nauwelijks een correlatie bestaat tussen waardering van het groen en de intensiteit van bewegen.

Meervoudige regressieanalyse

In tabel 19 is de 'Model Summary' te zien van Wolfskuil.

Tabel 19. 'Correlations'-tabel Wolfskuil.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,351 ^a	,123	,010	1,049

a. Predictors: (Constant), Groen_klasse, Sport_klasse, Wandel_klasse, Fiets_klasse

De tabel laat zien dat Adjusted $R^2 = .010$. Dat wil zeggen dat de variabelen wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon voor 1% de intensiteit van bewegen verklaart. Dit betekent een zwakke verklaringskracht (Field, 2018).

In tabel 20 is de significantie van het regressiemodel af te lezen.

Tabel 20. ANOVA tabel Wolfskuil.

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	4,778	4	1,195	1,086	,381 ^b
	Residual	34,111	31	1,100		
	Total	38,889	35			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), Groen_klasse, Sport_klasse, Wandel_klasse, Fiets_klasse

De significantiewaarde is hier 0,381. Het significantieniveau is daarmee groter dan 0.05 en is er te concluderen dat dit model niet statistisch significante verklarende variabelen bevat.

In tabel 21 is de 'coefficients'-tabel te zien van Wolfskuil.

Tabel 21. 'Coefficients'-tabel Wolfskuil.

		Coefficients ^a				
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
Model		B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	1,436	1,000		1,437	,161
	Wandel_klasse	,466	,305	,314	1,525	,137
	Fiets_klasse	,037	,322	,033	,115	,909
	Sport_klasse	-,035	,324	-,027	-,108	,914
	Groen_klasse	-,123	,237	-,093	-,517	,609

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

De significantie van de vier verklarende variabelen hebben geen significant effect, deze is namelijk .137; .909; .914; .609 ($p > .05$). Er valt te concluderen dat het effect van waardering groen op intensiteit niet significant is. De Standardized Coefficients Beta laat zien dat wandelt graag het sterkste effect heeft op intensiteit van bewegen, $\beta = .314$. Hierna heeft fietst graag het sterkste effect. Sport graag en groen is schoon hebben zelfs een negatieve relatie.

Oosterflank te Rotterdam

Spearman's rho

In tabel 22 is de Spearman's rho van Oosterflank te zien. Deze is uitgevoerd met de variabele intensiteit van bewegen en waardering groen, opgedeeld in de onderdelen wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon. Deze heten in de tabel 'Wandel_klasse', 'Fiets_klasse', 'Sport_klasse' en 'Groen_klasse'.

Tabel 22. 'Correlations'-tabel Oosterflank.

		Correlations					
		Intensiteit bewegen	Wandel_ klasse	Fiets_ klasse	Sport_ klasse	Groen_ klasse	
Spearman's rho	Intensiteit bewegen	Correlation Coefficient	1,000	,353	,218	,273	-,119
		Sig. (2-tailed)	.	,051	,239	,137	,525
		N	31	31	31	31	31

Tussen intensiteit en wandelt graag is er een lage positieve correlatie, maar net geen significant verband tussen de variabelen ($r = .353$; $p = .051$; $N = 31$).

Verder laat de Spearman's rho zien dat er een niet significante correlatie bestaat tussen intensiteit en fietst graag en sport graag. De bijbehorende coëfficiënten laten zien dat er een

nauwelijks tot geen correlatie is, het verband is wel positief ($r = .218$; $p = .239$; $N = 31$), ($r = .273$; $p = .137$; $N = 31$). De coëfficiënt van groen is schoon laat zien dat er een niet-significante, nauwelijks tot geen correlatie bestaat en er een negatief verband is ($r = -.119$; $p = .525$; $N = 31$).

Spearman's rho laat hiermee zien dat er in de wijk Oosterflank geen correlatie bestaat tussen de variabelen waardering groen en intensiteit van bewegen. Echter is er bij het onderdeel wandelt graag een zwak verband te vinden, maar de p waarde is net groter dan het significantieniveau ($0,051 > 0,05$).

Meervoudige regressieanalyse

In tabel 23 is de 'Model Summary' te zien van de wijk Oosterflank.

Tabel 23. 'Model Summary' Oosterflank.

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,404 ^a	,163	,034	,530

a. Predictors: (Constant), groen_klasse, Fiets_klasse, Sport_klasse, Wandel_klasse

De tabel laat zien dat de Adjusted R^2 .034 is. Dit betekent dat de variabelen wandelt graag, fietst graag, sport graag en groen is schoon voor 3,4% de intensiteit van bewegen verklaart. Dit betekent een zwakke verklaringskracht (Field, 2018).

In tabel 24 is de significantie van het regressiemodel af te lezen.

Tabel 24. ANOVA tabel Oosterflank.

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	1,418	4	,355	1,264	,309 ^b
	Residual	7,291	26	,280		
	Total	8,710	30			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), groen_klasse, Fiets_klasse, Sport_klasse, Wandel_klasse

De significantiewaarde is hier 0,309. Het significantieniveau is daarmee groter dan 0.05 en is er te concluderen dat dit model niet statisch significante verklarende variabelen bevat.

In tabel 25 is de 'coefficients'-tabel te zien van Oosterflank.

Tabel 25. 'Coefficients'-tabel Oosterflank.

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95,0% Confidence Interval for B	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	1,345	,527		2,551	,017	,261	2,429
	Wandel_klasse	,291	,237	,357	1,229	,230	-,196	,778
	Fiets_klasse	-,050	,222	-,055	-,225	,824	-,506	,406
	Sport_klasse	,055	,160	,083	,347	,732	-,273	,384
	groen_klasse	-,097	,114	-,154	-,851	,402	-,331	,137

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

De significantie van de vier verklarende variabelen hebben geen significant effect, deze is namelijk .230; .824; .732; .402 ($p > .05$). Er valt te concluderen dat het effect van waardering groen op intensiteit niet significant is. De Standardized Coefficients Beta laat zien dat wandelt graag opnieuw het sterkste effect heeft op intensiteit van bewegen, $\beta = .357$. Hierna heeft sport graag het sterkste effect. Daarnaast hebben fietst graag en groen is schoon hebben zelfs een negatieve relatie.

Deelconclusie

Voor de wijk Holtenbroek IV laat de Spearman's rho toets zien dat er een correlatie bestaat tussen het onderdeel wandelt graag en intensiteit van bewegen. Tussen intensiteit en de onderdelen fietst graag, sport graag en groen is schoon is er geen correlatie te vinden. De nulhypothese kan daarmee voor wandelt graag worden verworpen en alternatieve hypothese wordt aangenomen. Voor de onderdelen fietst graag, sport graag en groen is schoon wordt de nulhypothese niet verworpen. Concluderend komt er uit de Spearman's rho een gedeeltelijke correlatie tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen voor de wijk Holtenbroek IV. Uit de meervoudige regressieanalyse voor Holtenbroek IV blijkt dat er een significante samenhang bestaat tussen het onderdeel wandelt graag en intensiteit van bewegen. Wandelt graag heeft daarbij een matige verklarende kracht. De andere onderdelen van de waardering van groen hebben geen significante samenhang. Dat wil zeggen dat opnieuw enkel bij het onderdeel wandelt graag de nulhypothese wordt verworpen en de alternatieve hypothese wordt aangenomen. Voor de andere drie onderdelen wordt de nulhypothese niet verworpen.

Uit de Spearman's rho toets voor de wijk Wolfskuil blijkt dat er geen significante correlatie bestaat tussen de vier onderdelen van de waardering van groen en intensiteit van bewegen. Hiermee wordt de nulhypothese niet verworpen en de alternatieve hypothese niet aangenomen. Ook de meervoudige regressieanalyse voor deze wijk laat zien dat er geen significante samenhang bestaat tussen de waardering van groen en de intensiteit van bewegen. Daarmee wordt opnieuw de nulhypothese niet verworpen.

Voor de wijk Oosterflank blijkt uit de Spearman's rho dat er geen correlatie bestaat tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen. Hiermee wordt de nulhypothese niet verworpen. Wel moet worden opgemerkt dat er voor het onderdeel wandelt graag een significantie heeft van .051, waarmee het met .001 groter is dan de significantiewaarde. Anders was er tussen het onderdeel wandelt graag en intensiteit een lage correlatie. Tevens, blijkt uit de meervoudige regressieanalyse dat er geen samenhang bestaat tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen. De nulhypothese wordt daarom niet verworpen.

Dat er voor het onderdeel wandelt graag en intensiteit van bewegen in Holtenbroek IV een correlatie en samenhang te vinden is en niet voor fietsen of sporten kan worden verbonden aan de onderzoeken die concluderen dat van geen beweging naar een beetje beweging de hoogste gezondheidswinsten opleveren. Zo blijkt uit onderzoek van het UMC uit Maastricht dat alledaagse beweging effectiever is dan sporten gecombineerd met een gehele dag zitten (Maastricht UMC, z.d.). Ook inspanningsfysioloog van het Radboudumc bevestigt dat de meeste gezondheidswinst te behalen valt wanneer men van niet bewegen naar een beetje bewegen gaat, daarna vlakken de voordelen af (Radboud Recharge, 2020). Ook hoogleraar planologie Van der Krabben aan de Radboud Universiteit bevestigt dit, hij meldt dat met een halfuur wandelen of fietsen meer gezondheidswinst wordt bereikt dan met twee keer per week sporten (ZonMw, 2022).

Intensiteit en ervaren gezondheid

Voor de variabelen intensiteit van bewegen en ervaren gezondheid wordt gebruik gemaakt van een enkelvoudige regressieanalyse. Op deze manier wordt de samenhang tussen de variabelen getoetst. Er wordt gekozen voor een enkelvoudige regressie analyse omdat het effect van een onafhankelijke variabelen (ervaren gezondheid) getest wordt op een afhankelijke variabelen (intensiteit) (Field, 2018). Eerst vond er hercodering plaats, de twee variabelen werden van een string variabelen omgezet naar een numerieke variabelen. Hierna zijn de testen voor drie wijken uitgevoerd. Bij deze analyse is een betrouwbaarheidsinterval gekozen van 95%, daarbij hoort een significantieniveau van 0.05 (5%) (Field, 2018).

Holtenbroek IV te Zwolle

Voor de regressieanalyse zijn alle variabelen gebruikt en hoefde er geen variabele verwijderd te worden, te zien in tabel 26.

Tabel 26. Gebruikte variabelen Holtenbroek IV.

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Ervaren gezondheid ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. All requested variables entered.

In tabel 27 is de correlatiecoëfficiënt, R, en de determinatiecoëfficiënt, R square, af te lezen. De R square geeft de variantie aan binnen de afhankelijke variabele (intensiteit) wordt verklaard door de verklarende variabele ervaren gezondheid. De R square is hier 0,241 en betekent dat intensiteit voor 24% de ervaren gezondheid verklaart. Dit houdt een matige verklaringskracht in, de R square zit namelijk in de range van 0,09 tot 0,25. Wanneer het wel een R square van 0,25 was, had het een sterke verklaringskracht (Field, 2018).

Tabel 27. Samenvatting model Holtenbroek IV.

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	,490 ^a	,241	,215	,727	,241	9,500	1	30	,004

a. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

In tabel 28 is de significantie van het regressiemodel af te lezen. Dit laat zien of de uitkomsten van de analyse op toeval berust of niet. Hier is de F-ratio (F) 9,5. Ook te berekenen door MSM te delen door MSE (Field, 2018), dit is $5,020/0,528 = 9,5$. De

vrijheidsgraden is hier 1 en 30. De bijbehorende significantiewaarde (Sig.) is 0,004. Het significantieniveau is daarmee kleiner dan 0.05 en daarmee is de verklarende variabele intensiteit statistisch significant.

Tabel 2. ANOVA Holtenbroek IV.

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5,020	1	5,020	9,500	,004 ^b
	Residual	15,855	30	,528		
	Total	20,875	31			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

Hieronder is de 'coefficients'-tabel te zien in tabel 29. Deze laat de significantie, grootte en de aard van het effect van intensiteit (de verklarende variabele) op de ervaren gezondheid (afhankelijke) zien. De coëfficiënt laat zien dat de regressielijn een vergelijking heeft van intensiteit = 3,809 – 0,855* ervaren gezondheid.

De significantie is hier 0,004 en is dus kleiner dan 0,05 en dus significant. Er valt dus te concluderen dat het effect van de intensiteit op de ervaren gezondheid significant is.

Tabel 3. "Coefficients-tabel" Holtenbroek IV.

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error	Beta			Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	3,809	,386		9,870	,000	3,021	4,597
	Ervaren gezondheid	-,855	,277	-,490	-3,082	,004	-1,421	-,288

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

Wolfskuil te Nijmegen

Voor de regressieanalyse zijn hoefde er geen variabele verwijderd te worden, te zien in tabel 30.

Tabel 30. Gebruikte variabelen Wolfskuil.

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Ervaren gezondheid ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. All requested variables entered.

In tabel 31 is de correlatiecoëfficiënt, R, en de determinatiecoëfficiënt, R square, af te lezen. De R square geeft aan hoeveel van de variantie binnen de afhankelijke variabele (intensiteit) wordt verklaard door de verklarende variabel ervaren gezondheid. De R square is hier 0,140 en betekent dat intensiteit voor 14% de ervaren gezondheid verklaart. Dit houdt een matige verklaringskracht in, de R square zit namelijk in de range van 0,09 tot 0,25.

Tabel 31. Samenvatting model Wolfskuil.

Model Summary									
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	Change Statistics			Sig. F Change
						F Change	df1	df2	
1	,375 ^a	,140	,115	,992	,140	5,547	1	34	,024

a. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

In tabel 32 is de significantie van het regressiemodel af te lezen. De F- ratio is hier 5,547. Ook te berekenen door MSM te delen door MSE (Field, 2018), dit is $5,455/0,983 = 5,549$. De vrijheidsgraden is hier 1 en 34. De bijbehorende significantiewaarde is 0,024. Het significantieniveau is daarmee kleiner dan 0.05 en daarmee is de verklarende variabele intensiteit statistisch significant.

Tabel 4. ANOVA Wolfskuil.

ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	5,455	1	5,455	5,547	,024 ^b
	Residual	33,434	34	,983		
	Total	38,889	35			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

Hieronder is de 'coefficients'-tabel te zien in tabel 33. De coëfficiënt laat zien dat de regressielijn een vergelijking heeft van intensiteit = 1,744– 0,450* ervaren gezondheid. De significantie is hier 0,024 en is kleiner dan 0,05 en daarmee significant. Er valt dus te concluderen dat het effect van de intensiteit op de ervaren gezondheid significant is.

Tabel 5. "Coefficients-tabel" Wolfskuil.

		Coefficients ^a						
		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			95,0% Confidence Interval for B	
Model		B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
1	(Constant)	1,744	,340		5,124	,000	1,052	2,435
	Ervaren gezondheid	,450	,191	,375	2,355	,024	,062	,839

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

Oosterflank te Rotterdam

Ook voor Oosterflank hoefde er geen variabelen verwijderd te worden, dit betekent een dat N 31 is, te zien in tabel 34.

Tabel 6. Gebruikte variabelen Oosterflank.

Variables Entered/Removed ^a			
Model	Variables Entered	Variables Removed	Method
1	Ervaren gezondheid ^b	.	Enter

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. All requested variables entered.

In tabel 35 is de R square, af te lezen. De R square is hier 0,069 en betekent dat intensiteit voor 6,9% de ervaren gezondheid verklaart. Dit houdt dat er een zwakke verklaringskracht is, de R square zit namelijk in de range van 0,01 tot 0,09 (Field, 2018).

Tabel 37. Samenvatting model Oosterflank.

Model Summary									
						Change Statistics			Sig. F Change
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate	R Square Change	F Change	df1	df2	
1	,263 ^a	,069	,037	,529	,069	2,159	1	29	,153

a. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

In tabel 36 is de significantie van het regressiemodel af te lezen. Dit laat zien of de uitkomsten van de analyse op toeval berust of niet. Hier is de F- ratio (F) 9,5. Ook te berekenen door MSM te delen door MSE (Field, 2018), dit is $5,020/0,528 = 9,5$. De vrijheidsgraden is hier 1 en 30. De bijbehorende significantiewaarde (Sig.) is 0,153. Het significantieniveau is daarmee groter dan 0.05 en daarmee is de verklarende variabele intensiteit niet statisch significant.

Tabel 36. ANOVA Oosterflank.

Model		Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,603	1	,603	2,159	,153 ^b
	Residual	8,106	29	,280		
	Total	8,710	30			

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

b. Predictors: (Constant), Ervaren gezondheid

Hieronder in de 'coefficients'-tabel te zien in tabel 37. De coëfficiënt laat zien dat de regressielijn een vergelijking heeft van intensiteit = $2,168 - 0,175 * \text{ervaren gezondheid}$. De significantie is hier 0,153 en is dus groter dan 0,05 en dus niet significant. Er valt dus te concluderen dat het effect van de intensiteit op de ervaren gezondheid niet statistisch significant is.

Tabel 37. "Coefficients-tabel" Oosterflank.

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.	95,0% Confidence Interval for B	
		B	Std. Error				Lower Bound	Upper Bound
		1	(Constant)	2,168	,204		10,636	,000
	Ervaren gezondheid	-,175	,119	-,263	-1,469	,153	-,418	,069

a. Dependent Variable: Intensiteit bewegen

Deelconclusie

Concluderend kan er uit de enkelvoudige regressie analyse worden gehaald dat er een significant verschil is gevonden in de samenhang tussen intensiteit en de ervaren gezondheid in de wijken Holtenbroek IV en Wolfskuil. Hier was het significantieniveau kleiner dan 5% ($p < 0,05$). Dit betekent dat het onwaarschijnlijk is dat de resultaten door toeval verklaard kunnen worden (Field, 2018). Hieruit blijkt dat H_a wordt aangenomen en de H_0 wordt verworpen voor Holtenbroek IV en Wolfskuil. Dit betekent dat er een significante samenhang is tussen de intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid.

Echter, is er voor de wijk Oosterflank geen significant verschil in de samenhang tussen intensiteit en gezondheid. Hier was het significantieniveau groter dan 5% ($p > 0,05$). Daaruit de blijkt dat H_a niet wordt aangenomen en H_0 niet wordt verworpen. Dit betekent dat de intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid in Oosterflank geen significante samenhang hebben.

3.2 Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle en volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?

3.2.1 Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle?

Gemeente Zwolle heeft haar groenbeleid vastgelegd in zes documenten, vastgesteld door de gemeenteraad. Deze zes documenten zijn: Groenbeleidsplan (GPB) 1998, Groene Kaart van Zwolle 2013, Bomenverordening 2013, Groene Agenda 2015, Beheer Openbare Ruimte (BOR- visie) 2015 en landschapsontwikkelingsplan (LOP) 2020 (Gemeente Zwolle, 2015a). In het GPB staan de beleidsuitgangspunten met onderbouwing. Echter is deze niet (digitaal) gepubliceerd en dus niet in te zien. De Groene Kaart van Zwolle toont de precieze ligging van de Stedelijke Hoofdgroenstructuur en de Wijkgroenstructuur. De Bomenverordening regelt de bescherming omtrent bomen.

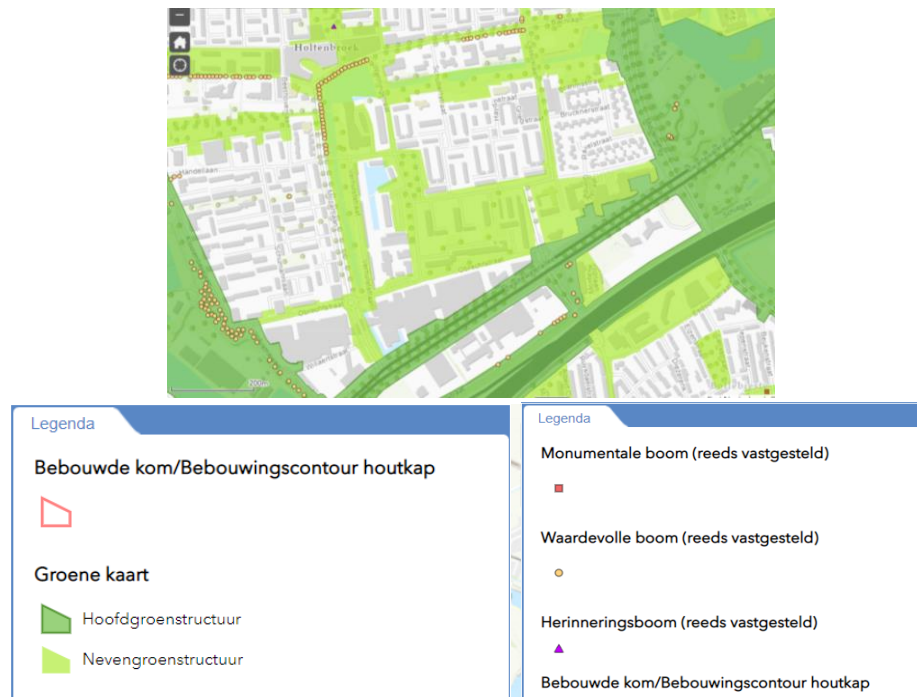
De Groene Agenda is opgesteld door de gemeente Zwolle. Dit is als actualisatie van het GPB uit 1998. De Groene Agenda is globaler dan de GPB en bepaalt de rol en opstelling van de gemeente Zwolle betreffende nieuwe ontwikkelingen in het groen. Verder blijven de beleidsuitgangspunten uit het GPB van kracht, daarom kan de Groene Agenda globaal. De Groene Agenda richt zich op ontwikkelingsaspecten en niet op onderhoud van het groen, hiervoor heeft de gemeente Zwolle de BOR- visie opgesteld. Ten slotte is er nog de LOP, deze is speciaal opgesteld voor het buitengebied (Gemeente Zwolle, 2015a).

Groene Kaart van Zwolle 2013

De Groene kaart van Zwolle 2013 is inmiddels vernieuwd naar de Groene Kaart 2021. Want wanneer men de kaart opzoekt krijgt men de kaart van 2021. Maar in de beleidsstukken, zoals Groene Agenda, wordt wel nog verwezen naar Groene Kaart 2013. Wanneer men naar de kaart kijkt geeft de legenda twee soorten groen aan, namelijk 'Hoofdgroenstructuur' en 'Nevengroenstructuur'. Echter, dit kan verwarrend zijn omdat in de Groene Agenda wordt verwezen naar 'Wijkgroenstructuur' in plaats van 'Nevengroenstructuur'. Daarentegen wordt 'Hoofdgroenstructuur' bij zowel de Groene Kaart als andere beleidsstukken hetzelfde gebruikt. Hier wordt nog verder op ingegaan in hoofdstuk 3.3 'Hoe is het huidige groenbeleid volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?'

Hieronder in figuur 4 is de Groene Kaart te zien, ingezoomd op Holtenbroek IV (Gemeente Zwolle, 2021). Te zien is dat er vooral Wijkgroenstructuur in en rondom Holtenbroek IV te vinden is. Bij twee grenzen is er ook een Hoofdgroenstructuur aangewezen. Dit is ter hoogte van de Middelweg en de Zwartewaterallee. Ook zijn er in deze buurt 'Waardevolle bomen' te

vinden. Dit zijn bomen met het hoogste beschermingsniveau, omdat de gemeente dit heeft vastgesteld als bijzondere boom (Overheid.nl, 2021).

Figuur 4. Groene kaart Holtenbroek IV. (Overheid.nl, 2021).

Bomenverordening 2013

Wanneer men zoekt naar de Bomenverordening 2013, waar in de Groene Agenda naar wordt verwezen, valt er meteen één ding op. De Bomenverordening is geldig vanaf 18 juli 2013 tot en met 17 januari 2022. Om die reden is er nu een nieuwe Bomenverordening 2021. Hieraan is geen uitwerkingsdatum toegekend, deze Bomenverordening is namelijk geldend vanaf 18 januari 2022 tot en met het heden (Overheid.nl, 2021). De Bomenverordening van 2021 bestaat nu uit twintig artikelen, voorheen waren dit er vijftien. Bij die vernieuwende Bomenverordening zijn er andere begrippen beschreven bij artikel 1 'Begripsbepalingen' dan bij de Bomenverordening 2013. Tevens zijn artikel 2 'Doelen', artikel 3 'Aanwijzing bebouwde kom', artikel 4 'Normadressaat', artikel 5 'Wijze van meten' en artikel 7 'Zorgplicht' nieuw. Voorheen stonden deze onderwerpen in een subartikel beschreven. Een ander belangrijk verschil is te vinden bij artikel 9 'Groene Kaart', het begrip 'nevengroenstructuur' is vervangen door 'wijkgroenstructuur'. De nieuwe definitie is nu "Op de Groene Kaart aangewezen boomstructuur waarbinnen houtopstanden staan met een bescherming op basisniveau;" (Overheid.nl, 2021). Het grote verschil met de oude definitie is dat het met minder woorden is opgeschreven. De oude definitie luidt namelijk "een op de Groene Kaart als vlak of lijn aangewezen structuur waarbinnen houtopstanden staan van bescherming op basisniveau. Hieronder vallen alle houtopstanden binnen deze structuur welke voldoen aan het begrip boom." Het begrip Hoofdgroenstructuur is nagenoeg hetzelfde gebleven en betekent "een op de Groene Kaart als vlak of lijn aangewezen structuur waarbinnen houtopstanden staan van een hoog beschermingsniveau. Hieronder vallen alle houtopstanden binnen deze structuur welke voldoen aan het begrip boom;" (Overheid.nl, 2021).

Groene agenda

De Groene Agenda gaat over de actualisatie van het groen beleid van 2015- 2025. Het beleidsstuk is in een inleiding en drie hoofdstukken opgedeeld. De inleiding heet 'Andere tijden, nieuwe richtingen voor het groen'. Het eerste hoofdstuk heet 'andere maatschappij, andere overheid', hier wordt ingegaan op de toekomst van Zwolle en hoe ook daarbij het groenbeleid veranderd. Het tweede hoofdstuk 'Ander gebruik van groen' betreft andere manieren waarop groen nog meer gebruikt kan worden. Het derde en tevens laatste hoofdstuk 'Maatschappelijke baten' legt de voordelen uit die het groen met zich meebrengt voor de Zwollenaren (Gemeente Zwolle, 2015a).

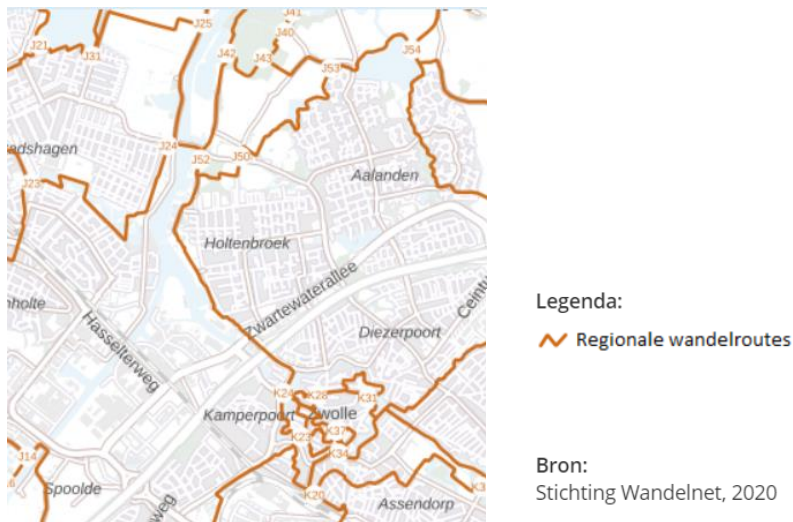
Andere tijden, nieuwe richtingen voor het groen

In de inleiding bespreekt de Groene Agenda opvallende resultaten, maar ook opgaven die nog voltooid moeten worden. Opvallend is dat er gebieden in de buurt van Holtenbroek (IV) vaker worden genoemd bij de opgave en niet bij de resultaten. Het eerste resultaat zijn recreatieve fietsroutes. Fietspaden zijn verbreed, onder meer in het Rondje Zwolle, er zijn nieuwe routes aangelegd en een betere verharding. Hierdoor is het gebruiksplezier toegenomen. De opgaven zijn onder meer de ontbrekende schakels zoals langs het Zwarte Water, deze rivier stroomt langs Holtenbroek (IV). En de verbetering van het wandelnetwerk is de tweede opgave (Gemeente Zwolle, 2015a).

Hieronder in figuur 8 is het Rondje Zwolle te zien, de totale afstand is 39,9 kilometer en duurt twee uur en zeven minuten (fietsroutenetwerk, z.d.). Ook is in figuur 5 te zien dat er langs de rivier het Zwarte Water nog fietspaden missen. Dit zou ervoor zorgen dat je ook dwars door de stad heen kan fietsen en er meer wijken zoals Holtenbroek (IV) bereikbaar worden. In figuur 6 is het regionale wandelnetwerk te zien, hier is wel een wandelroute langs het Zwarte Water, en dus Holtenbroek (IV), te vinden (Stichting Wandelnet, 2020).

Figuur 5. Rondje Zwolle. (Fietsroutenetwerk, z.d.).

Figuur 6. Regionale wandelnetwerk Holtenbroek IV. (Stichting Wandelnet, 2020)

Andere resultaten zijn de nieuwe natuurgebieden die zijn ontstaan langs de IJssel, Vecht, Zwarte Water, Westerveldse, Aa en de Weteringe. Ook is recreatief medegebruik mogelijk geworden. De opgave ligt onder andere nog bij de oevers langs het Zwarte Water, opnieuw bij Holtenbroek (IV).

Andere maatschappij, andere overheid

In de Groene Agenda wordt gesproken over drie rollen van de gemeente betreft realisatie van plannen. De eerste rol heet de 'actieve rol' en betekent dat de gemeente zelf de realisatie onderneemt of samen met partners. Daarnaast is er de 'faciliterende rol', dat betekent dat gemeente stimulerend en verbindend bezig is betreffende van andere partijen. Dat betekent dat andere partijen initiatief nemen en dat de gemeente kaders stelt waar nodig. De laatste rol, de 'volgende rol', betekent dat de gemeente de realisatie aan derden overlaat (Gemeente Zwolle, 2015a).

Daarna wordt besproken dat de gemeente verwacht dat Zwolle in de toekomst licht blijft groeien. Daarbij is goede woon- en werkomgeving een belangrijke conditie voor een leefbare en aantrekkelijke stad. Maar met meer mensen in Zwolle is er ook een grotere inbreng van instellingen, bedrijven en inwoners nodig. En, stelt de gemeente, bewoners zelf willen ook meer invloed en mogelijkheden. Zo is er 2013 de site www.zwolle.nl/doemee opgericht, hierbij kunnen bewoners bijdragen aan de inrichting en beheer van hun woonomgeving. Een nieuw onderdeel is dat de bewoners de mogelijkheid hebben om openbaar groen te adopteren. Bij het zelf doen in het groen heeft de gemeente een faciliterende rol. Hierna worden bepaalde groene wensen besproken die komende periode zullen worden aangepakt. De Zwartewaterzone, waar Holtenbroek IV onderdeel van uitmaakt, is een van deze wensen. Dit gaat in samenwerking met het waterschap en de gemeente zal hierbij een faciliterende rol hebben van functie-zonering van het Natuur- Gebruiks- en Beeld-groen. Ook gaat de Groene Agenda in op de waarde van groen. Want naast de driedelige functie zoals hiervoor benoemd, zorgt groen ook voordelen. Ten eerste, voor rust en ruimte voor sporten, genieten, wandelen, fietsen en varen. Daarnaast maakt het groen de inwoners gezonder. Dit komt doordat groen stress vermindert en beweging stimuleert. Ten derde zorgt groen voor biodiversiteit, neemt het CO₂ op, produceert zuurstof en begrenst het de temperatuurstijging in de stad. Ten vierde reguleert het de waterhuishouding en reduceert het de kosten voor wateroverlast. Ten slotte zorgt het groen voor het fraaier maken van de stad

en leidt dit weer tot een hogere economische waarde van onroerend goed. Maar stelt de gemeente, er is nu geen match tussen de opbrengsten van groen en de kosten van het groen. Want er zijn vele (indirecte) baten voor de inwoners, maar de kosten van aanleg en onderhoud liggen vooral bij de gemeente.

Om de baten van het groen in cijfers uit te drukken heeft gemeente Zwolle samen met tien andere gemeenten en Rijksoverheid een instrument ontwikkeld, genaamd methode 'The Economics of Ecosystems and Biodiversity' (TEEB). Dit was onderdeel van de studie 'Groen loont in de Stad'. Hiermee kunnen er meer kostendragers gevonden worden. Echter, het nadeel van toerekenen van kosten aan meerdere partijen is dat het kan leiden tot bureaucratie (Gemeente Zwolle, 2015a).

Ander gebruik van groen

Dit hoofdstuk gaat over de (her)ontdekking van de directe woonomgeving door bewoners. Daarom zijn veel parken heringericht, maar nog niet overal is de bruikbaarheid verbeterd. Een daarvan de Groene Vinger langs de Middelweg, deze weg vormt een grens van Holtenbroek IV. Dit is de vierde keer dat Holtenbroek IV naar voren komt in het achterlopen omtrent het groen in wijk. De Groene Vingers zijn groene ruimtes die in de stad in verbinding staan met elkaar en met het buitengebied verbinden. Hierna gaat de Groene Agenda in op de soorten gebruik van groen. De eerste is 'Eetbaar groen en stadslandbouw'. Openbaar groen biedt namelijk mogelijkheden voor het planten van fruit. Zo zijn er ook boomgaarden in de buurt, dit vergt een faciliterende rol van de gemeente. Ook wordt er gedacht aan professionele stadslandbouw in de stadsranden, hier zal de gemeente een actieve rol in moeten spelen. Het tweede gebruik van groen is 'Groen als werkomgeving', het gaat de gemeente om een aantrekkelijke groene leef- en werkomgeving te blijven bieden. Dit is belangrijk om een goede concurrentiepositie te hebben ten opzichte van andere steden. Een groene profilering werkt nou eenmaal positief, aldus de Groene Agenda. Een derde gebruik is 'Groen als podium', waar de parken kunnen functioneren als locaties voor evenementen. Een nadeel is wel dat dit de druk opvoert op openbare ruimte, die daar niet per se is voor bedoeld. De vierde en tevens laatste gebruik van groen is 'Natuurlijk spelen', dit gaat over dat kinderen kunnen opgroeien in een groene omgeving. Dit brengt vele voordelen met zich mee zoals minder vaak ziek zijn, goede motoriek ontwikkeling, leren beter en verbonden zijn met de natuur. Daarnaast kan natuur- en milieueducatie een basis leggen voor milieubesef en duurzaamheid. Ook komt aanbod dat er meer doelgroepen zijn bijgekomen. Naast de wandelaar en de fietser zijn er nu ook gebruikers zoals wielren- en hardloopgroepen, hondenuitlaatservices en outdoor activiteiten. Hierdoor zijn er ook verschillende snelheden en intensiteiten op recreatiepaden. Daarom ontstaat er volgens de gemeente een grotere vraag naar bredere fietspaden en gescheiden routes. Tevens vragen verschillende groepen ook om meer banken en sanitair. Om te zorgen dat de verschillende gebruikersgroepen elkaar minder hinderen gaat de gemeente Zwolle een studie starten over het faciliteren van de nieuwe gebruikers (Gemeente Zwolle, 2015a).

Maatschappelijke baten

De Groene Agenda stelt een aantal baten voorop die groen met zich meebrengen, namelijk "Groen draagt bij aan de biodiversiteit, een veerkrachtige waterhuishouding, verhoging van de waterkwaliteit en verbetering van de luchtkwaliteit. Groen zorgt voor een duurzaam, gezond

en veilig stadsklimaat.” Daar komt bij, zo zegt de gemeente Zwolle, dat er nog meer voordelen aan het licht gekomen zijn. Het eerste voordeel heeft te maken met natuureducatie, doordat mensen op jonge leeftijd natuureducatie hebben gehad hebben ze als volwassenen meer respect en zorg voor de natuur en duurzaamheid. Gemeente Zwolle zal de natuureducatie faciliteren met meerdere partners om het structureel op te zetten. Het tweede voordeel is op gebied van gezondheid. In 2012 is namelijk onderzoek gedaan door KPMG, hieruit bleek dat meer groen in de stad leidt tot verlaging van ziektekosten en arbeidskosten. Ook komen er minder depressies en angststoornissen voor in een groene omgeving en minder overgewicht. Bovendien heeft groen positief effect op diabetes- nek - en rugklachten en hartziekten. Tot slot heeft groen ook een positief effect op de negatieve aspecten van Lyme en hooikoorts. Gemeente Zwolle heeft een brede coalitie genaamd Zwolle Gezonde stad die werkt met Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG). Hiermee willen ze overgewicht bij jongeren aanpakken en groen speelt hierbij een grote rol, omdat hier meer bewogen kan worden. Zwolle richt zich daarbij vooral op Dieze en Holtenbroek.

Het derde voordeel heeft te maken met klimaatverandering. Door de klimaatverandering zullen er meer klimaatextremen voorkomen zoals heftige regenval, extreme droogte en langere warmere periodes. Een voorbeeld wat zich kan afspelen in de stad is hittestress, het is dan erg warm overdag en 's nachts daalt de temperatuur ook niet meer voldoende. Dit kan leiden tot gezondheidsproblemen bij ouderen. Maar groen kan helpen, volgroeide bomen, groene daken en verticaal groen heeft namelijk een verkoelend effect. Heftige regenval problemen kunnen gereduceerd worden door water op te vangen in bekkens in het groen. Daarnaast is ontsteden een goede manier om wateroverlast terug te dringen; oftewel meer groen! Ten slotte het vierde voordeel, groen als nieuwe energiebron. Bijvoorbeeld energieopwekking uit biomassa van groenafval van het openbare groen. Zo is er ook een biomassa- installatie in Holtenbroek die werkt met houtsnippers. Deze houtsnippers zouden ook kunnen komen van het openbaar groen (Gemeente Zwolle, 2015a).

BOR-visie

In de visie op het beheer van de openbare ruimte in Zwolle (BOR-visie) wordt beschreven hoe de gemeente Zwolle om wil gaan met de ontwikkelingen van de openbare ruimte (Gemeente Zwolle, 2015b).

Met het beheer van de openbare ruimte wil de gemeente Zwolle bereiken dat de openbare ruimte zorgt voor prettig wonen, werken en verblijven en dat de natuur een plek heeft. Daarbij zijn drie doelen opgesteld, de eerste is "Het bieden van een openbare ruimte die mensen graag gebruiken ("people" van de 3 p's van duurzaamheid)". Het tweede doel is "Het bieden van een openbare ruimte die plant en dier de ruimte geeft ("planet")" en het derde doel is "Het bieden van een openbare ruimte die op een kostenbewuste manier wordt onderhouden en die het ondernemersklimaat in Zwolle versterkt ("profit)". De drie pijlers mensen, de aarde, en winst komen hier duidelijk naar voren. Dit geeft weer aan dat groen ook een belangrijk deel is in de openbare ruimte van Zwolle. Ook geven ze aan in de BOR-visie dat een groene leefomgeving bijdraagt aan het welzijn van de inwoners. Het beheer willen ze aanpakken samen met de inwoners en ondernemers van Zwolle. Hieruit blijkt dat participatie belangrijk is voor de gemeente Zwolle betreft de openbare ruimte. Daarnaast moet het beheer toekomstbestendig zijn, op maat zijn en efficiënt worden omgegaan met de middelen. Dat het beheer toekomstbestendig en duurzaam moet zijn, laat opnieuw zien dat er milieubewust wordt nagedacht over de toekomst. In de visie worden dan

ook vier prioriteiten aangegeven, de eerste is dan ook “Klimaatbestendig en duurzaam beheer” en ook de tweede prioriteit heeft met milieu te maken “Behoud van de ecologische kwaliteit van de stad.” (Gemeente Zwolle, 2015b).

LOP

Het landschapsontwikkelingsplan (LOP) is samengesteld door de drie gemeenteraden van Zwolle, Zwartewaterland en Kampen. Het dient als bouwsteen voor nieuwe bestemmingsplannen en als inspiratiebron voor plannen. Verder dient het doel om de bijzondere landschappelijke kwaliteiten van de drie gemeenten verder te ontwikkelen. Bij het Zwartewater, de rivier die grenst aan Holtenbroek, zijn er gewenste ontwikkelingen beschreven. Voorbeelden hiervan zijn benadrukken van scheepvaartkarakter, herkenbare oude rivierlopen maken, bebouwingsvrij houden van oevers, halfopen natuur ontwikkelen en extensieve recreatie ontwikkelen (Gemeenteraden Zwolle, Zwartewaterland en Kampen, z.d.).

Omgevingsvisie

Als men de Omgevingsvisie 2030 van Zwolle opent ziet men naast de inhoudsopgave gelijk de kaart die bij de Omgevingsvisie hoort (Gemeente Zwolle, z.d.). Wanneer er wordt ingezoomd op Holtenbroek IV, te zien in figuur 7, is er te zien dat er wordt gezocht naar een Hub. Te zien aan het blauw- witte ster. Ook is er een bronpunt voor regionaal of landelijk. De oranje delen op de kaart zijn transformatiegebieden en de oranje gestreepte weg betekent stadsstraat. Daarnaast betekent het parse hartje in Holtenbroek I natuurlijke wijkvernieuwing. De kaart wordt in dit beleidsstuk niet verder toegelicht. Wanneer er wordt gezocht naar bepaalde begrippen is er wel informatie te vinden, bijvoorbeeld bij transformatiegebieden.

Figuur 7. Inzoom van omgevingsvisie Zwolle op Holtenbroek IV. (Gemeente Zwolle, z.d.).

Bij transformatiegebieden zijn drie elementen bepalend voor het goed functioneren van de buitenruimte, namelijk bescherming, comfort en plezier. Hierbij horen vragen die gaan over de toegevoegde waarde voor mensen. De lijst moet nog worden uitgebreid met vragen over natuur en milieu. Ook over hubs wordt meer uitgelegd verderop in de Omgevingsvisie. Een mobiliteit hub is een verkeersknooppunt voor vervoersmiddelen anders dan de auto.

Er moet hier worden gedacht aan elektrische deelfietsen, elektrische scooters, riksja's, step, de gewone fiets en (zelfrijdend) openbaar vervoer. Op deze manier wordt het buitengebied verbonden aan de stad. Begrippen zoals bronpunt en stadsstraat worden niet verder toegelicht (Gemeente Zwolle, z.d.).

Wanneer men verder leest valt op dat aan de fysieke leefomgeving en gezondheid waarde wordt gehecht. De gemeente wil een betere gezondheid voor de bewoners en bezoekers bevorderen en faciliteren. Voorbeelden zijn groene en beweegvriendelijke omgevingen te realiseren en het versterken van sociale verbinding. Tevens moet de buitenruimte verleiden tot bewegen, bijvoorbeeld door voorzieningen op loop- en fietsafstand en wandelroutes voor de lunch wandelaar. De fysieke leefomgeving heeft immers alles in zich om een positieve bijdrage te leveren aan gezondheid, zo staat vermeld (Gemeente Zwolle, z.d.).

Daarnaast verandert er ook veel op gebied van mobiliteit. Zoals eerder al te lezen was wordt er bij Holtenbroek IV gedacht aan een mobiliteit hub, maar er verandert meer. Zo wordt er een StadsRuit gecreëerd, dit is een ring dat meer is dan enkel een verkeersader. Het moet een stadsallee worden, waaraan gewerkt en gewoond wordt met voorzieningen dichtbij. Dit is onder andere bij de Zwartewaterallee ter hoogte van Holtenbroek. In hoofdstuk 3.3 wordt dit nog verder toegelicht.

De wijk Holtenbroek wordt nog meer genoemd in de Omgevingsvisie. Zo moeten de oevers van rivier het Zwarte Water dienen als gedeelde buitenruimte van Holtenbroek. Bovendien wordt de passeerbaarheid van de Middelweg verbeterd om Holtenbroekers makkelijker naar het buitengebied te leiden.

Bovendien is natuur ook belangrijk bij de omgeving van Holtenbroek IV. De uiterwaarden van het Zwarte Water zijn namelijk natura2000 gebieden. Door het beschermingsregime van zulke gebieden moeten activiteiten daarbuiten ook getoetst worden op instandhoudingsdoelstellingen van natura 2000 gebieden. Hiermee zal dus rekening moeten worden gehouden bij de ontwikkelingen van Holtenbroek IV. De Omgevingsvisie geeft ook dat het groenbeleid geactualiseerd moet worden waarin biodiversiteit en natuurinclusief bouwen uitgewerkt moeten worden.

Holtenbroek komt ook later in hoofdstuk 6 naar voren. Holtenbroek wordt getypeerd als sub-urbaan/ groenstedelijk gebied met voornamelijk een woonfunctie. Hierbij is de directe nabijheid van groene buitengebieden een grote kwaliteit. Ook gaan ze in zulke gebieden aanpassingen doen, zo wordt het wooncomfort vergroot door energetische maatregelen in Holtenbroek. Ook wordt de wijk ontwikkeld als woonwerk- leer-en- recreëer-gebied en wordt de Zwartewaterzone ontwikkeld (Gemeente Zwolle, z.d.).

Buitenruimte is ook belangrijk voor de gemeente Zwolle. Want zonder aandacht is het enkel restruimte. Onder buitenruimte wordt verstaan, alle ruimtes tussen de gebouwen in de stad. Daaronder vallen openbare ruimten zoals pleinen en parken, openbaar toegankelijke ruimten zoals een schoolplein en begraafplaats en private buitenruimten zoals tuinen bij een woning. Daarbij heeft de buitenruimte meerdere functies. De eerste is verblijven in buitenruimtes, de tweede is bewegen en sporten en ten derde een plek om elkaar te ontmoeten. Plekken kunnen deze functies tegelijkertijd bevatten, maar dit kan elkaar ook in de weg zitten, aldus de Omgevingsvisie. Daarnaast worden bij het ontwikkelen van de buitenruimte vragen gesteld die te maken hebben met de onderwerpen bescherming, comfort en plezier.

Ook groen wordt veel besproken in de Omgevingsvisie. Zo worden de voordelen van groen benoemd “Een goed ontwikkelde groen- en waterstructuur voegt waarde toe aan onze leefomgeving. Het leidt tot een beter vestigingsklimaat, verbetering van welzijn en gezondheid, een meer klimaat adaptieve omgeving met minder hittestress en wateroverlast en meer biodiversiteit.”. En stellen ze dat gemeenten die veel investeren in groen en water en een goede groen- en waterstructuur hebben, economisch sterker zijn. De reden hiervoor is dat mensen daar graag zouden willen wonen en werken. Ook worden er drie functies aan groen erkend, dit zijn beeldgroen, gebruiksgroen en natuurgroen. Dit zou in ieder park moet zijn, ieder in hun eigen vorm.

Participatie is ook belangrijk, zo blijkt uit de Omgevingsvisie. Zo geven ze aan “Participatie is van groot belang om doelen en ambities in onze leefomgeving te bereiken. Wij vinden het belangrijk dat bij ontwikkelingen in een gebied en ook bij de ontwikkeling van beleid in- en omwonenden en belanghebbenden vroegtijdig worden betrokken. Invulling geven aan participatie is daarbij de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer. Dat kan de gemeente zijn. Vaak is het ook een andere organisatie.”. Vroegtijdig betrekken betekent dat ideeën, belangen, behoeften en wensen worden verzameld door bijeenkomsten of gesprekken. Deze inzicht kunnen daarna in een co-creatief traject worden omgezet naar oplossingen. Ook moet iedereen mee kunnen doen aan de participatie, dit noemen ze inclusieve benadering.

Ten slotte heeft de Zwolse Omgevingsvisie als doel om te actualiseren. Echter, hiervoor is geen specifieke tijdperiode aan te duiden. Voordat de actualisatie plaats kan vinden moet er eerst nog een regionale verstedelijkingsstrategie en bereikbaarheidsonderzoek naar Zwolle worden vertaald. Dit zal de komende jaren plaatsvinden (Gemeente Zwolle, z.d.).

Buurt voor Buurt Onderzoek

Uit de vorige beleidsdocumenten bleek ook dat er gebruik wordt gemaakt van een buurtonderzoek. Deze heet de Buurt voor Buurt Onderzoek. Wanneer er wordt gekeken naar dit onderzoek is er te zien dat Holtenbroek IV ongunstig is ontwikkeld op alle vier de gebieden leefbaarheid, veiligheid, fysiek en sociaal vergeleken met het gemiddelde van Zwolle, te zien in figuur 8. Op sociaal gebied is dit zelfs een zeer ongunstige ontwikkeling (Gemeente Zwolle, 2020).

Conclusies

De buurt Holtenbroek IV is op het gebied van leefbaarheid, fysiek en sociaal de afgelopen jaren vrij stabiel gebleven, getuige de betreffende indexen. Een negatieve ontwikkeling doet zich echter voor op de veiligheidsindex, bij vergelijking van 2020 met 2018.

Holtenbroek IV blijft op alle gebieden achter bij het Zwols gemiddelde, wat het sterkst geldt voor de sociale gesteldheid van de buurt.

	Ontwikkeling 2018-2020	Ontwikkeling 2012-2020	Score 2020 t.o.v. Zwolle
Leefbaarheidsindex	gelijk gebleven	gelijk gebleven	ongunstig
Veiligheidsindex	negatief	gelijk gebleven	ongunstig
Fysieke index	gelijk gebleven	geen gegevens beschikbaar	ongunstig
Sociale index	gelijk gebleven	gelijk gebleven	zeer ongunstig

Bron: Gemeente Zwolle

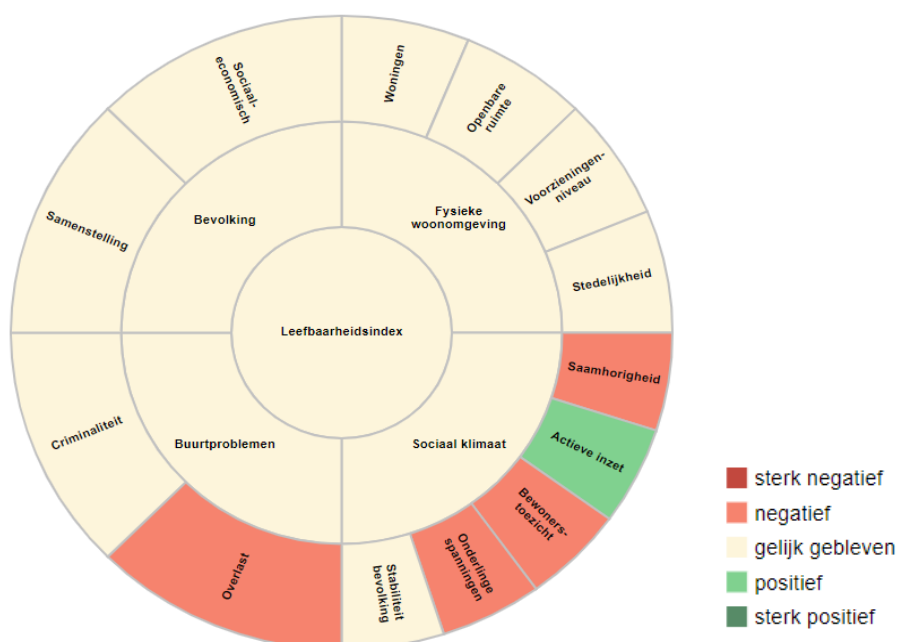
Ontwikkelingen worden als positief of negatief benoemd bij een verschil van minimaal 10 indexpunten ten opzichte van het vergelijkingsjaar. Zie ook de toelichting op indexen, waarnaar hierboven al is verwezen.

Figuur 8. Buurt voor Buurt Onderzoek Holtenbroek IV. (Gemeente Zwolle, 2020)

Ook is in figuur 8 te zien dat Holtenbroek IV zelf gelijk gebleven is betreft de ontwikkelingen in 2018-2020. Maar op gebied van veiligheid is Holtenbroek IV achteruitgegaan. Er wordt nu verder ingegaan op de vier gebieden.

Leefbaarheidsindex

Hieronder in figuur 9 is te zien hoe Holtenbroek IV tussen 2018 en 2020 zich heeft ontwikkeld op gebied van leefbaarheid. Veel ontwikkelingen zijn gelijk gebleven, maar ook een aantal zaken zijn negatief ontwikkeld. Zo zijn buurtproblemen in de vorm van overlast toegenomen en op het gebied van sociaal klimaat zijn onderlinge spanningen toegenomen. Samenhang en bewoners toezicht zijn afgenomen. Een positieve ontwikkeling is de actieve inzet. Al met al concludeert het onderzoek dat "Sociaal-economisch gezien is de buurt achteruitgegaan, wat ook geldt voor fysieke voorzieningen en de openbare ruimte.". Deze hebben namelijk een index van -8 en -9, maar er wordt pas bij een index van tien punten verschil een verschil toegekend in ontwikkeling (Gemeente Zwolle, 2020).

Figuur 9. Leefbaarheidsindex Holtenbroek IV 2018-2020. (Gemeente Zwolle, 2020)

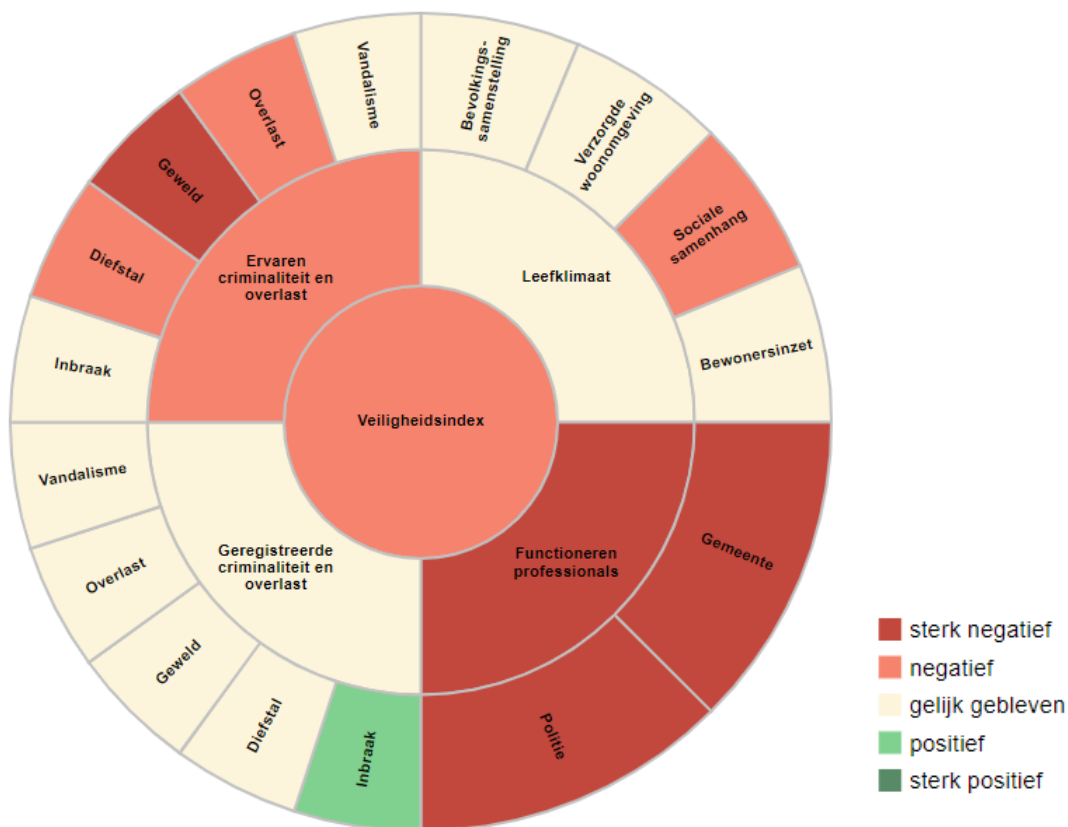
Ook wordt er aangegeven dat 47% van de mensen aangeeft dat rommel op straat vaak voorkomt. Daarbij is wel dat woonomgeving qua rapportcijfer een 7,2 scoort en de leefbaarheid een 7,0. Bij participatie zegt 30% van de mensen dat de gemeente hen betreft bij buurt veranderingen.

Veiligheidsindex

Hieronder in figuur 10 is te zien hoe Holtenbroek IV tussen 2018 en 2020 zich heeft ontwikkeld op gebied van veiligheid. Hierbij is het aspect functioneren professionals sterk negatief ontwikkeld, het aspect ervaren criminaliteit en overlast negatief ontwikkeld, het aspect leefklimaat gelijk gebleven en geregistreerde criminaliteit en overlast is ook gelijk gebleven.

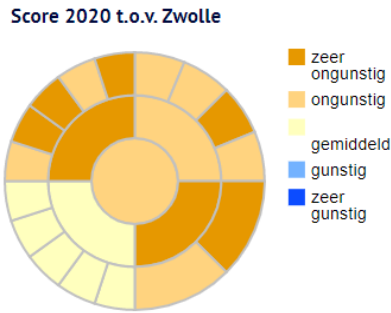
Wat het enige onderdeel bevat wat als positief ontwikkeld is aangeduid en dat is het aantal geregistreerde inbraken in deze buurt.

Bij het aspect leefklimaat scoort het onderdeel de verzorgde woonomgeving een index van -8 en het onderdeel de sociale samenhang een -18. Het aspect functioneren van professionals valt het meeste op met de donkerrode kleur, waarbij het functioneren van gemeente en politie scoren met een index van -15 en -17. Wanneer dit wordt uitgedrukt in een rapportcijfer is dit een 6,4 voor de gemeente en 5,2 voor de politie. Ervaren criminaliteit en overlast, met name geweld, is ook negatief ontwikkeld. De geregistreerde criminaliteit en overlast is daarentegen gelijk gebleven (Gemeente Zwolle, 2020).

Figuur 10. Veiligheidsindex Holtenbroek IV 2018 – 2020. (Gemeente Zwolle, 2020)

In figuur 11 is de vergelijking met Zwolle gemaakt betreft de veiligheid. Te zien is dat vergeleken met Zwolle de geregistreerde criminaliteit en overlast gemiddeld is. Maar ervaren criminaliteit en overlast, leefklimaat, en functioneren professionals zijn wel ongunstig tot zeer ongunstig ontwikkeld ten opzichte van Zwolle.

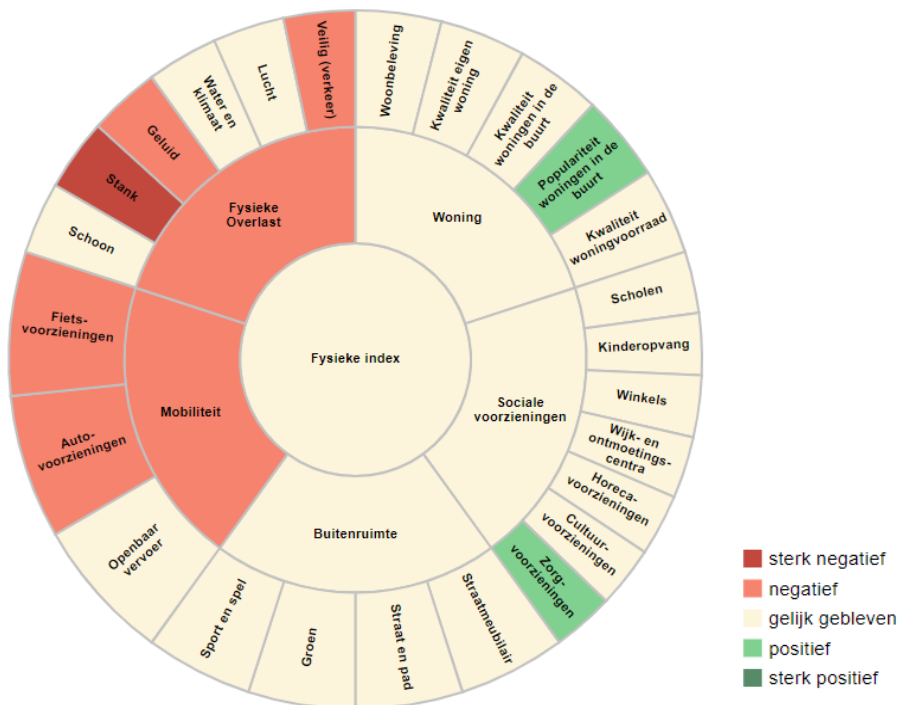

Figuur 11. Vergelijking veiligheid Zwolle en Holtenbroek IV. (Gemeente Zwolle, 2020)

Fysieke index

In het figuur 12 hieronder is te zien dat Holtenbroek IV op drie van de vijf aspecten gelijk is gebleven. Zoals het aspect buitenruimte, wel is het zo dat straatmeubilair -9 scoort, pad en straat -7 scoren en groen scoort -1. De aspecten woning en sociale voorzieningen bleven ook gelijk in de ontwikkeling van 2018 tot 2020.

Echter is de fysieke overlast zoals stank, verkeer en geluid toegenomen. Daarnaast scoren water en klimaat ook nog een -2 en schoon een -3. Ook op gebied van mobiliteit heeft de buurt zich negatief ontwikkeld. Dit is op de punten van fiets- en auto voorzieningen en dan gaat het over bereikbaarheid en parkeren (Gemeente Zwolle, 2020).

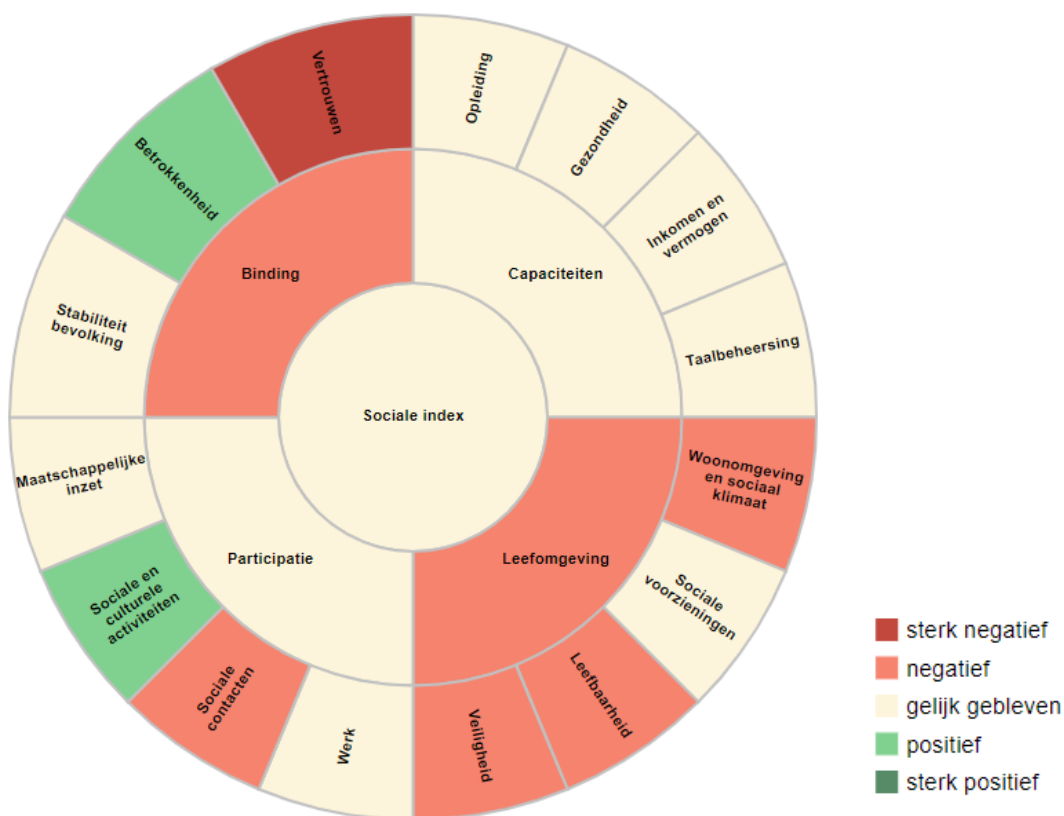

Figuur 12. Fysieke index Holtenbroek IV 2018 – 2020. (Gemeente Zwolle, 2020)

Daarnaast komt uit het onderzoek dat de meest gemiste voorzieningen straatmeubilair zijn. Dit was in 2018 nog 34% en in 2020 43%. Dit verklaart de negatieve indexscore bij de fysieke index. Ook parkeerruimte is 30% te weinig aanwezig, terwijl dit in 2018 nog 15% was. Als rapportcijfer krijgt tevredenheid groenvoorzieningen 6,7, deze is gelijk gebleven. Onderhoud van fysieke voorzieningen is met 0,1 gedaald naar een 6,0, zo blijkt uit het onderzoek.

Sociale index

In figuur 13 is de ontwikkeling van sociale index te zien tussen 2018 en 2020. De taartdiagram laat zien dat er een negatieve ontwikkeling is op de aspecten van binding en leefomgeving. Zo zijn leefbaarheid en woonomgeving en sociaal klimaat negatief ontwikkeld met een score van -12, veiligheid zelfs met een score van -22. Sociale voorzieningen zijn gelijk gebleven met een index van -1. Het aspect participatie is gelijk gebleven qua ontwikkeling met een indexscore van 4. Opvallend is dat de sociale en culturele activiteiten positief zijn ontwikkeld met een score van 22, maar sociale contacten negatief is ontwikkeld met een score van -16 (Gemeente Zwolle, 2020).

Figuur 13. Sociale index Holtenbroek IV 2018 – 2020. (Gemeente Zwolle, 2020)

Ook verschaft Buurt voor Buurt onderzoek ook informatie over de ervaren gezondheid, zoals te zien in figuur 14.

	Holtenbroek IV		Zwolle	
	2018	2020	2018	2020
sociale cohesie (schaalscore)	5,4	5,0	6,0	6,1
gehechtheid aan buurt (score)	5,1	5,0	6,2	6,3
buurt prettig om in te wonen (score)	7,4	6,6	7,9	7,9
verhuigeneidheid (schaalscore)	3,3	3,9	2,7	2,6
inzet voor buurt (schaalscore)	2,8	3,5	3,5	3,7
tevredenheid sociale voorzieningen (schaalscore)	6,4	6,4	6,7	6,7
ervaren gezondheid (score)	6,3	6,1	6,9	6,9
rondkomen met inkomen (score)	7,3	7,2	7,9	8,1
eenzaamheidsgevoelens (score)	2,1	2,3	1,9	1,9
sociale eenzaamheidsscore	1,4	1,7	1,1	1,1
emotionele eenzaamheidsscore	1,2	1,6	1,0	1,0

Bron: Gemeente Zwolle

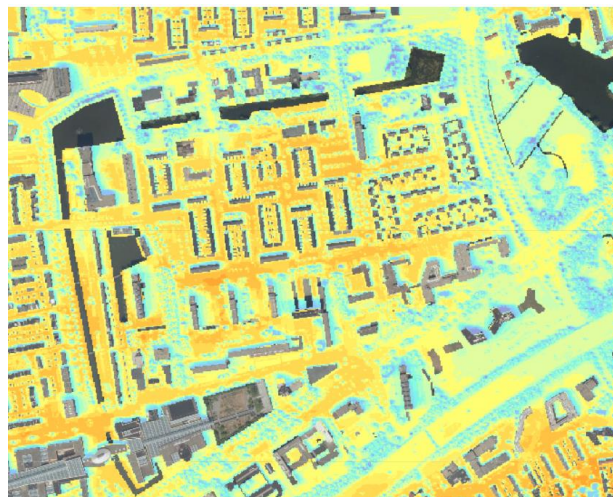
Figuur 14. Ervaren gezondheid Holtenbroek IV/ Zwolle. (Gemeente Zwolle, 2020)

De score van de gezondheid van de inwoners loopt van 0 tot en met 10, waarbij 0 negatief is en 10 positief. Hierbij is de vraag gesteld hoe de inwoners over het algemeen hun gezondheid zouden omschrijven. De ervaren gezondheid is een 6,1 in 2020, Zwolle heeft een ervaren gezondheid van 6,9.

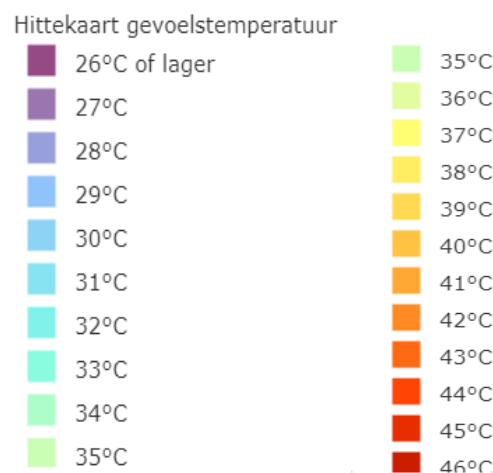
De ervaren gezondheid ligt daarmee 0,8 lager voor de inwoners uit Holtenbroek IV dan het gemiddelde van Zwolle. Ook is de ervaren gezondheid in 2020 met 0,2 gedaald. Van een 6,1 in 2018 en een 6,3 in 2020. Het gemiddelde van Zwolle is gelijk gebleven (Gemeente Zwolle, 2020).

Hittestresskaart

Hittestress was een onderwerp dat vaak naar boven kwam in de beleidsstukken van de gemeente Zwolle. Daarbij werd aangegeven dat groen de hittestress kan reduceren, wat bijdraagt aan de gezondheid van de inwoners. Om te weten wat de situatie is in Holtenbroek IV, is de Hittestresskaart opgezocht, deze is te zien in figuur 15.

Figuur 15. Hittestresskaart Holtenbroek IV. (Averink & Van Ekris, 2020).

Figuur 16. Legenda hittestresskaart. (Averink & Van Ekris, 2020).

De kaart geeft de gevoelstemperatuur weer op een hete zomerdag (Averink & Van Ekris, 2020). Te zien is dat er midden in de buurt sprake is van een gevoelstemperatuur van 40°C a 41°C. Dit is te zien aan de legenda in figuur 19. De kleur is hier namelijk oranje, een andere kleur die te zien is, is blauw-groen. Deze kleur komt voor bij water en groen in de wijk en hier zit de gevoelstemperatuur rond de 32°C. Dit laat zien dat de temperatuur door groen en water de gevoelstemperatuur 8°C lager kan zijn op een hete zomerdag.

Deelconclusie

Opvallend is dat uit de Groene Agenda, de BOR-visie en de Omgevingsvisie vele voordelen worden gegeven aan het groen. Zo laat de BOR-visie weten dat een groene leefomgevingen bijdraagt aan het welzijn van de inwoners. Daarnaast worden er in Groene Agenda talloze voordelen benoemd. Ten eerste, rust en ruimte voor meerdere gebruikers. Ten tweede groen maakt de inwoners gezonder, doordat groen stress vermindert en beweging stimuleert. Ten derde zorgt groen voor biodiversiteit, neemt het CO₂ op, produceert zuurstof en begrenst het de temperatuurstijging in de stad. Ten vierde reguleert het de waterhuishouding en reduceert het de kosten voor wateroverlast. Ten vijfde zorgt het groen voor het fraaier maken van de stad en leidt dit weer tot een hogere economische waarde van onroerend goed. De Omgevingsvisie had soortgelijke voordelen aan groen gekoppeld.

Tevens worden er ook functies aan groen erkend deze zijn zowel in de Groene Agenda als de Omgevingsvisie hetzelfde. Namelijk beeldgroen, gebruiksgroen en natuurgroen.

Daarnaast schrijft de Groene Agenda ook over baten van het groen. Het zou bijdragen aan de biodiversiteit, een veerkrachtige waterhuishouding, verhoging van de waterkwaliteit en verbetering van de luchtkwaliteit. Ook zorgt voor een duurzaam, gezond en veilig stadsklimaat.

Hierna worden nog meer voordelen van groen beschreven. De vijfde is dat door natuureducatie op jonge leeftijd men later meer respect en zorg heeft voor de natuur en duurzaamheid. Ten zesde leidt meer groen in de stad tot verlaging van ziektekosten en arbeidskosten. Ook komen er minder depressies, angststoornissen en overgewicht voor in een groene omgeving en minder. Deze informatie komt uit het onderzoek 'Groen, gezond en productief' (KPMG, 2012). Dit is te koppelen aan het onderzoek van Bedimo-Rung et.al. (2005), waar werd gezocht voor het vaststellen van feitelijk bewijs van voordelen zoals economische voordelen door hogere eigendoms waarde en lagere zorgkosten. Ten zevende kan groen hittestress en gevolgen van heftige regenbuien reduceren. Ten slotte het achtste voordeel, groen als nieuwe energiebron, zo kan van groenafval van het openbare groen energie worden opgewekt.

Iets anders wat opvalt uit de Groene Agenda is dat vaak Holtenbroek (IV) naar voren komt als er nog een te voltooien opgave is. Zo wordt er in de inleiding besproken over het Rondje Zwolle waar nog ontbrekende schakels zijn, zoals langs het Zwarte Water. Ten tweede de opgave van het creëren van natuurgebieden langs de oevers van het Zwarte Water. Ten derde het inventariseren van groene wensen van de Zwarte Waterzone. Ten vierde de opgave om de bruikbaarheid van parken te verbeteren, zoals bij de groene vinger langs de Middelweg. Daarnaast is er juist voor de wijken Dieze en Holtenbroek een samenwerking tussen de coalitie Zwolle Gezonde stad en JOGG. Hiermee willen ze overgewicht bij jongeren terugdringen.

Uit onderzoek van Zwolle Gezonde Stad (2014) bleek dat 16,7% van de kinderen uit Holtenbroek in 2012 overgewicht hebben. Wel is er een positieve daling van 3,3% te zien sinds het programma in 2009 is gestart. En wanneer er wordt gekeken naar de inwoners van Holtenbroek IV van 19 jaar of ouder heeft 55% overgewicht, zo bleek uit de gezondheidsmonitor (AlleCijfers.nl, 2022). Dit is bepaald aan de hand van het Body Mass Index (BMI). De BMI is volgens VZinfo (2022) een index die de verhouding tussen lengte en gewicht bij een persoon weergeeft. Zo geeft VZinfo (2022) ook aan “De BMI wordt veel gebruikt om een indicatie te krijgen of er sprake is van overgewicht of ondergewicht.”. Een BMI van 25 of hoger betekent matig overgewicht, een BMI tussen 25 of 30 en bij een BMI van 30 of hoger is er ernstig overgewicht.

Het is dus van belang dat programma’s zoals Gezonde Stad en ontwikkelingen van het groen door de gemeente Zwolle blijven doorgaan. Want, zo bleek uit onderzoek van KPMG (2022), volwassenen met een BMI hoger dan 30 hebben vijf tot twaalf keer zo veel kans op diabetes mellitus type 2, en een twee tot vier keer zo hoge kans op hartziekten en een aantal vormen van kanker, dan volwassenen met een gezond BMI. Dit ligt tussen de 18,5 en 25 BMI (Voedingscentrum, z.d.).

Dit laat maar weer eens zien hoe belangrijk het is om het groen, rond Holtenbroek (IV), snel te optimaliseren.

Participatie is ook een thema wat in meerdere beleidsstukken naar voren komt. Zo staat in de BOR-visie omschreven dat ze het beheer willen ze aanpakken samen met de inwoners en ondernemers van Zwolle. En in de Omgevingsvisie staat aangegeven dat ze participatie belangrijk vinden, dus bij ontwikkelingen in een gebied en bij ontwikkeling van beleid worden in- en omwonenden en belanghebbenden vroegtijdig worden betrokken. Dit betekent dat belangen, ideeën, behoeften en wensen worden verzameld door middel van bijeenkomsten of gesprekken. Belangrijk is dat iedereen hieraan kan meedoen, dit wordt dan ook de inclusieve benadering genoemd.

Daarnaast het Buurt voor Buurt Onderzoek met haar vier indexen. Uit de leefbaarheidsindex van het Buurt voor Buurt Onderzoek bleek dat Holtenbroek IV er sociaal economisch achteruit gegaan. Ook de openbare ruimte en fysieke voorzieningen scoren een negatieve index van -9, -8 en zijn daarmee achteruitgegaan. Ook blijkt dat 30% zich betrokken voelt bij veranderingen in de buurt. Dit is bijna een derde van de inwoners, maar wellicht nog niet de complete inclusieve benadering hoe gemeente Zwolle deze zou willen volgens de Omgevingsvisie.

Uit de veiligheidsindex bleek dat het aspect veiligheid zich negatief had ontwikkeld in de periode van 2018 tot 2020. Waarbij vooral het aspect functioneren professionals, waar de gemeente en politie onder vallen, zich zeer negatief ontwikkeld had volgens de bewoners uit Holtenbroek IV.

Uit de fysieke index bleek fietsvoorzieningen een negatieve ontwikkeling doormaakt, betreft bereikbaarheid. Goed is om te weten dat uit de beleidsdocumenten blijkt dat de gemeente Zwolle fietsroutes in Holtenbroek (IV) wil verbeteren. Het aspect buitenruimte is gelijk gebleven. Maar straatmeubilair -9 scoort, pad en straat -7 scoren en groen scoort -1. Dit betekent dat er nog steeds ruimte is voor verbetering.

Uit de sociale index bleek dat het aspect participatie gelijk is gebleven in de ontwikkeling tussen 2018 en 2020. Ook is te zien dat de leefomgeving, waaronder leefbaarheid, een negatieve ontwikkeling doormaakt. Dit betekent dat er op gebied van participatie en

leefomgeving nog winst te behalen valt. Wellicht wanneer de participatie groeit er een positieve ontwikkeling ontstaat op het gebied van de leefomgeving.

3.2.2 Hoe is het huidige groenbeleid volgens een gemeenteambtenaar uit Zwolle?

Voor meer informatie over het beleid van Zwolle is er een interview gehouden met een expert. Voor deze kwalitatieve casestudy was dat een gemeenteambtenaar uit Zwolle. Hierbij was het onderzoeksdoel om meer kennis te generen over het beleid van Zwolle, wat de visie van de gemeente Zwolle was op groen en wat de reden was waarom Holtenbroek (IV) achterliep in ontwikkelingen tegenover andere buurten en wijken van Zwolle. Door de antwoorden van het interview naast de al opgedane kennis van het beleid te leggen wordt de validiteit gecontroleerd. Er kan geconcludeerd worden dat de antwoorden bijna compleet overeenkomen met de al opgedane kennis van het beleid en het interview dus valide was. Voor dit interview is contact gelegd met een planoloog die werkzaam is bij de gemeente Zwolle. De planoloog stemde in met het interview en deze is vervolgens via Teams gehouden. Hierbij is gevraagd of de interviewee het interview anoniem wilde doen. Het antwoord hierop was nee, naam en achternaam mochten genoemd worden in deze Bachelor scriptie.

Respondent

De planoloog, genaamd Arjen Vedder, was de interviewee. Hij werkt bij de gemeente Zwolle bij de afdeling Ruimte & Economie. Hij was de afgelopen jaren verantwoordelijk voor het opstellen van de Omgevingsvisie van Zwolle. Hierbij was hij geen specialist van een bepaald thema, maar maakte hij een totale afweging over welke functies (bijvoorbeeld woon, werk of groen) waar in de stad komen.

Buurt voor Buurt Onderzoek

In het voorwerk van het interview was informatie gevonden over het Buurt voor Buurt Onderzoek. Hierover werden de vragen gesteld hoe dit onderzoek precies te werk gaat en wat er vervolgens met deze informatie gebeurt. Ten eerste werd uitgelegd wat dit precies was, namelijk een tweejaarlijks onderzoek onder Zwollenaren. Hierbij wordt onder andere gevraagd hoe de inwoners de leefomgeving ervaren, hoe ze de kwaliteit van de openbare ruimte ervaren en of er voldoende voorzieningen zijn. Het team van de Omgevingsvisie vraagt dan of er een rapportage van het onderzoek gemaakt kan worden en de resultaten per wijk en buurt in te delen. Deze informatie wordt dan later verwerkt in de Omgevingsvisie.

Hoe dit onderzoek precies te werk ging wist de planoloog niet te vertellen. Wel wist de planoloog te vertellen dat hier een grotere doelgroep mee wordt bereikt. Zeker vergeleken met wijkraden in buurthuisjes. Immers zijn er met het Buurt voor Buurt onderzoek 10.597 Zwollenaren bereikt (Gemeente Zwolle, 2020).

Omgevingsvisie

Zoals hierboven beschreven wordt, wordt er een rapportage van het Buurt voor Buurt Onderzoek gebruikt om de Omgevingsvisie op te stellen. Vervolgens werd gevraagd welke concrete zaken uit het Buurt voor Buurt onderzoek naar voren kwamen in de Omgevingsvisie. Het voorbeeld dat werd gegeven was dat uit het onderzoek bleek dat er onvoldoende prullenbakken waren. Om dit op het niveau van de Omgevingsvisie te brengen hebben ze dit verwerkt als “we willen de kwaliteit van de buitenruimte op orde hebben met voldoende straatmeubilair.”, aldus de planoloog.

Ook wordt de rapportage van Buurt voor Buurt Onderzoek gebruikt om te kijken in welke gebieden er welke problemen er zijn, zo vertelde de respondent. Daarna is er gekeken welke problemen de drie grootste waren, deze zijn vervolgens opgenomen in de Omgevingsvisie.

Participatie

Een van de onderdelen van de Omgevingsvisie is participatie, veel meer dan voorheen in de wet Ruimtelijke Ordening, zo zei de planoloog. Het gebruik van het Buurt voor Buurt Onderzoek zorgt voor participatie in de Omgevingsvisie. Dat de uitkomsten van de meningen van zo veel Zwollenaren over de leefbaarheid meegenomen wordt in het beleid vindt de planoloog zelfs uniek.

Echter, compleet uniek is het niet. Ook Rotterdam kent een vergelijkbaar iets, namelijk het Wijkprofiel. Dit is ook een tweejaarlijks onderzoek onder de inwoners van Rotterdam. Hier worden er steekproefsgewijs enquêtes gehouden en per wijk zijn er tussen 175 en 350 mensen geënquêteerd, afhankelijk van de grootte van de wijk (Gemeente Rotterdam, 2022). Maar wanneer er gekeken wordt naar participatie in de Omgevingsvisie is er weinig over te lezen. Het enige wat de Omgevingsvisie stelt over participatie is dat Rotterdamse stadmakerspraktijk geworteld is in onder andere betrokkenheid van de bewoners (Gemeente Rotterdam, 2021). Een manier waarop inspraak wel aan bod komt is door buurthuizen of 'Huizen van de Wijk'. Hier is een huisvader of -moeder de oren en ogen van de wijk en geeft zo informatie van de bewoners door aan de gemeente (Gemeente Rotterdam, z.d.).

Ook in Nijmegen is er een Stads- en Wijkmonitor, deze wordt jaarlijks gehouden. Hiermee wordt onderzocht hoe bewoners hun stad beleven en waar de verbeterpunten zitten (Gemeente Nijmegen, 2022). Daarnaast heeft de gemeente Nijmegen participatie hoog in het vaandel staan. Zo staat er in de omgevingsvisie van Nijmegen "Participatie is belangrijk voor het draagvlak en de kwaliteit van plannen. Door burgers en bedrijven bij plannen te betrekken, worden ze meestal beter en ontstaat er meer begrip en acceptatie." (Gemeente Nijmegen, 2020).

Andere bronnen Omgevingsvisie

Naast het Buurt voor Buurt Onderzoek als bron worden er nog vele andere bronnen gebruikt om de Omgevingsvisie tot stand te laten komen. Voor de huishoudgegevens worden bronnen zoals CBS en Primos gebruikt volgens de planoloog. Primos zou moeten zijn aangegeven in de Omgevingsvisie volgens de planoloog, maar dit is niet het geval. Alleen CBS en Buurt voor Buurt Onderzoek worden beide één keer genoemd, verder staan er nergens bronnen vermeld in de Omgevingsvisie (Gemeente Zwolle, z.d.). Daarnaast vertelde de respondent dat er binnen de gemeente een afdeling 'Informatievoorziening' is. Hier worden veel basisgegevens opgehaald als bron voor de Omgevingsvisie. Tevens wordt er voor een thema zoals mobiliteit gebruik gemaakt van verkeersonderzoeken, wat ook weer bij collega's vandaan komt.

Gezondheid

Na verschillende bronnen van de Omgevingsvisie besproken te hebben, werd er verteld over het thema 'Gezondheid' en hoe er naar gezondheid wordt gekeken. De respondent vertelde dat gezondheid in veel verschillende thema's in de Omgevingsvisie terugkomt. Ten eerste in het thema mobiliteit, Zwolle wil fietsen namelijk stimuleren door gebieden te creëren voor fietsers en wandelaars. Ten tweede werd klimaat en wonen genoemd, dit kon dan door je woning te verduurzamen.

Ten derde zat het volgens de respondent ook in klimaatadaptatie, door meer te vergroenen wordt het minder warm in de stad, wat leidt tot een betere gezondheid. Een andere vorm van gezondheid is de buitenruimte zo ontwikkelen dat mensen elkaar zien, ontmoeten en naar elkaar gaan omkijken. Ten slotte vertelde de respondent dat Zwolle groen ziet als iets wat speciale voordelen oplevert zoals gezondheidsvoordelen.

Beweeggedrag

Beweeggedrag wil de gemeente Zwolle ook stimuleren aldus de planoloog. Dit gaan ze doen door middel van fietstunnels aan te leggen, zodat de fiets nemen aantrekkelijker wordt. Ook door groenstructuren beter aan te leggen wil de gemeente de bewoners uitnodigen om te gaan bewegen. Dit kan door recreatieve routes aan te leggen, bijvoorbeeld van Holtenbroek naar het buitengebied. Daarnaast is een groennetwerk belangrijk voor zowel mens als dier om goed door gebieden of wijken heen te bewegen.

Klimaat en milieu

Wanneer het onderwerp naar klimaat verschoof gaf de planoloog aan dat, nu het klimaat verandert, er allerlei klimaatmodellen en stresstesten worden gecreëerd. Dit om te ontdekken waar bijvoorbeeld de gemeente blank komt te staan bij harde regenval of waar in de stad is het meeste last van hittestress? Tevens is hier ook noodzaak voor, aldus de planoloog, Zwolle ligt namelijk in een Delta. Dat wil zeggen dat er veel water op Zwolle afkomt, namelijk uit de rivier de Vecht, vanuit de IJssel, de weteringen en het IJsselmeer. Bij een Noordwesterstorm stroomt het water vanuit het IJsselmeer naar Zwolle toe, samen met water uit rivieren dat door de binnenstad komt, kan dit leiden tot problemen. Daarom moet er veel gebeuren op het gebied van klimaatadaptatie en waterveiligheid.

Daarnaast wordt de gemeente Zwolle een vooruitstrevende gemeente genoemd omtrent milieu. Maar toen er gevraagd werd naar welke doelen er werden nagestreefd waren dit de landelijke normen. De strengere normen van de World Health Organisation (WHO) worden niet nagestreefd. Tevens werd er in het interview aangegeven dat Zwolle groeit qua inwoners in de toekomst. Tussen deze groei en de kwaliteit van de groene leefomgeving en klimaatverandering wil de gemeente Zwolle een balans brengen.

Groen en water in de stad

De planoloog gaf aan dat Zwolle koploper wil zijn met het thema waterveiligheid en klimaatadaptatie. En dat betekende volgens hem meer vergroenen, zo kan water beter vastgehouden worden en houdt de hittestress tegen. Dit was dan ook goed te combineren met een aantrekkelijke buitenruimte die groen en wadi's bevat. Meer groen is dan ook de visie.

Wonen

Ook 'Wonen' is een belangrijk thema zo blijkt uit het interview. De reden hiervoor is duidelijk aangegeven, namelijk Zwolle blijft groeien dus betekent dat huizen bouwen vertelde de planoloog. Ook wanneer men de Omgevingsvisie leest is dit te merken, zo staat er geschreven "We zetten verschillende maatregelen in om hoe dan ook 1000 woningen per jaar te kunnen bouwen." (omgevingsvisie bron). Om dit te bereiken wil de gemeente meer inzetten op multifunctionaliteit. Zo werd als voorbeeld gegeven in het interview dat de Spoorzone, ten Zuiden van het centrum, veel lege kantoorpanden bevat. Deze worden getransformeerd naar woningen, op deze manier gaat dit tevens niet ten koste van bestaand groen.

Dat de gemeente geen groen wil verdringen met woningen blijkt ook uit deze zin van het interview “.. in de toekomst wel woningen toevoegen, maar in ieder geval geen woningen toevoegen in het [groene] assenkruis [van Holtenbroek]”. Naast dat er meer woningen bijkomen worden er woningen verduurzaamd volgens de respondent. Zo staat er ook in de Omgevingsvisie dat er in Holtenbroek energetische maatregelen worden genomen om het wooncomfort te vergroten (Gemeente Zwolle, z.d.). Bovendien is het volgens de planoloog belangrijk dat de nieuwe woningen aanvullend zijn op de bestaande woningen en de wijk. Ten slotte is er de 30-40-30 regel. Dit betekent dat er in een nieuw woningbouwplan 30% van de woningen uit sociale huur of goedkope koopwoningen moet bestaan. De 40% staat voor middelduur en de andere 30% staat voor duur.

Mobiliteit

Tenslotte, het thema ‘Mobiliteit’ binnen de Omgevingsvisie. Uit het interview bleek dat er naar meerdere vormen van mobiliteit wordt gekeken. De nadruk ligt nu vooral op de fietser en de voetganger. Dit zou ook ruimte moeten opleveren, omdat er ruimte vrijkomt dat eerst naar auto’s ging. Er gaat namelijk veel veranderen, zo wordt het centrum aangepast. Hedendaags kunnen auto’s door het centrum heen en weer, maar in de toekomst kunnen auto’s alleen in het gebied rond het centrum. Ook is er dan één weg voor de heen- en terugweg. Zo wordt het doorgaande verkeer uit het centrum gehaald en verplaatst naar de StadsRuit. Vanuit de StadsRuit is dan direct verbinding met het stadscentrum. Bovendien is de StadsRuit is meer dan alleen mobiliteit, dit gaat in combinatie met groen en wonen. Het gebied de Zwartewaterallee maakt deel uit van de StadsRuit, waar Holtenbroek weer een deel van uitmaakt. Op deze manier wordt Holtenbroek deel van de nieuwe buitenring en staat dus direct verbonden met het centrum. Dit willen ze onder andere doen met fietstunnels, om het fietsen aantrekkelijker te maken.

Kenmerken Holtenbroek

Uit het interview kwamen tevens meerdere kenmerken naar voren die Holtenbroek (IV) typeren. Ten eerste was Holtenbroek (IV) gebouwd in een periode dat er woningnood was. Er waren bepaalde opvattingen over stedenbouw en dat had effect op kwaliteit van de woningen, aldus de planoloog. Ten tweede is er daarom een eenzijdig aanbod van woningen in Holtenbroek (IV), namelijk sociale huurwoningen. En deze woningen zijn veelal in bezit van woningcorporaties. Dit heeft als voordeel dat er makkelijker in één keer maatregelen kunnen worden doorgevoerd, zoals het verduurzamen van het huis. Wanneer de interviewer de enquêtes afnam in Holtenbroek IV, waren er ook bij zeer veel huizen verbouwingen gaande. Ten derde is het inkomensniveau, deze ligt lager dan het gemiddelde inkomensniveau in Zwolle en ook is de armoede groter in Holtenbroek (V). Ook ArcGis (z.d.) laat dit zien. Volgens de planoloog zorgt dit ook sociale problematiek in Holtenbroek.

Als vierde en laatste kenmerk werd in het interview aangegeven dat hier de gemiddelde gezondheid lager ligt. Problemen zoals obesitas zijn hier meer dan in andere wijken.

Reden voor achterlopen Holtenbroek

Uit de analyse van het beleid van de gemeente Zwolle kwamen nog een aantal vragen naar boven. Een daarvan was waarom Holtenbroek achter leek te lopen op het gebied van ontwikkelingen. Deze vraag werd dan ook gesteld in het interview.

Het antwoord hierop was dat er eerst veel is geïnvesteerd in de binnenstad, vervolgens in de vooroorlogse wijken en daarna breidt dit zich uit naar de naoorlogse wijken zoals Holtenbroek (V). En later, aldus de planoloog, zijn ook de Vinex-wijken aan de beurt om deze toekomstbestendig te maken. Het komt dus neer op een kwestie van tijd en bouwjaar. Waar het meeste onderhoud nodig was, bijvoorbeeld het oude stadscentrum, daar kwamen de eerste ontwikkelingen tot stand.

Zwolle voor iedereen

In het interview kwam ook inclusiviteit naar boven, zo zei de planoloog “Zwolle is voor iedereen.”. Zo kwam dit ook naar boven in het thema wonen. Er moesten volgens de planoloog passende woningen zijn en dat slaat weer op inclusiviteit. Gemeente Zwolle wil er voor iedereen zijn dus dat betekent een passende en betaalbare woning, vertelde de respondent. Dit is ook terug te lezen in de Omgevingsvisie “Zwolle moet een aantrekkelijke en inclusieve stad blijven waar voor iedereen een plek is om fijn te wonen.” (Gemeente Zwolle, n.d.).

Daarnaast kan ook de buitenruimte een rol spelen omtrent inclusiviteit. De buitenruimte zorgt ervoor dat je mee kan doen in de samenleving en gezien wordt, dit zorgt voor inclusiviteit. Ook de fysieke leefomgeving kan worden gebruikt om het welzijn van de Zwollenaren te verbeteren, aldus de planoloog. Ook dit is weer terug te vinden in de Omgevingsvisie “Tegelijk is het voor een stad die dichter bebouwd wordt nóg belangrijker om iedereen een goede buitenruimte te bieden” (bron omgv).

Groenstructuur

Ten slotte werden er ook vragen gesteld over de Groene Kaart en of de begrippen ‘Hoofdgroenstructuur’ en ‘Nevengroenstructuur’ konden worden uitgelegd. Gelijk werd dit verbeterd met “Het is niet ‘neven’, maar het is Wijkgroenstructuur.”. Het is dus duidelijk dat er Wijkgroenstructuur gebruikt moet worden, ook al staat het in de Groene Kaart en de Groene Agenda anders vermeld. In de Omgevingsvisie zelf wordt wel gesproken van een Wijkgroenstructuur. Vervolgens is er gevraagd naar het verschil tussen deze twee structuren. Het antwoord hierop was dat Hoofdgroenstructuur belangrijk is op het niveau van de stad en Wijkgroenstructuur belangrijk is op wijkniveau. Hier horen andere beschermingsregimes bij, wat mag er wel en wat mag er niet. Daarnaast moeten beide structuren aaneengesloten blijven en niet worden doorbroken. Daarbij is Hoofdgroenstructuur belangrijk voor de structuur van de hele stad, Wijkgroenstructuur is dat niet. Hoofdgroenstructuur zou ook kenmerkend zijn voor Zwolle, zo vertelde de planoloog, dit betekent dat het groen van het buitengebied doorloopt tot in de stad. Het moet leiden tot een groot netwerk dat niet wordt onderbroken door infrastructuur of woonwijken. Het zijn als het ware de groene longen van Zwolle.

Deelconclusie

Door het afnemen van het interview met een planoloog van de gemeente Zwolle is veel bekend geworden over de Omgevingsvisie van Zwolle. Zo is er geleerd dat er een rapportage van de resultaten van het Buurt voor Buurt Onderzoek zijn gebruikt in het maken van de Omgevingsvisie. Door dit onderzoek te gebruiken is er ook gebruik gemaakt van participatie. Want als een Zwollenaar de enquête van het onderzoek invult zal dit uiteindelijk worden meegenomen. Echter is deze participatie niet uniek. Ook in Rotterdam en Nijmegen worden een groot aantal mensen enquêtes verspreid om te ontdekken hoe zij de openbare ruimte ervaren. Deze heten de Stads- en Wijkmonitor van Nijmegen en het Wijkprofiel van Rotterdam.

In Omgevingsvisie van Nijmegen komt ook duidelijk naar voren dat participatie voor de gemeente belangrijk is. Bij Rotterdam en Zwolle is dit bijna niet toegelicht in de Omgevingsvisies. Dit zou een verbeterpunt kunnen zijn voor de gemeente Zwolle. Zo weten burgers namelijk ook waarom deze enquêtes worden gehouden en zien ze wat er met hun mening gedaan wordt. Dit zou kunnen zorgen voor nog meer draagvlak voor plannen van de gemeente Zwolle.

Een ander verbeterpunt dat voren kwam uit dit interview is dat de bronnen die gebruikt worden voor de Omgevingsvisie beter kunnen worden vermeld. Nu worden de bronnen CBS en Buurt voor Buurt Onderzoek één keer genoemd, maar bronnen zoals Primos of de afdeling 'Informatievoorziening' staan niet vermeld. Wanneer dit wel gebeurt is voor lezers van de Omgevingsvisie makkelijker te achterhalen waar de informatie vandaan komt en waarom bepaalde keuzes worden gemaakt.

Daarnaast zijn er veel thema's van de Omgevingsvisie aan bod gekomen. Zo zijn de thema's 'Gezondheid', 'Beweeggedrag', 'Klimaat en milieu', 'Groen en water in de stad', 'Wonen' en 'Mobiliteit' besproken.

Ten eerste wil de gemeente Zwolle gezondheid stimuleren door mensen meer te laten bewegen. En gezondheid zit ook in klimaatadaptatie, aldus de planoloog, middels vergroening. Zo zal men minder last hebben van hittestress en is dit voordelig voor de gezondheid. Ten tweede beweeggedrag, bewegen willen ze stimuleren door recreatieve routes, groenstructuren en fietstunnels. Ten derde klimaat en milieu, hier wordt aan gedacht door plannen te maken om hittestress en gevolgen van hevige regenbuien tegen te gaan. Verder worden er gebruikt gemaakt van de landelijke wetten omtrent klimaat en milieu. Ten vierde wordt groen en water in de stad gebruikt ten goede van klimaat en milieu. Een voorbeeld was wadi's in parken om water vast te kunnen houden. Ten vijfde is wonen een erg belangrijk onderdeel binnen de Omgevingsvisie. Dit komt omdat Zwolle groeit qua inwonersaantallen. Dus worden er elk jaar 1000 woningen bijgebouwd. Dit gaat via de 30-40-30 regel. Daarnaast moeten de woningen passend en betaalbaar zijn voor elke Zwollenaar. Ten slotte mobiliteit, ook een belangrijk thema. Er zijn namelijk grote en belangrijke infrastructurele projecten zoals de StadsRuit, te zien in figuur .. De buitenring wordt in de toekomst opgeschoven en zal bij Holtenbroek IV te komen liggen. Zo komt er directe fietsverbinding van Holtenbroek IV naar het stadscentrum.

Tevens is er geleerd dat groen veel voordelen oplevert volgens de gemeente Zwolle. Zo is groen goed voor mens en dier doordat al het groen verbonden moet zijn en er zo makkelijk bewogen kan worden door heel de stad. Daarnaast is groen goed voor de gezondheid van mensen. Ook is een groene buitenruimte voordelig voor het welzijn van de Zwollenaren omdat mensen elkaar hier kunnen ontmoeten. Bovendien is groen voordelig omtrent waterveiligheid en klimaatadaptatie.

Eveneens is over groen geleerd dat er twee verschillende groenstructuren zijn in de gemeente Zwolle. Dit zijn de Hoofd- en Wijkgroenstructuur, zoals benoemd in de Omgevingsvisie. Beide zijn belangrijk en mag dit niet doorbroken worden, maar een netwerk vormen. Wel hebben ze een verschillend beschermingsniveau, de Hoofdgroenstructuur is namelijk belangrijk op stadsniveau. De ander op wijkniveau.

Ten slotte is er geleerd wat de reden is voor het achterlopen van ontwikkelingen in Holtenbroek (V) vergeleken met andere wijken en buurten in Zwolle. Dit komt door een van de kenmerken van Holtenbroek, namelijk dat het een naoorlogse wijk is. Het was een kwestie van tijd voordat naoorlogse wijken aan de beurt kwamen. Eerst is het stadscentrum ontwikkeld, deze is het oudst. Vervolgens de vooroorlogse wijken in Zwolle en daarna Naoorlogse wijken zoals Holtenbroek (V). Zo zal stap voor stap de gemeente Zwolle meer toekomstbestendig worden gemaakt.

3.3 Wat zijn de behoeftes van de bewoners betreft het groen in de wijk Holtenbroek IV en sluit het gemeentebestuur daarbij aan?

Inwoners Holtenbroek IV

Aan de bewoners van de wijk Holtenbroek IV is gevraagd middels een enquête gevraagd wat zij vonden missen aan het groen in hun wijk, te zien in tabel 37. Hierop hadden 17 mensen geantwoord niks te missen in de groene ruimtes in hun wijk, dit was meer dan de helft van de repondeten.

Tabel 37. Wat missen de inwoners in de groene ruimtes van Holtenbroek IV.

	Frequentie	Procent
Niks	17	53,13
Bankjes	4	12,50
Schone banken en prullenbakken	1	3,13
Prullenbak	3	9,38
Onderhoud	1	3,13
Onveilig om te lopen (stoep mist en glad)	1	3,13
Hondenuitlaatplek	1	3,13
Meer bomen	1	3,13
Bloemen	1	3,13
Meer groene ruimtes	1	3,13
Optreden	1	3,13
Total	32	100,00

Daarna kwam naar voren dat 12,5% van de respondenten bankjes miste in het groen. 9,4% miste prullenbakken en nog een respondent miste schone banken en prullenbakken en weer een andere respondent noemde onderhoud. Dit betekent dat 14,2% (5 respondenten) het belangrijk vindt dat het schoon is in de groene ruimtes. Verder gaven drie mensen aan (9,4%) meer groen te willen, in de vorm van bomen, bloemen en meer groene ruimtes zelf. Daarna gaven was er aangegeven door een respondent hondenuitlaatplekken te missen, een ander veiligheid om te lopen en tenslotte een ander gebruik van groen, namelijk optredens.

Ook uit het Buurt voor Buurt onderzoek valt veel gegevens over Holtenbroek te halen. Zo stelt het onderzoek vast dat de fysieke voorzieningen en de openbare ruimte achteruit zijn gegaan. Onder andere gaf bijna de helft van de mensen aan dat er te vaak rommel op straat ligt. Daarnaast komt uit het onderzoek dat straatmeubilair een -9 scoort, straat en pad een -7, groen een -1 en schoon een -3. In 2018 is straatmeubilair nog voor 34% mensen een gemiste voorziening, in 2020 is dit 43%. Hier zijn dus verbeteringen in te maken. Dit zou overeen kunnen komen met de respondenten uit de enquête die een schoon groen missen en meer prullenbakken willen.

Opvallend is dat in het Buurt voor Buurt Onderzoek functioneren van professionals, gemeente en politie, sterk negatief is ontwikkeld. Over participatie geven 30% van de inwoners aan dan de gemeente hun betreft met buurt veranderingen. Ten tweede is het opvallend dat sociale en culturele activiteiten een score heeft van 22, maar sociale contacten een -16 scoort. Dat terwijl het onderzoek voor Covid-19 is uitgevoerd.

Ten slotte blijkt uit de fysieke index dat fietsvoorzieningen een -17 scoort en dus een negatieve ontwikkeling maakt.

Beleid Holtenbroek IV

Uit de Groene Agenda blijkt dat de gebruikers van het groen om meer banken en sanitair vragen. Omdat er meer en nieuwe gebruikers zijn start de gemeente nog een studie om te kijken naar faciliteiten (Gemeente Zwolle, 2015a). Ook uit het interview met de planoloog kwam naar voren dat de gemeente de kwaliteit wil waarborgen door voldoende straatmeubilair. Maar meer wijst niet naar plannen voor schoner groenen, ook staat prullenbakken niet apart vermeld om meer te gaan plaatsen.

Omtrent het onderwerp fietsen blijkt uit de Groene Agenda dat nieuwe groepen gebruikers ook vragen naar gescheiden en bredere fietspaden. Dit is ook al deels gebeurd in het Rondje Zwolle, alleen bij Holtenbroek (IV) missen er fietspaden (Gemeente Zwolle, 2015a). Verder wordt in Holtenbroek IV naar een mobiliteit hub gezocht, waar ook fietspaden en -voorzieningen worden voorzien. Bovendien wordt Holtenbroek later onderdeel van de StadsRuit.

Uit de BOR-visie blijkt dat de gemeente het beheer van groen samen wil aanpakken met de inwoners (Gemeente Zwolle, 2015b). Tevens laat de Omgevingsvisie weten een inclusieve benadering te gebruiken bij het vroegtijdig betrekken van omwonende bij ontwikkeling van gebieden in de gemeente (Gemeente Zwolle, z.d.). Met inclusieve benadering wordt bedoeld dat iedereen mee moet kunnen doen.

Veder wordt er in de Omgevingsvisie gesproken nog meer maatregelen in Holtenbroek IV. Zo wordt de wijk ontwikkeld als woonwerk- leer-en- recreëer-gebied. Tenslotte wil de gemeente langs de oevers van het zwarte water natuurgebieden creëren.

Overeenkomsten

Uit de enquêtevraag kwam naar voren dat 14,2% van de respondenten een schone groene ruimte missen. 12,5% gaf aan bankjes te missen, en 9,4% mist meer groen. De laatste drie respondenten gaven aan een ander gebruik van groen te willen, veiligheid om te lopen of een hondenuitlaatplek. 53,3% gaf aan niks te missen in het groen in hun wijk.

Uit zowel de enquête als het Buurt voor Buurt Onderzoek blijkt dat men de straat te vies vinden en meer bankjes en prullenbakken zouden willen in hun wijk.

Uit de beleidsdocumenten van Zwolle blijkt niet dat er veel aandacht is gericht op het schoonhouden van het groen of de straten en meerdere bankjes plaatsen. Enkel meer straatmeubilair wordt genoemd en een studie naar de wensen van de groengebruikers. Hierin is dus maar een zwakke overeenkomst te vinden.

Wel staat er in het beleid dat er nieuwe watergebieden worden gecreëerd langs het Zwarte Water. Dit komt sterk overeen met de behoefte voor meer groen, ook al was dit een kleiner aandeel van de respondenten.

Betreft participatie voelt 30% van de inwoners uit het Buurt voor Buurt Onderzoek zich betrokken bij buurtvergaderingen. Terwijl de gemeente streeft naar een inclusieve benadering bij het betrekken van inwoners, is dit wellicht niet het percentage wat ze zouden willen. Daarbij komen hebben de inwoners een sterk verslechterde waardering van functioneren van de gemeente. Deze waardering zal niet bijdragen aan de participatiegraad. Voordat dit verder is uitgezocht wat precies de onderliggende oorzaken zijn is de participatie van de inwoners en hoe de gemeente deze zou willen nog een middelmatige overeenkomst.

Uit het Buurt voor Buurt Onderzoek bleek dat dat fietsvoorzieningen een slechte ontwikkeling doormaakte, er zijn dus meer fietsvoorzieningen nodig volgens de mensen uit die wijk. Uit het beleid kwam naar voren dat de gemeente weet dat er vraag is naar gescheiden en bredere fietspaden en dat er nog fietspaden missen bij Holtenbroek IV. En wordt er in die wijk gezocht naar een plek om meer fietsroutes en -voorzieningen te plaatsen. Hier is dus sprake van een sterke overeenkomst tussen de plannen en de wensen van de inwoners.

Deelconclusie

Concluderend is een zwakke overeenkomst te vinden tussen de vraag naar schoon groen en wat hieruit naar voren komt uit het beleid van de gemeente. Tevens geldt dit ook voor de vraag naar bankjes in het groen. Ten derde is er sterke overeenkomst met de vraag naar meer groen en de plannen voor het verwezenlijken van groen rondom Holtenbroek IV. Ten vierde de middelmatige overeenkomst tussen de participatie van de inwoners en het beleid van de gemeente. Dit wordt vooral veroorzaakt door de negatieve waardering naar de gemeente toe. Ook blijkt uit de vraag naar schoon groen en bankjes en dat deze er nog niet zijn dat de participatie nog niet genoeg is. Door participatie te gebruiken worden de behoeftes van de inwoners meer naar voren komen in het beleid en uiteindelijk ook in de fysieke leefomgeving van de wijk. Bovendien bleek uit het onderzoek van Lee, Jordan & Horsley (2015) dat het belangrijk is om te weten wat de behoeften zijn om de stedelijke ontwikkelingen beter daarop aan te laten sluiten. Ten slotte is er een sterke overeenkomst te vinden dus de vraag naar fietsvoorzieningen en de plannen om fietsvoorzieningen te creëren in Holtenbroek IV. De toekomst zal dus moeten uitwijzen of er zal worden voldaan aan de wensen van de Holtenbroekers. Met meer participatie en snelle uitvoering van de al bestaande plannen zal Holtenbroek IV een wijk worden waar nog meer inwoners tevreden zullen zijn.

4. Conclusie

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: *‘Welke aanpassingen in de groene ruimte kunnen beweeggedrag bevorderen?’*. Hiervoor is cross sectioneel onderzoek uitgevoerd met een kwantitatief deel en vervolgens een kwalitatief deel.

Bij de onderzoeksvraag zijn drie deelvragen opgesteld. De eerste deelvraag luidt: *‘Wat is de samenhang tussen waardering van de groene ruimte, de intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid in de Holtenbroek IV, Wolfskuil en Oosterflank?’*. Om hier antwoord op te geven is er een statische analyse uitgevoerd middels een Spearman's rho en een meervoudige regressieanalyse. Dit is uitgevoerd om te testen of de variabelen waardering van groen en de intensiteit van bewegen een correlatie en samenhang hebben. De waardering van groen is vervolgens gemeten in vier onderdelen, namelijk ‘wandelt graag’, ‘fietst graag’, ‘sport graag’ en ‘groen is schoon’. In de wijk Holtenbroek IV bleek uit de Spearman's rho dat er een significante correlatie bestaat tussen het onderdeel ‘wandelt graag’ en intensiteit van bewegen. Tevens blijkt uit de meervoudige regressieanalyse een significante samenhang te bestaan tussen ‘wandelt graag’ en intensiteit van bewegen. Tussen de onderdelen ‘fietst graag’, ‘sport graag’ en ‘groen is schoon’ blijkt er geen significante correlatie en samenhang te zijn voor de wijk Holtenbroek IV. Daarnaast is er uit de Spearman's rho en meervoudige regressieanalyse voor de wijken Wolfskuil en Oosterflank geen significante correlatie en samenhang te vinden tussen de waardering van groen en intensiteit van bewegen.

Vervolgens is er een enkelvoudige regressieanalyse uitgevoerd om de samenhang te testen tussen intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid. De enkelvoudige regressieanalyse van Holtenbroek IV en Wolfskuil zijn significant. Tevens blijkt er een matige verklaringskracht te vinden voor de samenhang tussen intensiteit en de ervaren gezondheid bij beide wijken. Echter, er is Oosterflank geen significante samenhang tussen intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid. Tevens is er een zwakke verklaringskracht tussen de twee variabelen.

De tweede deelvraag luidde *‘Hoe is het huidige groenbeleid kijkend naar de beleidsdocumenten van de gemeente Zwolle en volgens een gemeenteburgemeester uit Zwolle?’*. Wat er als eerste opvalt is dat het beleid van de gemeente Zwolle veel voordelen en baten koppelt aan groen. De voordelen hebben te maken met de gezondheid en het welzijn van de mens, klimaat en (de economie van) de stad. Ten tweede valt op dat Holtenbroek (IV) in het beleid vaak wordt benoemd als een nog te voltooien opgave. De reden waarom Holtenbroek (IV) vaak nog achterloopt werd gegeven door de planoloog Arjen Vedder uit Zwolle. De vernieuwingen gebeuren aan de hand van waar dit het hardst nodig is. De oudere wijken (stadscentrum en vooroorlogse wijken) komen als eerste aan de beurt om te vernieuwen, daarna zijn de naoorlogse wijken beurt om te vernieuwen. Het is dus een kwestie van tijd voordat Holtenbroek IV zal gaan vergroenen.

De laatste deelvraag was *‘Wat zijn de behoeftes van de bewoners betreft het groen in de wijk Holtenbroek IV en sluit het gemeentebeleid daarbij aan?’*. Het blijkt dat de behoefte van de bewoners van deze wijk schonere groene ruimtes zijn. Onder andere door meer prullenbakken te plaatsen en het groen beter te onderhouden. Daarnaast blijkt men meer bankjes en meer groen in het algemeen te willen. Met de behoefte meer groen was een sterke overeenkomst

te vinden in het beleid. Dit zou langs het Zwarte Water, een rivier langs de rand van de wijk, worden gecreëerd. Maar voor schoner groen was er een zwakke overeenkomst te vinden in het beleid. Er werd niet gesproken over onderhoud, schoonmaakdiensten of prullenbakken. Tevens is er voor de behoefte meer bankjes een zwakke overeenkomst te vinden. Er wordt in het beleid een enkele keer genoemd om meer straatmeubilair te plaatsen. Dat maakt dat het beleid nog verbeteringen kan maken in het matchen met de behoeftes schoner groen en meer zitplekken. Dit kan worden bereikt door meer participatie met de bewoners en de behoeftes toe te passen.

Met deze antwoorden kan de onderzoeksvraag beantwoord worden. De aanpassingen die nodig zijn in het groen zijn, schoner groen, meer zitplekken en meer groen. Hiermee wordt er voldaan aan de behoefte van de inwoners en zal beweeggedrag bevorderd worden. Want het blijkt dat de intensiteit van bewegen toeneemt wanneer de buiten ruimte aantrekkelijk is voor wandelen. Daarnaast komt er naar voren dat de intensiteit van bewegen de ervaren gezondheid bevordert. Aan de hand van het beantwoorden van de deelvragen en de onderzoeksvraag kan de volgende aanbeveling worden gemaakt. Namelijk, het groen in de buitenruimte aantrekkelijker te maken voor wandelen. Dit suggereert laagdrempelige interventies zodat groen aantrekkelijker wordt om te wandelen. Hierbij zouden interventies passen zoals meer wandelroutes in de wijken en meer wandelvoorzieningen zoals bankjes en prullenbakken.

5. Discussie

Conclusie en literatuur

Velen wetenschappelijke onderzoeken koppelen groen aan mentale gezondheid, zoals het onderzoek van Lee, Jordan & Horsley (2015). Tijdens dit onderzoek bleek dat de waardering van groen samenhangt met de intensiteit van bewegen en deze weer samenhangt met de ervaren gezondheid, althans voor de wijk Holtenbroek IV. Het bevestigt dat groen voordelen heeft op de gezondheid en vult aan dat intensiteit van bewegen ook invloed heeft op de ervaren gezondheid.

Bedimo-Rung et al. (2005) suggereerde voor vervolgonderzoek om te kijken naar welke aanpassingen er nodig zijn om het niveau van fysieke activiteit en gezondheid te verhogen. Uit dit onderzoek blijkt dat dit voor de wijk Holtenbroek IV schoner groen, meer zitplekken en meer groene buitenruimtes is. Zo zouden de beweging niveaus en gezondheidsvoordelen verhoogd kunnen worden.

Ook kwam er uit het onderzoek van Lee, Jordan & Horsley (2015) naar voren dat het noodzakelijk is om de behoeftes te weten van de inwoners. Deze behoeftes zijn nu voor de wijk Holtenbroek IV aangevuld. Met deze behoeftes in kaart gebracht kunnen de planning- en ontwerpprocessen zich daarop beter aansluiten.

Verder werd in het onderzoek van Giles-Corti et al. (2005) aantrekkelijkheid gemeten in attributen van het groen. Het overeenkomende attribuut is hier wandelpaden. Maar in dit onderzoek komen ook de attributen zoals zitplekken en prullenbakken naar boven. Dit zouden ook attributen kunnen zijn om in het vervolg de aantrekkelijkheid van groen te meten. Tenslotte is er middels dit onderzoek gevonden dat er tussen wandelen en intensiteit van bewegen een correlatie en samenhang is en niet met fietsen of sporten. Wat het onderzoek van het MUMC (z.d.) bevestigt dat meer wandelen effectiever is dan even te gaan sporten.

Tevens is er aangevuld dat er geen samenhang of correlatie is gevonden tussen schoon groen en intensiteit van bewegen.

Beperkingen van het onderzoek

Aan dit onderzoek zijn een aantal beperkingen. Ten eerste een beperking omtrent de enquête. Hierbij is een selecte steekproef gehouden, dit maakt de uitkomsten minder betrouwbaar. Wanneer deze enquête opnieuw wordt uitgevoerd, bestaat de kans dat er andere antwoorden uitkomen. De reden hiervoor zijn de dagen en tijdstippen waarop de enquêtes zijn gehouden. Wanneer deze enquête op andere dagen en tijden worden gehouden, bijvoorbeeld in het weekend of 's avonds, zullen er andere mensen bereikt worden. Door dit uit te voeren zal de betrouwbaarheid van dit onderzoek verhoogd worden.

Als tweede een beperking omtrent de vragenlijst. Met deze vragenlijst kan er niet worden gekeken naar de beweegnorm van de respondenten. Er is namelijk gevraagd naar hoeveel dagen in de week er is gefietst of geklust. En er is gevraagd naar hoeveel minuten per dag men fietst of klust. Wat anders had gekund was om te vragen naar hoeveel minuten per week er is bewogen. Door minuten per week te weten, kan er worden gecontroleerd of men aan de beweegnorm voldoet. Hoe de vragen nu zijn gesteld moet dat per respondent worden uitgerekend. Hier zijn de middelen en de tijd niet voor in dit onderzoek. Het onderzoek wordt namelijk door één persoon uitgevoerd en heeft een beperkte tijdsspan.

Een andere beperking van de vragenlijst is bij de vragen naar het aantal dagen en het aantal minuten enkel. Hier is enkel gevraagd naar matig intensief fysieke activiteit en zwaar intensief fysieke activiteit. Hier kan nog worden gevraagd naar zitgedrag en licht intensieve activiteiten. Wel komt zitgedrag en licht intensieve activiteit naar voren in de vragen omtrent het groengebruik.

Kritische reflectie

De deelvragen en de onderzoeksvragen zijn beantwoord, maar daarbij zijn wel enkele nieuwe vragen opgedoken. Zo kan er worden afgevraagd waarom er geen correlatie en samenhang is gevonden tussen de variabelen waardering van groen en intensiteit van bewegen in de wijken Oosterflank en Wolfskuil. En waarom er geen samenhang is gevonden tussen de variabelen intensiteit van bewegen en de ervaren gezondheid in Oosterflank. Een antwoord hierop zou kunnen zijn dat dit onderzoek een wat kleinere steekproef heeft van 31 en 36 mensen. Maar door de tekortkoming van middelen en tijd kon de steekproef niet tijdens dit onderzoek worden vergroot.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Allereerst wordt de aanbeveling gedaan om bij een vervolgonderzoek een aselechte steekproef met een grotere steekproefomvang uit te voeren. Op deze manier wordt de validiteit en betrouwbaarheid van het onderzoek vergroot. Ten tweede wordt de aanbeveling gedaan om tijdens vervolgonderzoek niet enkel te kijken naar de gezondheidsvoordelen van groen, maar ook naar de gezondheidseffecten van langdurige zitten. Zo is de wetenschappelijke onderbouwing voor bewegen veel sterker dan deze is voor de effecten op zitten (Gezondheidsraad, 2017a).

Hoofdstuk 6. Bijlage

6.1 Bibliografie

- AlleCijfers. (2022a, juli 28). *Buurt Holtenbroek IV (gemeente Zwolle) in cijfers en grafieken (update 2022!)*. AlleCijfers.nl. Geraadpleegd op 3 augustus 2022, van <https://allecijfers.nl/buurt/holtenbroek-iv-zwolle/>
- AlleCijfers. (2022b, juli 28). *Buurt Oosterflank (gemeente Rotterdam) in cijfers en grafieken (update 2022!)*. AlleCijfers.nl. Geraadpleegd op 3 augustus 2022, van [https://allecijfers.nl/buurt/oosterflank-rotterdam/#:%7E:text=Adressen%3A%206.594%20totaal,\(er%20zijn%20geen%20ligplaatsen\).](https://allecijfers.nl/buurt/oosterflank-rotterdam/#:%7E:text=Adressen%3A%206.594%20totaal,(er%20zijn%20geen%20ligplaatsen).)
- ArcGis. (z.d.). *ArcGis Zwolle*. arcgis.com. Geraadpleegd op 15 mei 2022, van <https://www.arcgis.com/home/webmap/viewer.html?webmap=5d62c3b9b7d74f5fa27828962b05a5a5&extent=6.0764,52.5183,6.1041,52.5275>
- Australian Government Department of Health and Ageing. Australia's Physical Activity and Sedentary Behaviour Guidelines. 2014. <http://www.health.gov.au/internet/main/publishing.nsf/Content/health-pubhlthstrateg-phys-act-guidelines>. Geraadpleegd: 21-06-2022.
- Averink, A., & Van Ekris, J. (2020, juni). *Nationale Hittestresskaart*. nationalehittestresskaart.nl. Geraadpleegd op 4 juni 2022, van <https://www.nationalehittestresskaart.nl/>
- Bernaards, C. M., & Van Buuren, S. (2012, juni). *Rapportage veranderingen in het beweeggedrag van mbo studenten* (Nr. R10185). TNO. <https://repository.tno.nl/islandora/object/uuid%3A46096b29-a380-4c0f-aea7-8a928b2b95bf>
- Bestereistijd. (2022, 5 augustus). *Perth weer en klimaat* 🌞 *Watertemperatuur* 🌧️ *Beste reistijd*. Bestereistijd.nl. Geraadpleegd op 5 augustus 2022, van <https://www.bestereistijd.nl/australie/perth->

146812/#:%7E:text=De%20beste%20reistijd%20voor%20Perth,het%20water%2020%C2%B0C.

Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Protection. Start Active, Stay Active: A report on physical activity from the four home countries' Chief Medical Officers. London: Department of Health, Physical Activity, Health Improvement and Protection, 2011.

Division of Nutrition Physical Activity, and Obesity, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion. Physical activity basics. Glossary of terms. 2015: <http://www.cdc.gov/physicalactivity/basics/glossary/> Geraadpleegd: 21-06-2022

Field, A. (2018). *BUNDLE: Field: Discovering Statistics using IBM SPSS Statistics* (5de editie, Vol. 2). SAGE Publications.

fietsroutenetwerk. (z.d.). *Rondje Zwolle*. fietsroutenetwerk.nl. Geraadpleegd op 14 mei 2022, van <https://fietsroutenetwerk.nl/fietsroutes/rondje-zwolle>

Gemeente Nijmegen. (2020, juni). *Nijmegen stad in beweging*. <https://www.nijmegen.nl/over-de-gemeente/dossiers/dossier-omgevingswet/omgevingsvisie-nijmegen/>

Gemeente Nijmegen. (2021). *Wolfskuil*. Stads- en Wijkmonitor 2021. Geraadpleegd op 21 februari 2022, van [Lees meer | Stads- en Wijkmonitor 2021 \(pcportal.nl\)](#)

Gemeente Nijmegen. (2022, 10 mei). : *Stads- en Wijkmonitor 2022*. Geraadpleegd op 1 juli 2022, van <https://www.nijmegen.nl/nieuws/stads-en-wijkmonitor-2022/#:%7E:text=Aantrekkelijke%20stad,en%20buurt%20is%20echter%20afgenomen>.

Gemeente Rotterdam. (2021, december). *De veranderstad - Werken aan een wereldstad voor iedereen*.

https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0599.OV2021Rotterdam-va01/d_NL.IMRO.0599.OV2021Rotterdam-va01.pdf

Gemeente Rotterdam. (2022). *Wijkprofiel Rotterdam 2022*. wijkprofiel.rotterdam.nl.

Geraadpleegd op 15 juni 2022, van <https://wijkprofiel.rotterdam.nl/nl/2022/vragen>

Gemeente Rotterdam. (z.d.). *Huizen van de wijk | Rotterdam.nl*. Geraadpleegd op 23 juni 2022, van <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/huizen-van-de-wijk/>

Gemeente Zwolle. (2015a). *Actualisatie Groenbeleid 2015–2025*.

<https://www.zwolle.nl/sites/default/files/groene-agenda-actualisatie-groenbeleid-2015-2025.pdf>

Gemeente Zwolle. (2015b, september). *Visie op het beheer van de openbare ruimte in Zwolle*. https://www.zwolle.nl/sites/default/files/bor_visie_0.pdf

Gemeente Zwolle. (2020). *Buurt-voor-Buurt Onderzoek 2020 Gebiedsrapportages*.

<https://zwolle.maps.arcgis.com/apps/MapSeries/index.html?appid=edafecdeb2c0456fb0298cd793d75cd1>

Gemeente Zwolle. (2021). *Groene Kaart | Gemeente Zwolle*. [zwolle.nl](https://www.zwolle.nl/groenekaart). Geraadpleegd op 11 mei 2022, van <https://www.zwolle.nl/groenekaart>

Gemeente Zwolle. (z.d.). *Ons Zwolle van morgen 2030 Omgevingsvisie*.

<https://www.zwolle.nl/sites/default/files/omgevingsvisie-2021-november.pdf>

Gemeenteraden Zwolle, Zwartewaterland en Kampen. (z.d.). *Landschapsontwikkelingsplan Zwolle-Zwartewaterland-Kampen*. <https://docplayer.nl/15058803->

[Landschapsontwikkelingsplan-zwolle-zwartewaterland-kampen-wat-is-het-en-waarvoor-is-het-bedoeld.html](https://docplayer.nl/15058803-Landschapsontwikkelingsplan-zwolle-zwartewaterland-kampen-wat-is-het-en-waarvoor-is-het-bedoeld.html)

Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen. (2017, juni). *Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen 2016- Tabellenboek gebied Prins Alexander*.

<https://onderzoek010.nl/handlers/ballroom.ashx?function=download&id=307>

Gezondheidsraad. (2017a, augustus). *Beweegrichtlijnen 2017- kernadvies* (Nr. 2017/08).

Den Haag: Gezondheidsraad.

<https://www.gezondheidsraad.nl/binaries/gezondheidsraad/documenten/adviezen/2017/08/22/beweegrichtlijnen-2017/kernadvies-Beweegrichtlijnen-2017.pdf>

Gezondheidsraad. (2017b, augustus). *Werkwijze bij de evaluatie van de literatuur-*

Achtergronddocument bij het advies Beweegrichtlijnen 2017 (2017/08A). Den Haag: Gezondheidsraad, 2017.

<https://www.gezondheidsraad.nl/binaries/gezondheidsraad/documenten/adviezen/2017/08/22/beweegrichtlijnen-2017/achtergronddocument-Werkwijze-bij-de-evaluatie-van-de-literatuur.pdf>

Hassink, J., Vaandrager, L., Ravesloot, M., Hermans, T., De Vries, S., De Rooij, B., Derkzen, M., & Pijpker, R. (z.d.). *Groen: goed voor de gezondheid*. WUR. Geraadpleegd op 21 februari 2022, van <https://www.wur.nl/nl/show-longread/Groen-goed-voor-de-gezondheid.htm#:~:text='Ook%20Nederlands%20onderzoek%20wijst%20uit,natuur%20een%20rustgevend%20effect%20uitgaat>

Klimaateffectatlas. (2018, 16 januari). *Map viewer*. arcgis.com. Geraadpleegd op 6 juli 2022, van <https://www.arcgis.com/apps/mapviewer/index.html?layers=9b0a61fcbcf140c3951c2272782f9474>

Klimaateffectatlas. (z.d.). *Wijktypologie - Klimaateffectatlas*. klimaateffectatlas.nl. Geraadpleegd op 6 juli 2022, van <https://www.klimaateffectatlas.nl/nl/wijktypologie>

Kluck, J., Loeve, R., Bakker, W., Kleerekoper, L., Rouvoet, M., Wentink, R., Viscaal, J., Klok, L., & Boogaard, F. (2017, april). *Het klimaat past ook in uw straatje- de waarde van klimaatbestendig inrichten* (ISBN 978-94-92644-03-9). Hogeschool van Amsterdam. https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-techniek/publicaties-klimaatbestendige-stad/hva_klimaatbestendige_stad_2017-04_uitgebreid_online.pdf

Korzilius, H. (2008). *De kern van organisatieonderzoek - De kern van survey-onderzoek* (2de editie). Koninklijke Van Gorcum.

Kusi-Mensah, K., Poleschuk, S., & Riopelle, K. (2022, 10 augustus). *ATLAS.ti - The Qualitative Data Analysis & Research Software*. ATLAS.Ti. Geraadpleegd op 4 augustus 2022, van <https://atlasti.com/>

Lopez, M. J. J., Van Nes, A., Verhagen, D., & De Bonth, L. (2014). Strategieën voor de revitalisatie van stadswijken. *Tijdschrift voor Ruimtelijke veiligheid en risicobeleid*, 5(14), 31-35. Geraadpleegd op 1 augustus 2022, van <http://www.sv-s.nl/wp->

content/uploads/2014/11/Tijdschrift-voor-Ruimtelijke-Veiligheid-2014-
Strategie%C3%ABn-voor-de-revitalisatie-van-stadswijken.pdf

Lörzing, H., & Harbers, A. (2008, oktober). *Naoorlogse krachtwijken*. Planbureau voor de Leefomgeving/NAi Uitgevers.

https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/naoorlogse_krachtwijken.pdf

Maas, J., & Postma, J. A. (2020, december). *Natuur en gezonde leefstijl: De wetenschappelijke onderbouwing van de relatie tussen natuur en gezondheid* (1e druk). Vereniging Arts en Leefstijl.

https://www.artsenleefstijl.nl/cddata/0095/files/1615996854_2024979_ARTS_Handleiding_NatuurGezond.pdf

Maas, J., Verheij, R. A., De Vries, S., Spreeuwenberg, P., Schellevis, F. G., & Groenewegen, P. P. (2009). *Morbidity is related to a green living environment*. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 63(12), 967–973.

<https://doi.org/10.1136/jech.2008.079038>

Maastricht UMC+. (z.d.). *Slenteren is beter dan sporten*. gezondidee.mumc.nl.

Geraadpleegd op 31 augustus 2022, van <https://gezondidee.mumc.nl/gezond-bewegen/slenteren-beter-dan-sporten#:~:text=Uit%20ons%20onderzoek%20blijkt%20dat,na%20een%20uur%20intensief%20fietsen>.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2022, 9 februari). *Maatregelen overheid tegen overgewicht*. Overgewicht | Rijksoverheid.nl. Geraadpleegd op 21 februari 2022, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/overgewicht/overgewicht-terugdringen>

Natuur & Milieu. (2022, februari). *Verstening openbare ruimte*.

<https://www.natuurenmilieu.nl/wp-content/uploads/2022/02/Rapport-Verstening-Openbare-Ruimte.pdf>

Overheid.nl. (2021). *Bomenverordening 2021 gemeente Zwolle*. Geraadpleegd op 12 mei 2022, van <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR671257/1>

Parallel.co.uk. (z.d.). *Netherlands building ages*. Geraadpleegd op 1 juli 2022, van <https://parallel.co.uk/netherlands/#13.8/52.365/4.9/0/40>

Pfeifer, K., Banzer, W., Ferrari, N., Fükézi, E., Geidl, W., Graf, C., . . . Röhrich, U. Recommendations for physical activity Editor: Rütten A and Pfeifer K. National recommendations for physical activity and physical activity promotion: Erlangen: FAU University Press; 2016.

Radboud Recharge. (2020, 17 januari). '*Van niets naar een beetje sporten is heel goed*'. ru.nl. Geraadpleegd op 31 augustus 2022, van <https://www.ru.nl/nieuws-agenda/meer-info/2020/januari/beetje-sporten-heel-goed/>

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (z.d.). *Beleidsfocus en doelen voor preventie van overgewicht*. Loketgezondleven.nl. Geraadpleegd op 21 februari 2022, van <https://www.loketgezondleven.nl/gezondheidsthema/overgewicht/doelstellingen-voor-preventie-van-overgewicht#:~:text=Obesitas%20is%201%20van%20de,2%20miljard%20euro%20per%20jaar.>

Stichting Wandelnet. (2020). *Kaarten | Atlas Leefomgeving*. atlasleefomgeving.nl. Geraadpleegd op 2 juni 2022, van <https://www.atlasleefomgeving.nl/kaarten?config=3ef897de-127f-471a-959b-93b7597de188&gm-z=4&gm-x=150000&gm-y=460000&gm-b=1544180834512%2Ctrue%2C>

Van den Berg, M., Wendel-Vos, W., van Poppel, M., Kemper, H., van Mechelen, W., & Maas, J. (2015). *Health benefits of green spaces in the living environment: A systematic review of epidemiological studies*. *Urban forestry & urban greening*, 14(4), 806-816.

- Van Heijst, L. (2022a, juli 5). *Regressieanalyse uitvoeren en interpreteren*. Scribbr. Geraadpleegd op 25 augustus 2022, van <https://www.scribbr.nl/statistiek/regressieanalyse/>
- Van Heijst, L. (2022b, augustus 22). *Correlatie Begrijpen en Berekenen met SPSS en Excel | Stappenplan*. Scribbr. Geraadpleegd op 23 augustus 2022, van <https://www.scribbr.nl/statistiek/correlatie/>
- Vennix, J. (2016). *Onderzoeks- en interventiemethodologie* (6de editie). Pearson Benelux B.V.
- VZinfo.nl. (z.d.). *Overgewicht | Regionaal | Overgewicht | Obesitas*. Volksgezondheid en Zorg. Geraadpleegd op 20 februari 2022, van <https://www.vzinfo.nl/overgewicht/regionaal/obesitas>
- WUR. (z.d.). *Hoe de natuur de gezondheid van stadsbewoners een boost geeft* [Foto]. wur.nl. <https://www.wur.nl/nl/nieuws/hoe-de-natuur-de-gezondheid-van-stadsbewoners-een-boost-geeft.htm>
- ZonMw. (2022, 1 juni). *Ga je meer bewegen als je dichtbij een park woont? - ZonMw Digitale Publicaties*. publicaties.zonmw.nl. Geraadpleegd op 31 augustus 2022, van <https://publicaties.zonmw.nl/ga-je-meer-bewegen-als-je-dichtbij-een-park-woont/>

6.2 Enquête vragen

V1. U heeft de deur geopend, dus waarschijnlijk woont u ook hier. Maar voor het onderzoek is het van belang om zeker te weten dat we een gesprek hebben met iemand die op dit adres woont. Daarom is mijn eerste vraag dan ook, woont u hier?

- 1 Ja
- 2 Nee → vragen of iemand aan de deur komt die wel op dit adres woont, dan opnieuw inleidende tekst + informed consent

<<< Interviewer adres invullen. >>>

V2. Postcode

. . . . (open)

Bewegen en Sporten

We gaan het nu eerst hebben over bewegen en sporten.

V3. Denk aan een gewone week, maandag t/m zondag, hoe vaak in de week gaat u...

- A Fietsen of lopen naar school, werk of winkel ... dagen (open: 0 – 7)
- B Bewegen in de vrijetijd (wandelen, fietsen, tuinieren) ... dagen (open: 0 – 7)
- C Zwaar huishoudelijk werk doen of klussen ... dagen (open: 0 – 7)

V4. Hoe lang gaat u dan <<<Vraag A, B of C alleen als $V3A > 0$ or $V3B > 0$ or $V3C > 0$.>>>

- A Fietsen of lopen naar school, werk of winkel ... (kwartiertje, half uur, 3 kwartier, uur, etc)
- B Bewegen in de vrijetijd (wandelen, fietsen, tuinieren) ... kwartiertje, half uur, 3 kwartier, uur, etc
- C Inspannend huishoudelijk werk doen of klussen in huis... kwartiertje, half uur, 3 kwartier, uur, etc

V5. Doet u deze dingen vooral in de buurt?

<<<Vraag A of B alleen als $V3A > 0$ or $V3B > 0$.>>>

- A Fietsen of lopen naar school werk of winkel
  - 1 Vooral in mijn eigen buurt
  - 2 Evenveel in mijn eigen buurt als buiten mijn eigen buurt
  - 3 Vooral buiten mijn eigen buurt.
- B Bewegen in de vrijetijd (wandelen, fietsen, tuinieren)

- 1 Vooral in mijn eigen buurt
- 2 Evenveel in mijn eigen buurt als buiten mijn eigen buurt
- 3 Vooral buiten mijn eigen buurt.

V6. Nu gaan we het hebben over sporten. Heeft u de afgelopen maand (april) aan sport gedaan?

- 1 Nee (ga door naar V12)
- 2 Ja

V7. Welke sport(en) doet u? Als u meer dan drie sporten doet, kies dan de drie belangrijkste.

- 1 ... (open; X1)
- 2 ... (open; X2)
- 3 ... (open; X3)

V8. Hoe vaak sportte u afgelopen maand?

- 1 (bijna) iedere dag
- 2 1 tot 2 keer per week
- 3 1 tot 2 keer per maand

V9. Waar sport u?

- 1 Vooral in mijn eigen buurt
- 2 Evenveel in mijn eigen buurt als buiten mijn eigen buurt
- 3 Vooral buiten mijn eigen buurt.

De buurt

We willen het nu met u gaan hebben over uw buurt.

V10. Waar komt u in uw buurt?

- 1 Vooral deze straat
- 2 Paar straten er omheen
- 3 Nog verder

V11. Hoe lang woont u in deze buurt?

- 1 Minder dan 1 jaar
- 2 1 tot 2 jaar
- 3 2 tot 5 jaar
- 4 Meer dan 5 jaar

Nu gaan we het hebben over wat u van uw buurt vindt. U mag over de volgende onderwerpen met een smiley aangeven hoe blij u daarmee bent.

V12. In mijn buurt . . . :

- 1 Woont u hier graag?
- 2 Voelt u zich hier veilig?
- 3 Bent u hier overdags graag buiten?
- 4 Bent u hier in het donker graag buiten?
- 5 Kunt u hier in het donker veilig alleen over straat?
- 6 Zijn er bomen en struiken dichtbij?
- 7 Zijn er grasveldjes dichtbij?
- 8 Zijn er speeltuinen dichtbij?
- 9 Zijn er dichtbij plekken om te wandelen?
- 10 Zijn er dichtbij plekken om te fietsen?
- 11 Zijn er winkels dichtbij?
- 12 Is de snackbar dichtbij?
- 13 Zijn er dichtbij plekken om mensen te ontmoeten?
- 14 Zijn er sportverenigingen dichtbij?
- 15 Zijn er dichtbij plekken om te sporten? (wat geen vereniging is?)
- 16 Wandelt u graag in de buurt?
- 17 Fietst u graag in de buurt?
- 18 Sport u graag in de buurt?
- 19 Ontmoet u vaak mensen in de buurt?
- 20 Gaat u vaak naar de speeltuin met uw kinderen? (als u kinderen heeft?)
- 21 Gaat u vaak naar de winkel in de buurt?
- 22 Gaat u vaak naar de snackbar in de buurt?
- 23 Laat u vaak eten bezorgen?
- 24 Vindt u dat er teveel stenen en/of asfalt zijn in de buurt?
- 25 Zijn de grasveldjes en parkjes in de buurt schoon en netjes?

We willen het nu met u hebben over grasveldjes en parkjes waar u kunt zitten en sporten.

V13. Wat doet u in de grasveldjes en parkjes in uw buurt?

- 1 . . . . open (X1)
- 2 . . . . open (X2)
- 3 . . . . open (X3)
- 4 . . . . open (X4)
- 5 . . . . open (X5)

V14. Wat mist er nog in de grasveldjes en parkjes in uw buurt?

- 1 . . . . open (X1)
- 2 . . . . open (X2)
- 3 . . . . open (X3)
- 4 . . . . open (X4)
- 5 . . . . open (X5)

De volgende vragen gaan over vervoer.

V15. In uw buurt . . .

1. Kunt u veilig ergens naartoe wandelen?
2. Kunt u veilig op de fiets ergens naartoe?
3. Kunt u veilig sporten als u dat zou willen?
4. Vindt u dat de auto hier veel plek inneemt?
5. Vindt u dat er voldoende autoparkeerplaatsen zijn?
6. Vindt u dat een deel van de autoparkeerplaatsen anders gebruikt kunnen worden (bijv. meer groen)?
7. Gaat u graag met de auto ergens naar toe?
8. Kunt u makkelijk met de bus/tram/trein?
9. Gaat u graag met het openbaar vervoer?
10. Vindt u dat er genoeg fietspaden zijn?
11. Vindt u de fietspaden hier fijn? (geen gaten en hobbels).
12. Zijn de fietspaden hier gescheiden van de rijbaan (dat je niet op de zelfde weg als de auto zit)?
13. Zou u vaker de fiets pakken als u altijd op een gescheiden fietspad kan fietsen?
14. Gaat u voor de lol graag op de fiets ergens naartoe?
15. Gaat u graag op de fiets naar werk of school?
16. Gaat u graag wandelend ergens heen?
17. Vindt u dat er genoeg stoepen zijn?
18. Vindt u de stoepen hier fijn? (geen gaten en hobbels).

V16. Heeft u een auto?

1. Ja
2. Nee (ga door naar V21)
3. Nee, maar ik kan deze lenen

V17. Als u niet voor de deur zou kunnen parkeren, hoe ver bent u bereid te lopen naar uw auto?

1. Wel in de straat
2. Om de hoek
3. Een pleintje verderop

V18. Bent u afhankelijk van uw auto voor uw school of werk?

1. Nee
2. Ja

Algemeen

Tot slot willen we u nog enkele algemene vragen stellen

V19. In welk jaar bent u geboren?

. . . . open numeriek

V20. Bent u een man, een vrouw, anders of wilt u dat niet zeggen

- 1 Man
- 2 Vrouw
- 3 Anders / wil niet zeggen

V21. Hoe is over het algemeen uw gezondheid?

- 1 (Zeer) slecht
- 2 Matig
- 3 (Zeer) goed

V22. Heeft u in de afgelopen maand iets niet kunnen doen vanwege uw gezondheid?

- 1 (Bijna) nooit
- 2 Soms
- 3 Vaak

V23. Was uw gezondheid in de afgelopen maand een reden om minder te lopen of te fietsen?

- 1 (Bijna) nooit
- 2 Soms
- 3 Vaak

V24. Uw gemeente voert een actief gezondheidsbeleid, bijvoorbeeld door .... Merkt u hier wat van?

1. Ja
2. Nee

V25. Wat doet u tijdens een gemiddelde week?

- 1 Full-time betaald werk (inclusief zelfstandige / zzp)
- 2 Part-time betaald werk (inclusief zelfstandige / zzp)
- 3 Voltijds student(e)
- 4 Werkloos
- 5 Arbeidsongeschikt of niet in staat om te werken
- 6 Gepensioneerd
- 7 Huisvrouw / -man
- 8 Anders, namelijk . . . open

V26. Wat is uw hoogst voltooide opleiding? Dit is een opleiding waar u een diploma van heeft.

Bent u student? Vul dan de opleiding in die je momenteel volgt.

- 1 Geen onderwijs / basisonderwijs / cursus inburgering / cursus Nederlandse taal
- 2 LBO / VBO / VMBO (kader- of beroepsgerichte leerweg) / MBO 1 (assistentenopleiding)
- 3 MAVO / HAVO of VWO (eerste drie jaar) / ULO / MULO / VMBO (theoretische of gemengde leerweg) / voortgezet speciaal onderwijs

- 4 MBO 2, 3, 4 (basisberoeps-, vak-, middenkader- of specialistenopleiding) of MBO oude structuur (vóór 1998)
- 5 HAVO of VWO (overgegaan naar de 4e klas) / HBS / MMS / HBO-propedeuse of WO-propedeuse
- 6 HBO (behalve HBO-master) / WO-kandidaats- of WO-bachelor
- 7 WO-doctoraal of WO-master of HBO-master / postdoctoraal onderwijs
- 8 Weet niet / wil niet zeggen

6.3 Interview guide

Hoi! hoe gaat het? Alvast erg bedankt voor dit interview! Ja laten we beginnen. Mijn eerste vraag is, mag ik dit interview opnemen? -Top, dankje-

Hallo, ik ben dus Laura Rijnten en alvast heel erg bedankt dat u tijd kon vrijmaken voor dit interview!

Dit interview is volledig anoniem als u dat wilt... ik kan ambtenaar gemeente Zwolle kunnen gebruiken. - Oke dankje-

Zoals ik al een beetje had toegelicht in de mail ben ik 3e jaars GPM'er aan RU. Dit interview is dan ook voor mijn Bachelorscriptie waar ik nu mee bezig ben. het gaat over de relatie tussen beweeggedrag en de groene ruimte. Daarbij zijn daarbij specifiek de buurten uit Zwolle, Holtenbroek, nijmegen en Rotterdam gekozen. in al deze wijken heb ik ook enquêtes van deur tot deur afgenomen.

1. Klopt het dat U werkzaam bent binnen de gemeente Zwolle?
2. Heeft u nog andere werkzaamheden? (detacheringsbedrijf).
3. Hoe zou u uw functie binnen de Gemeente omschrijven?
4. Ik had gelezen dat de gemeente om de 2 jaar de Buurtmonitor afneemt. Kunt u mij vertellen hoe dit precies werkt? (langs deuren of online?) Hoe bereiken jullie 10.000 mensen? Buurt voor buurt onderzoek. hoe ervaar jij het?
5. Wat gebeurt er vervolgens met de verzamelde gegevens? Waar is dit nu in terug te zien? Heeft u praktijkvoorbeelden?
6. *Zou u kunnen uitleggen hoe het gemeentelijk beleid is betreft het groen in de openbare ruimte?*
7. Hoe zou u de visie van de gemeente omschrijven op het groen in de openbare ruimte?
8. Wat is uw visie op het belang van het groen in de openbare ruimte?
9. Denkt u dat de ruimtelijke kwaliteit van het groen invloed heeft op de gezondheid van de bewoners?.
10. Kunt u mij, in eigen woorden, vertellen wat het hoofdgroenstructuur en nevenstructuur inhoudt?
11. Kunt u mij vertellen waarom bij Holtenbroek de focus ligt op Nevenstructuur? (en niet hoofdstructuur of zelfs niks)
12. Wat mij opviel binnen de Groene Agenda was dat veel plekken in en rondom Holtenbroek nog achterliepen met vernieuwing. Heeft u misschien een verklaring dat juist Holtenbroek achterloopt met vernieuwingen? (Het is ook nog eens Natura 200)

13. Hoe ziet u de toekomst voor Holtenbroek voor zich met oog op de groenstructuren?
14. Ik las in de Omgevingsvisie dat: *Holtenbroek ontwikkelen we verder als woonwerk-leer-en-recreëer-gebied*. Hoe ziet de gemeente dit voor zich? en dan vooral het recreatiegedeelte.
15. Ik las in de Omgevingsvisie dat: *“Vergroten van het wooncomfort door het nemen van energetische maatregelen. Dit geldt met name voor de wat oudere woonwijken, zoals Holtenbroek.”* Is dit wat ik zag tijdens de enquêtes afnemen?
16. Werkt de gemeente Zwolle ook samen met andere gemeenten om problemen omtrent groen en leefomgeving aan te pakken?
17. Hoe houdt de gemeente Zwolle de woningen in Holtenbroek betaalbaar met alle upgrades?

Dit was dan het interview. Heel erg bedankt voor uw antwoorden en tijd! Als u wilt kan ik mijn scriptie of de samenvatting daarvan opsturen?

Dan stop ik nu de opname.

6.4 Transcript interview

I=Interview

R= Respondent

R= Oh hoe kan je dan opnemen via Teams?

I= Ja via de drie bolletjes en dan meer. Ja hij doet het nu.

I= Uhm nou. Ik zal me even voorstellen, nogmaals, ik ben Laura Rijnten en nogmaals bedankt dat je tijd kon vrijmaken voor dit interview. Het interview kan ook volledig anoniem, als u dat wilt dan gebruik ik geen naam. Ook de opname laat ik nergens zien, het is alleen dat ik de tekst kan terug typen.

R= Dat hoeft niet hoor. Je mag gewoon bij naam en toe naam gemeente Zwolle Planoloog. Dus dat komt wel goed.

I= Oke ja is goed, top dank je. Zoals ik een beetje had toegelicht in de mail ben ik dus derdejaars GPM student aan het Radboud. Dit interview is dus ook voor mijn Bachelor scriptie, waar ik nu mee bezig ben.

R= Ja

I= Het gaat dus over de relatie beweeggedrag en de groene ruimte en de waardering daarvan. En daarbij specifiek moet ik buurten, zijn er buurten uitgekozen en dat is Holtenbroek van Zwolle. En ook uit deze wijk hebben we dan ook al enquetes gehouden van deur tot deur. Om er zo achter te komen hoe zij de groene ruimte ervaren en wat ze nog missen.

R= Oke!

I= Dus vandaar dat ik nou U ook spreek.

R= JE!

I= Je hahah. Om jouw kant verhaal te zien. Dusja ten eerste vraag was even om te controleren van klopt het dat je werkzaam bent bij de gemeente Zwolle?

R= Ja, ik zal me ook even voorstellen.

I=Ja

R= De naam is bekend, ik ben planoloog bij de gemeente Zwolle, Bij de afdeling Ruimte & Economie. Dat is een beleidsafdeling, dus we maken beleid. En ik was eigenlijk de afgelopen jaren verantwoordelijk voor het opstellen van de Omgevingsvisie. En de Omgevingsvisie gaat over, ja, als je het raam naar buiten kijkt hoe ziet het erover tien, twintig, 30 jaar eruit. En wat moeten we doen om daar te komen. Ook gezien alle opgaves die op ons afkomen op het gebied van klimaat veranderd. We willen graag allemaal onze telefoon duurzaam opladen, we

willen ook allemaal een plekje hebben om te wonen. Ja waar komen die woningen dan? We willen ook graag allemaal een mooie woonomgeving hebben, nou uhhh. Dat soort dingen allemaal. En dan kom je bij de thema's gezondheid, buitenruimte en noem maar op. Dus ik niet specifiek specialist buitenruimte of groen hoofdstructuur ofzo. Maar wel uiteindelijk de planoloog die gaat over de totale afweging van welke functies doen we allemaal waar. Ik ben in 2009 ook afgestudeerd in Nijmegen Planologie.

I= Heel leuk

R= Ja. En dan vier jaar in Deventer gedaan en daarna nog de Master tweeënhalft jaar gedaan.

I= Gaaf. En de Bachelor was dat ook Planologie? Of was dat een andere ..?

R= Nee, ik heb dan ook echt de Master Planologie gedaan. Ik heb laatst.. De MAster was een jaar en ik moest dan 1 schakeljaar doen om van het HBO op niveau te komen voor de Universiteit. Dus toen heb ik vakken uit de eerste drie jaar gehad en dan de laatste wat jij volgend jaar hebt denk ik, als jij je Bachelor hebt afgerond.

I= Ja klopt. Ik ga wel de...

R= En dan ga je sociale geografie doen denk ik, of niet?

I= Uhhh nee, ik wil echt de planologie kant op gaan, dat lijkt me tot nu toe wel het leukst. Maar ik ga eerst..

R= En.. wat zei je?

I= Sorry?

R= En Erwin van der Krabben die zit daar ook geloof ik he?

I= Ja klopt daar heb ik les van gehad. En Kevin Raaphorst, Rianne van Melik

I= Nee die ken ik niet.

R= Martens.. zoiets?

I= Uhhh ja zegt me wel iets

R= En van der Heijde?

I= Nee, wel Martin van der Velde

R= Oh ja die zat meer op statistiek geloof ik?

I= Ja klopt. Alle statistiek vakken waren met hem. Uhhh ja dus even terug te gaan naar de vragen. Ja de functie die U dan heeft is dan echt een bredere functie als Planoloog binnen de gemeente.

R= Ja Planoloog gaat over welke functie geef ik welke grond en waarom? Waarom staat een huis op de plek waar die staat en niet 100 meter verderop heel plat gezegd.

I= Ja. Super Interessant.

R= En ik zie het ook als je hebt de Planoloog, de Stedenbouwkundige en de Architect. Dus de Planoloog zit op het hoogste schaalniveau dus die bepaald, wat is het programma, wat zijn de functies in een bepaald gebied. Dan gaat de stedenbouwer met dat programma mooi straatpatroontje tekenen en de Architect ontwerpt het huis.

I= En uhm ik had ook gelezen over de Buurtmonitor. Dat ie om de twee jaar wordt afgenomen. Ik weet niet of jij daar ook direct mee in contact komt?

R= Ja, daar kom ik mee in contact. We noemen dat in Zwolle Buurt voor Buurt onderzoek. Dat onderzoek is inderdaad tweejaarlijks en dan vragen we alle bewoners of een selectie van bewoners hoe ervaar jij je leefomgeving? Dus hoe ervaar jij de kwaliteit van de openbare ruimte? Zijn er voldoende voorzieningen in de buurt? En voor de Omgevingsvisie heb ik dat ook gebruikt, om met name te kijken, we hebben in onze Omgevingsvisie, we hebben Zwolle opgedeeld in allerlei gebieden, we noemen dat gebiedsprofielen. En in die.. We hebben gekeken van goh als vinden dat mensen dat er onvoldoende prullenbakken waren. Dat is niet echt het niveau voor de Omgevingsvisie, maar je kan wel iets zeggen over, we willen de kwaliteit van de buitenruimte op orde hebben met voldoende straat meubilair.

I= Ahh oke

R= Dus we hebben dat wel als bleek dat uit een bepaald gebieden bepaalde issues waren. Dus we hebben per gebied bekeken wat waren nou de drie grootste issues in een wijk. en die hebben we als opgave opgenomen in de Omgevingsvisie.

I= Het is wel mooi om te zien dat die gegevens gelijk gebruikt wordt voor de Omgevingsvisie.

R= Ik ga heel even mijn neus snuiten, want ik ben hartstikke verkouden.

I= Tuurlijk

R= Ben ik weer

I= Ik vroeg me ook af, want ik zag dat met het Buurt voor Buurt onderzoek meer dan 10.000 zwollenaren hadden bereikt.

R= Ja

I= Gebeurd dit dan deur tot deur? Of gaat het online, hoe werkt dat?

R= Oeh dat weet ik niet, als je echt meer informatie wilt hebben over hoe dat werkt dan moet je even googlen: Buurt voor Buurt onderzoek en welke namen daarbij staan. En dan daar even aparte vragen overstellen. Misschien staat het op de site, wat de methodiek is. Ik heb het alleen voor mijn Omgevingsvisie gebruikt.

I= Ja

R= Wat je zelf zegt van die data, eigenlijk is het is het ook omgevingsvisie en Omgevingswet vraagt veel participatie. Veel meer dan in de wet Ruimtelijke Ordening. Dus dit is eigenlijk ook een vorm van participatie.

I= Zeker

R= Als je zegt van zo veel Zwollenaren worden gevraagd om iets te zeggen wat vinden zij van hun leefomgeving. En het belangrijkste uitkomsten daarvan gebruik je in de Omgevingsvisie, in het maken van je beleid. Dat is wel, denk dat het ook wel uniek is hoor. Eerder hebben we ook wel gedaan een zaaltje vol met grijze mensen.

I= Ja ja haha

R= Dat mag je niet opnemen, haha jawel hoor.

I= haha

R= Wat in die buurt huisjes allemaal langskomt. Maar hier bereik je ook wel een andere doelgroep mee.

I= En heeft u, heb jij nog een ander praktijkvoorbeeld van dit hebben we uit de Buurtmonitor gehaald en in de Omgevingsvisie..

R= Pfoe.. We hebben daar een rapportage van gemaakt. We hebben de mensen van buurt voor buurt onderzoek gevraagd van maak eens per gebied een, dat document kan ik je nog wel toesturen, moet je een mailtje sturen. Dat document staat per gebied aangegeven van dit zijn de belangrijkste issues. En dan bij gebiedsprofielen kan je teruglezen dat dingen hebben overgenomen.

I= Oke dus gemeentelijk beleid komt dus ook tot stand vanuit buurt voor buurt onderzoek. Waar kan je misschien nog meer zeggen van hier halen we informatie uit voor het beleid van gemeente Zwolle?

R= Zeker voor omgevingsvisie is dat wel heel veel. We hebben CBS, Primos, dat zijn de huishoudensgegevens, dat bepaald van hoeveel inwoners en huishoudens heeft Zwolle in de toekomst. En dan kan je dus nou ja er komen in Zwolle nog zo veel huishoudens bij die willen graag ergens wonen dus we moeten huizen bouwen. Dat is een basis voor ons. Je kan de economische cijfers gebruiken, hoeveel bedrijven zijn, hoeveel inwoners, hoeveel Mensen ten opzichte van je inwoners? Werkt er ook nou, Er zijn net staat ook wel een beetje Als je de omgevingsvisie leest. Ww.zwolle.nl/omgevingsvisie, dan kan je hem onder het kopje documenten downloaden. Één van de eerste hoofdstukken is ook wel trends en ontwikkelingen.

R= Ja.

I= Ja.

R=En, we zouden op zich best nog wel scherper en echte bron eens een keer echt goed onder elkaar kunnen zetten. Primos is heel helder. Wat zijn nou je economische bronnen, de buurt voor buurt onderzoek. We hebben als gemeente sowieso een afdeling informatievoorziening, dus als ik wil weten hoeveel boeren zijn er in Zwolle, kan ik het opvragen, heb ik ook wel eens gedaan of hoe groot is Zwolle. Dus al die basisgegevens hebben we bij ons eigen gemeentelijke dienst, zeg maar informatievoorziening en dat heeft ook niet elke gemeente, maar hij is wel belangrijk.

I= Ja zeker.

R= Als vertrekpunt. Nou, we hebben bijvoorbeeld het klimaat verandert nou, Er zijn allerlei klimaatmodellen en stresstesten bijvoorbeeld van een stresstest. Is dat, dat wordt voor elke gemeente gedaan om te kijken van goh Als het heel hard regent, waar komt het water, waar komt de stad, de gemeente blank te staan?

R= Ja.

I= Ja ja ja Ik had inderdaad zullen de kaarten gezien ook via de Atlas omgeving.

R= Ja en je kan ook voor voor milieu bijvoorbeeld je kan zien van hoe goed is de luchtkwaliteit. in Zwolle heeft de snelweg dwars door de binnenstad lopen, nou die luchtkwaliteit. En dan zijn er landelijke normen, maar je hebt ook nog WHO, Dat is de wereld health organisation. Nou ja, die zijn net wat strenger. Ga ik daarop zitten, die keuzes kan je dan vervolgens maken. We weten waar onze geluid producerende bedrijven zitten en dan kan je ook dus dat soort uiteindelijk uit elk thema. De plannen liggen planologie is het overal. De afwegingen maken je daartussen, maar de echte informatie haal je uit de thema s waar je de sectoren. En al die sectoren vormen samen een taart.

I= O ja en zo.

R= En, Dat is zeg maar de gehele taart. Dat is de omgevingsvisie en ook de afweging van nou ja, hoe moet ik dat precies uit komen te zien?

R= Even kijken we nog meer veel bronnen gebruikt. Nou, je hebt ook een mobiliteit, bijvoorbeeld. Ik heb allerlei verkeersonderzoeken. Een van hoeveel auto's rijden er nu door de stad rijden en in 2030 en waar loopt het verkeer vast? Nou ja, Dat is dat genoeg. Bronnen zijn er te vinden.

I= Ja ja ja inderdaad

R= We hebben ze niet allemaal even scherp opgenomen In de omgevingsvisie, maar over het algemeen komt dat wel bij onze collega's vandaan.

I= Nou gaat en wat je had het net over van verschillende... Ja, hoe zeg je dat levels om iets van wao level van? Oh ja, gaan we het hieraan houden of gaan we het aan de landelijke normen voldoen? Hoe zou u zeggen, of hoe zou jij zeggen? Hoe de visie is binnen de gemeente of binnen jouw planologische tak dat de visie is op die doelen halen? Qua milieu is het landelijk, is dat wao? Ja, vooruitstrevend zijn jullie daarin?

R= Ik denk dat Zwolle over het algemeen wel een vooruitstrevende gemeente is, zeker ook op een aantal thema's denk ik vooral. Ik weet niet zozeer of dat op, voor mij hebben nu in onze omgevingsvisie kijken we wel gewoon het minimale. Dat is je landelijke norm, gewoon je wettelijke norm.

I= Ja.

R= We hebben, Ik weet niet of we nou echt de ambitie hebben voor de wao nog. Maar we willen bijvoorbeeld wel. Zwolle ligt in de Delta. En dat wil zeggen tot er. Nou ja. Zwolle laag ligt en er komt heel veel water op Zwolle af uit de uit vanuit het riviertje de Vecht, vanuit de IJssel, de weteringen. Aan de andere kant heb je het IJsselmeer. Nou, ik las net voor mij ergens in een flits het peil waterpeil van het IJsselmeer gaat weer verhogen. Nou bij een noordwesterstorm, dan stroomt altijd water naar Zwolle toe. En als dat andere kant ook heel veel water uit de rivieren komt, ja, dat komt allemaal door die binnenstad heen, dus We hebben iets te doen op het gebied van klimaatadaptatie en waterveiligheid.

I= Ja.

R= Dus dat is echt een thema waar we koploper in willen zijn. En dat betekent ook dat we ook meer willen vergroenen, bijvoorbeeld om het water beter vast te houden om hittestress tegen te gaan. En dat kan je Natuurlijk ook heel mooi combineren met een aantrekkelijke buitenruimte met meer groen voor bewoners, bijvoorbeeld wadi.

I= Ja dus de visie op groen is ook echt meer groen in de binnenstad.

R= Ja, ja, en we hebben ook net is er een, nou er zijn verkiezingen geweest en. Binnen elke gemeente wordt afgesproken welke partijen gaan met elkaar de komende 4 jaar aan de slag. Nou, dat is in Zwolle. Ook gebeurt en die partijen hebben dus nu ook afspraken gemaakt over wat willen we doen de komende 4 jaar in een coalitieakkoord en daarin staat ook dat we echt die balans willen vinden tussen. Nou ja, in Zwolle groeit stevig qua aantal inwoners en ook economisch veel meer dan een andere omliggende plaatsen. Denk aan Enschede Apeldoorn Deventer, echt qua aantal inwoners.

Dus dat betekent echt volgens huizen bouwen, dus dan moet je afgaan. Ja, waar ga je die huizen bouwen?

I= Ja.

R= Wil je dat in de stad doen of wil je dat uitsluitend of wil je ja in het weiland die huizen bouwen? Nou dat vraagt hoe dan ook om discussie en wij kijken dus wel vooral, of nou, kunnen we dat zoveel mogelijk in de bestaande stad doen zonder dat dat ten koste gaat van je hoofd groenstructuren of wijk groenstructuren? Dan kijk ik vooral naar gebieden als we onze Spoorzone waar veel leegstaande kantoren komen, of een heel mono-functioneel gebied was.

En We willen juist multifunctionele gebieden hebben met meerdere functies. Nou, daar kan je dus wonen en toevoegen.

I= Ja.

R= We hebben een oud bij het Zwarte Water. Daar ligt een oud verlopen bedrijventerrein werd allemaal grote bedrijfsloods of zo? Ja, dat kan je ook transformeren naar woningbouw of een oude kantoorlocatie In de stad, Oosterenk heet dat, leegstaande kantoren transformeren dat naar woningbouw, dus op die plekken kan je dus veel woningen toevoegen zonder dat direct ten koste gaat van je groene ruimte. We willen juist dat in balans brengen die groei en de kwaliteit van de groene leefomgeving, klimaatverandering en noem maar op. Wij willen ook kijken naar een andere vorm van mobiliteit, dus veel meer gericht op fiets en voetganger.

I= Ja dat las ik inderdaad.

R= En, dat levert ook echt letterlijk ruimte op doordat je nu niet meer altijd de ruimte voor die auto's nodig hebt. We willen we bijvoorbeeld in het centrum van Zwolle en het gebied daaromheen willen veel meer aantrekkelijk maken voor fietsers en voetgangers. Zo transformeert Zwolle de komende tijd.

I= Ja, Ik ben zo benieuwd hoe dat allemaal eruit gaat zien, want ik hoorde het las ook dat jullie de buitenring wilde verplaatsen naar nou eigenlijk. Nou ja, een beetje naar Holtenebroek.

R=Ja, ja, nou, Dat is zoals je Zwolle voor je hebt, een Zwolle even zo'n oude historische binnenstad dat zo sterretje. Ik weet dat Als je een plattegrond zien, dan zie je zo'n ster en daar daar omheen loopt een soort van ringweg heel kort daaromheen en nu kan je nog van uit.

I= U valt u valt even weg?

R= OK nou Zwolle heeft dus qua mobiliteit, heeft dus naar die ouwe binnen die oude historische binnenstad. Hoor je me nog?

I= Steeds meer verstaan.

R=Ik hoor jou wat haperend.

R= Ja ga je opnieuw in bellen.

I= Oh ja ja is goed.

R= Je belt opnieuw in.

-Opname tijdelijk gestopt en opnieuw gebeld-

R= En waar woon je in Nijmegen?

I= Ja Wolfskuil en dat is wel leuk, want. Precies over deze wijk doe ik ook de casus zoals holtenbroek.

R= O ja. Volgens mij heeft mijn vriendin destijds gewoond aan de Oude nonnendaalseweg.

I= Oh, Dat is zeker dichtbij

R=Ja.

I= We even kijken waar waren we. O ja...

R= Ik was bij mobiliteit, geloof ik dan tenminste. Ik was iets vertellen over ... Opnames.

I= Ja de opname die is hier gestart, dus als het goed is, doet hij het weer.

R=hoor je mij goed?

I= Ja, Dat is wel vervelend, maar.

I= Ja, ik hoor je wel.

R=Ja oké nou, Ik was verteld wat over de mobiliteit dat dat ook een issue is.

I= Zie je minder. Misschien moeten we even de camera's uit doen. Dat helpt soms ook altijd.

R= Ja, ik hoor je nog wel? Ja.

I= Ja super.

R= Jij mij?

I= Ja ja ook.

R= Oké, Ik was wat vertellen aan het vertellen over die mobiliteit dat je in de huidige situatie kan je met de auto via de binnenstad van de ene kant naar de andere kant naar de stad.

I= Ja.

R= En, dat willen we dus nu ook anders gaan doen, dus tot je alleen nog maar de de de binnenstad of ja, het gebied rondom de binnenstad in kan gaan en dan via dezelfde weg er weer uit. Dus we halen het doorgaande verkeer de ruit ook in combinatie met het toevoegen van wonen.

I= Ja.

R= Wordt het meer een fiets om een gebied om meer ja te fietsen en te wandelen en ook de omliggende wijken zoals Holtenbroek willen we beter per fiets verbinden met nou het centrumgebied van Zwolle. Dus dat betekent onder andere op die ring, dat wordt, je kan wel namelijk via die die ring van Zwolle. Daar kan je nog wel van de ene kant naar de andere kant

van de stad en die weg loopt inderdaad ook bij Holtenbroek langs en We willen daar ook fietstunnels maken, bijvoorbeeld zodat het aantrekkelijk wordt om gewoon met de fiets dingen te doen.

I= Dus dat is ook echt om het bewegen weer het stimuleren om zo naar de stad te gaan.

R= Ja, zoals gezondheid, dat zit hem in zoveel dingen in in een omgevingsvisie. Dat zit hem in. Nou ja, mobiliteit, dus dat betekent dat je meer naar fietsen, gebieden meer inzicht voor fietsen en wandelen. Gezondheid zit um ook in, nou ook wel weer klimaat en wonen door je woningen te verduurzamen, beter te isoleren en noem allemaal maar op om een beter binnenklimaat in woningen krijgen. Groenstructuur beter aanleggen.

I= Ja.

R= Wat wat, waardoor die gebied ook weer uitnodigen om te gaan bewegen. Dat zit hem in recreatieve routes aanleggen van bijvoorbeeld een woonwijk als Holtenbroek richting het buitengebied. Dat zit hem ook in klimaatadaptatie door meer te vergroenen, waardoor het minder warm wordt In de stad. En nou ja, dat leidt ook tot een betere gezondheid en wat we ook doen is..

I= Ja.

R= Op het moment dat we die buitenruimte gaan herinrichten stellen we een standaard een negental vragen en die zijn ook echt gericht om een aantrekkelijke buitenruimte te creëren. In plaats van een buitenruimte die gericht is om van A naar B te gaan. Willen we nu een buitenruimte ontwikkelen waarin mensen elkaar ontmoeten en elkaar zien en dan naar elkaar omkijken. En ook dat is een vorm van gezondheid en dat heeft ook te maken met inclusiviteit, meedoen In de samenleving gezien en gezien worden en daar kan de buitenruimte echt wel een rol in spelen. En normaal zie je juist het hele sociaal domein. Dat zit binnen de gemeente ook bij het sociaal domein. Maar je kan dus nu echt de fysieke leefomgeving gebruiken om ook het ja, het het, het, het leven, het welzijn van Zwollenaren te verbeteren.

I= Dus ja gemeente Zwolle ziet groen, dus ook echt als het levert speciale voordelen op, gezondheidsvoordelen op.

R= Ja.

I= Ik las het ook veel In de omgevingsvisie en groene agenda van jullie.

R=Ja.

I= En las daar ook over de de .. of dat zag ik meer op de kaart van Zwolle over de hoofdgroenstructuur en de neven sturen.

R= Ja de wijk en Hoofdgroenstructuur.

I= Ja, kunt u mij daar iets over vertellen van wat is hoofdgroen structuur en wat is nevgroenstructuur en wat dan het verschil is.

R=En, het is niet neven, maar het is echt wijkgroenstructuur. En er is eentje, de hoofdgroenstructuur is belangrijk voor op het niveau van de stad. En de wijk groenstructuur is belangrijk voor de wijk en daar hoort, een ander niet heel verschillend. Daar hoort een ander beschermingsregime op, dus van wat mag wel en wat mag niet in dat gebied.

I= Ja.

R=Maar bij wijk groenstructuur mag doorbroken worden en mag eigenlijk ook niet doorbroken worden. Maar is echt belangrijk voor een wijk, maar het is niet belangrijk voor de hele structuur van de stad. En juist die hoofdgroenstructuur kenmerkt Zwolle, dat betekent dat het groen van het buitengebied ook echt tot in de stad doorloopt, zodat het één geheel vormt en niet onderbroken wordt door grote infrastructurale projecten of woonwijken. Maar totdat echt de groene longen één geheel Samen vormen en een netwerk ook zijn.

I= Ja.

R= Dat is ook belangrijk voor het functioneren ervan, zodat mensen en dieren zich daar ook als door goed doorheen kunnen bewegen.

I= Ja en ik, ik zag ook dat dan. Ja, Dat was dan. Die kaart was dan een gewoon neven en hoofdstuctuur, dan neem ik aan dat bij Holtenbroek een wijkstructuur van toepassing is?

R= Ja in, dat staat ook wel In de stukken van zeker voor Holtenbroek. Daar heb je een langs het Zwarte Water. Daar heb je de hoofdgroenstructuur lopen, maar ook in de wijk Holtenbroek zelf. Dat heeft ook te maken met zijn ontstaansgeschiedenis. Het is de naoorlogse wijk en dat dat kenmerkt zich door de stempel methodiek naoorlogse bouw en het kenmerk je eigenlijk nog een groen assenkruis in het midden. En dat willen we echt beschermen en behouden en bij herontwikkeling van Holtenbroek van we gaan er misschien In de toekomst wel woningen toevoegen. Maar in ieder geval geen woningen toevoegen in het assenkruis.

I= Ah oke

R= In de omgevingsvisie die staat ook wel beschreven van wat een wat wel en wat niet kan in de hoofdgroenstructuur en de wijkgroenstructuur.

I= Ja, Dat is wat mij ook opviel, binnen de groene agenda was dat veel plekken. In en rondom Holterbroek, las ik hier zijn er opgave die nog ontbrekende schakels zijn bij Holtenbroek en de zwartewaterallee en de zandwetering. Bijvoorbeeld groene wensen om samen te kunnen werken met andere voor de komende periode staat. En, nog op de rol de zwarte Zwarte zone, en. Ja, ik vroeg me af, is er een reden dat vaak Holtenbroek nog achterloopt met de vernieuwingen?

R= Pfoe, Nou, Ik denk, je ziet in heel veel steden in Nederland denk ik wel tot die naoorlogse wijken daar gezien zijn sociaal economische omstandigheden vaak wel achterlopen met andere gebieden in vergeleken met andere gebieden In de stad, dus de samenstelling van de bevolking, het gemiddelde inkomen, het gemiddelde opleidingsniveau, het naoorlogse wijken zijn gebouwd In de tijd dat alles snel snel moest gezien de woningnood ook. Dus de kwaliteit van woningen is, is niet altijd even denderend. Dus vandaar ook dat je wel ziet tot in die wijken

nu veel aandacht is of waar dat daar aandacht voor nodig is. En je ziet ook wel tot de afgelopen jaren, er is heel veel geïnvesteerd in die binnenstad. Nou, toen zijn al die die die die wijken rondom de binnenstad aangepakt, zeg maar de vooroorlogse wijk, en langzaam gaat dat naar buiten toe en nu zijn de naoorlogse wijk aan de beurt en je zult straks zien dat die Venix wijken ook een keer aan de beurt komen om toekomstbestendig te maken.

I= Ja precies.

R= Het verschil is Natuurlijk wel dat een Holtenbroek ingebouwd is in een periode dat nou ja, ja, een woningnood was. Bepaalde opvatting was over stedenbouw open, kwaliteit van de woningen. Nou ja, en dat vraagt nu wel om aandacht, ook in combinatie met de hele sociale problematiek in die wijken. Wat ik net ook aangaf. Het is relatief, is daar meer armoede is het inkomensniveau lager en dat leidt tot bepaalde omstandigheden en dat soort wijken.

I= Ja ja klopt.

R= En ik geloof ook dat de gemiddelde gezondheid in die wijken lager is.

I= Ja Dat is ja.

R= Dus als je het hebt over obesitas en zo en dan dan zijn dat wel echt problemen in die wijken meer dan in andere wijken.

R= Dus het is eigenlijk de nou ja, en het is ook wat ook nog speelt is. Er zit veel sociale woningbouw tussen, dus het woningaanbod is vaak ook nog eenzijdig.

I= Ja, ik zag ook nu dat ze er heel veel, toen ik die enquête afnam, allemaal aan het verbouwen waren, ofja helemaal verbouwen, in ieder geval bezig waren met sociale woningbouw.

R=Ja.

I= Was dat de energetische maatregelen waar ik over las in de Omgevingsvisie?

R= Ik heb geen idee.

I= Had kunnen zijn. nlets anders wat ik las In de omgeving visie was dat Holtenbroek wordt ontwikkeld als woon, werk....

R= Wacht even hoor. even teruggaan naar de vorige. Dat kan natuurlijk wel zo zijn. Voordeel is dat waarschijnlijk daar corporaties veel bezit hebben en tot zij vanuit één klap natuurlijk wel efficiënt iets kunnen doen in die wijk met dat type woning.

I= Ja.

R= Als je het hebt over verduurzaming bijvoorbeeld. Ja en in Zwolle hebben we de afgelopen tijd. Of uhh.. In Holtenbroek zijn de afgelopen jaren ook aangepakt door herstructureringsprojecten. Dus als je door de wijk heen loopt, zie je, hè? Dan is het vooral.. Holtenbroek bestaat uit 4 kwadranten met de klok mee en dan begin je mij een beetje In het zuidwesten en dat is de afgelopen jaren geherstructureert. Ik denk dat de opgave is vooral zitten in Holtenbroek 3 en 4.

I= Ja.

R= Dus Als je het hebt over het TYPE woning, bouwen de energetische maatregelen die genomen moeten worden voor het verduurzamen van woningen, kwaliteit van de buitenruimte, heel erg versteend.

I= Ja klopt, ja ja, ik doe het ook voornamelijk over Holtenbroek 4. En ja, dus ik las dat ze Holtenbroek ontwikkelen als woon werk, leer, recreëer gebied.

R=Ja.

I= Hoe, ja, ziet de gemeente het voor zich, hoe, naast dat assenkruis in het midden, wordt er bijvoorbeeld meer gekeken naar recreëren in Holtenbroek?

R=Nee, daar zijn we nu eigenlijk wat we nu eigenlijk gaan doen van. We hebben wat je net zegt waar allerlei ambities van willen van alles met het gebied. En wat we nu eigenlijk aan het doen zijn is, we gaan een soort van plan maken of een gebiedsvisie van. Hoe gaan we dat nou aanpakken? Want waar willen we inderdaad die recreatieve routes versterken? Hoe zit dat nou precies met woon- werklocaties? Dat woon werk hè in wonen werken leren heeft vooral ook te maken met de aanwezigheid van Deltion, want dat is een mbo-instelling in het gebied.

R= Ja, dus dat en er zitten en daar zijn het. Daar is het open. Grote woningbouwlocaties het Zwarte Water zone, Dat is het gebied langs het Zwarte Water dat daar komt. Heel veel woningbouw in terug. Er zijn ook aan het kijken van hé, hoe kan die woningbouw nou ook aanvullend zijn op de bestaande wijk?

I= Ja.

R= Dus dat nou ja, dat dat soort dingen ook allemaal, dus dat zijn we nu eigenlijk aan het onderzoeken van hoe kunnen we dat gaan doen en hoe gaan we dat aanpakken. Zodat we die omgevingsvisie die is eigenlijk voor de hele stad Zwollen en nu gaan we inzoomen op Holtenbroek en wat is ervoor nodig om wat in de omgevingsvisie staat uit te kunnen voeren voor Holtenbroek?

I= Nou ja, heel mooi dat ze dan ja, precies zo aansluiten mijn scriptie dus heel blij mee. Ik vroeg me ook af, zoals je al zei, vaak wonen mensen met een lager inkomens in Holtenbroek. Hoe hou je rekening met het nog steeds betaalbaar blijven voor de mensen die er nu wonen? En dat het zo'n upgrade krijgt, blijft daar....

R= De nou... Ik denk dat zit hem in paar dingen. Sowieso maken we als gemeente afspraken met woningbouwcorporaties en dat zijn zogenaamde prestatieafspraken. Dus we maken afspraken met woningbouwcorporaties over bijvoorbeeld het verduurzamen van woningen dat ze elk jaar de zorg van taak meekrijgen. Je zoveel woningen moeten, of dat kan per jaar verschillen moeten verduurzaamd worden naar energie label a, b, c of iets in die richting. En wat we ook hebben, is dat we als we nieuwe woningbouwplannen hebben in het gebied.. Dan noemen dat de 30, 40 30 regel. Dus dat elk nieuw woningbouwplan moet bestaan uit 30% in ieder geval goedkope woningen en dat kan sociaal of maar dat kan of kan sociale huur of kan ook goedkope koophuizen zijn. En wij hebben ook als gemeente een zogenaamde

betaalbaarheid agenda, maar heeft hij ook al vastgesteld door de gemeenteraad en die gaat ook heel erg over de betaalbaarheid van woningen en ook over denken.. Die ken ik niet helemaal precies zou je even moeten googlen, denk ik als je betaalbaarheid agenda Zwolle op zoek dan vind je wat meer informatie over? Ja, hoe zorgen we dat er voor iedereen? Want Dat is het uiteindelijke doel voor iedereen in Zwolle. Een passende woning is en dat slaat ook weer terug op inclusiviteit. Zwolle is voor iedereen. En iedereen doet mee en we willen er voor iedereen zijn, dus dat betekent dat er voor iedereen een passende woning en een betaalbare woning moet zijn.

I= Ja echte goed om te horen.

I= Ja en de 30 40 30 regel het dus Dat is 30 goedkopere sociaal/ koopwoningen en de rest staat dan voor...?

R= Een middeldure en 30% duur.

I= Dan kom ik eigenlijk bij mijn laatste vraag je alweer aan. Omdat, nou ja, deze dit soort wijk heb ik natuurlijk in elke gemeente.. En dezelfde probleem heb je in elke gemeente. Wordt ook veel samengewerkt om die problemen bijvoorbeeld omtrent groen en leefomgeving aan te.

R= Ja ja, dat, dat kan altijd beter, denk ik. Maar ik denk samenwerken is wel de crux om te komen tot de leefbare en toekomstbestendige wijken, zeker in de wijk als Holtenbroek. Waar veel ook, nou ja, sociale instellingen actief zijn op het gebied van sport en welzijn, woningbouwcorporatie, de gemeente als hoede van de omgevingsvisie, maar ook als hoede van de buitenruimte en de kwaliteit van de buitenruimte als degene die gaat over bestemmingsplan wijzigingen. Maar ook de politie en hulpdienst. Het waterschap, vanwege het water langs de wijk. In ieder geval. En ja, we hebben allemaal wat geld, maar niemand heeft al het geld om alles te kunnen, dus je bent afhankelijk van elkaars portemonnee om de dingen te bereiken die je wil bereiken. En soms zit er wel overlap in doelen bijvoorbeeld van... En dan daar moet je naar op zoek van als je gezamenlijk iets hetzelfde wil, dan is het ook makkelijk om geld te combineren.

I= Ja precies.

R= Maar hoe je dat doet, zeg maar dat dat echt dat samenwerken, het financieel samenwerken en ook geldstromen bij elkaar voegen. Ja, Dat is eigenlijk ook iets wat We gaan ontdekken. Nu In de uitwerking van de omgevingsvisie.

I= Dat is echt nog een leermoment.

R= Ja ja, want wat je nu ook in de huidige situatie eigenlijk ziet dat mijn collega's een economie, of mijn collega's van wonen; iedereen is met die wijk bezig, maar daar zit niet een eenduidige aansturing op van één iemand is verantwoordelijk voor alles. En, dat willen dus nu beter gaan regelen.

I= En wordt er dan ook....

R= We noemen dat, soort van gebied ja, governance noemen we dat, want hoe, hoe, hoe stuur je dit nou doelmatig gaan, waardoor die samenwerking ook goed tot stand komt?

I= Ja.. ja en wordt er dan ook samengewerkt met andere gemeentes zoals Apeldoorn of Enschede.

R= Welke? Welke bedoel je?

I= Nou over ja of er dus?..

R= We samenwerken met andere stenen?

I= Ook met gemeente Zwolle ook wel aan.

I= Ja ja.

R= Nee, wij werken niet samen voor Holtenbroek of zo werken wij niet samen met andere steden. Nee. Hoogstens dat we elkaar inspireren op landelijke sessies, bijvoorbeeld.

I= Ja.

R= De provincie werkt ook aan een omgevingsvisie. Nou ja, dan zoeken we elkaar wel op van goh vinden we dat de provincie goed rekening houdt met de steden, met de Overijsselse steden. Dus dan zoeken we elkaar wel op. Maar het is niet dat we echt op het niveau van wijkvernieuwing en wijkontwikkeling dat we elkaar opzoeken van, hoe doe jij dat nou?

I= Zou dat iets zijn? Wat? Waar jij Misschien toekomst zou zien, of zou je zeggen dat dan wordt het wel een heel erge wirwar aan partijen?

R= Nou, je kan wel natuurlijk, je kan altijd van elkaar leren. Dat, dat zou af en toe wel dat dat zou goed zijn, want de de opgaven waarschijnlijk In de naoorlogse wijk van Enschede is Misschien niet heel veel anders dan de naoorlogse wijken in Zwolle. Dus hoe pakken ze? Pakten ieder dat nou aan? Je hebt, dat zou je van elkaar kunnen leren, dus dat dat Dat is goed maar erg met elkaar bemoeien van dat we invloed hebben op elkaars wijk ontwikkelingen? Nee, dat zie ik echt niet zitten of gebeuren.

I= Nee.

R= Dus hoogte van elkaar leren en elkaar inspireren en dat daar kan je bijeenkomsten voor organiseren, Maar dat dat hoeft niet structureel geloof ik. Nou, dat zou eens een keer iets voor georganiseerd kunnen worden, maar ook niet. Dat hoeft ook niet vaker.

I= Heel interessant. Ja, dat ben ik door mijn vragen heen. En dan heb Ik denk ik wel een hoop informatie bijgekregen waar ik veel mee kan, dus.

R= Ja, nou, Ik hoop het, maar wanneer moet jij je scriptie af hebben? Hoe, hoe zit het ook alweer?

I= Ja heel erg bedankt!

R= En wanneer ongeveer?

I= 24 juni.

R= Oké.

I= Dit eerst uittypen en gaan verwerken in mijn scriptie naast de data van enquêtes Natuurlijk en beleid.

R= Ja en je bent ook een Holtenbroek geweest?

I= Ja jazeker ja Dat was.

R= Je bent ook in holtenbroek geweest en je bent ook. In welke steden had je er nog meer?

I= Ik denk twee weekjes geleden.

R= O ja. Sorry?

R= In welke steden had je nog meer?

I= Nijmegen, wolfskuil en Rotterdam, Oosterflank.

R= Ah oke, en heb je daar ook mensen van de gemeente gesproken?

I= Nee, nee dat niet, want dat... Geen mensen van de gemeente gesproken, want dan ja, echt gespecificeerd op Holtenbroek.

R= Ja oké ja nou succes.

I= Dus ik ga de data van de enquêtes wel vergelijken.

R= Ja dat komt goed.

R= Joh is goed.

I= Ja, Dat is heel erg bedankt!

R=En ja en succes met de afronding ook. Oké doei.

6.5 Coderingschema's Atlas.ti

Name	Grounded	I
◇ Betaalbaarheidsagenda	█	2
◇ Beweeggedrag	█	4
◇ Buurt voor Buurt	█	4
◇ Functie Respondent	█	6
◇ Gezondheid	█	6
◇ Groen	█	14
◇ Groene agenda	█	2
◇ Groenstructuur	█	13
◇ Holtenbroek	█	27
◇ Kenmerken Holtenbroek	█	5
◇ Klimaat	█	9
◇ Milieu	█	2
◇ Mobiliteit	█	5
◇ naoorlogse wijk	█	4
◇ Omgevingsvisie	█	15
◇ Planoloog	█	1
◇ Reden voor achterlopen Holte...	█	1
◇ Samenwerken	█	9
◇ Water	█	1
◇ Woningen	█	9
◇ Zwolle voor Iedereen	█	2

Figuur 17. Opencoderingschema.

Code Groups	
◇ Bronnen Omgevingsvisie	(3)
◇ Holtenbroek (IV)	(4)
◇ Kenmerken Omgevingsvisie	(12)
◇ Respondent	(2)

Figuur 188. Overkoepelende codes.

Name	Grounded	Density	Groups
☒ Betaalbaarheidsagenda		2	0 [Bronnen Omgevingsvisie]
☐ Beweggedrag		4	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Buurt voor Buurt		4	0 [Bronnen Omgevingsvisie]
☐ Functie Respondent		6	0 [Respondent]
☐ Gezondheid		6	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Groen		14	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Groene agenda		2	0 [Bronnen Omgevingsvisie]
☐ Groenstructuur		13	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Holtenbroek		27	0 [Holtenbroek (IV)]
☐ Kenmerken Holtenbroek		5	0 [Holtenbroek (IV)]
☐ Klimaat		9	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Milieu		2	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Mobiliteit		5	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ naoorlogse wijk		4	0 [Holtenbroek (IV)]
☐ Omgevingsvisie		15	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Planoloog		1	0 [Respondent]
☐ Reden voor achterlopen Holte...		1	0 [Holtenbroek (IV)]
☐ Samenwerken		9	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Water		1	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Woningen		9	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]
☐ Zwolle voor Iedereen		2	0 [Kenmerken Omgevingsvisie]

Figuur 199. Codes van overkoepelende codes.